

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
KENT ÇALIŞMALARI VE YÖNETİMİ BİLİM DALI

KENTSEL YAŞAM KALİTESİNİN
SOSYAL ÇEVRE BOYUTU SARIYER ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bülent İLGAZİ

İstanbul
Ağustos, 2018

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KENTSEL YAŞAM KALİTESİNİN
SOSYAL ÇEVRE BOYUTU SARIYER ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bülent İLGAZİ

Tez Danışmanı
Dr. Olcay AYDEMİR

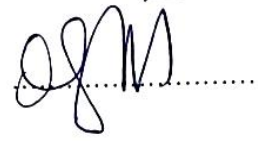
İstanbul
Ağustos, 2018

TEZ ONAYI

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, Mimarlık Anabilim Dalı, Kent Çalışmaları ve Yönetimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Olcay AYDEMİR

Üye Prof. Dr. Mehmet Oktay CANSUN

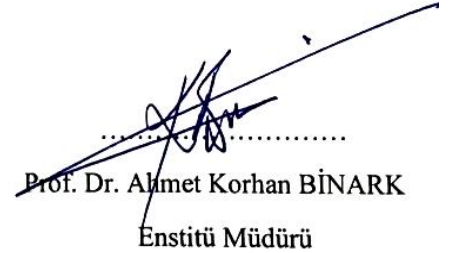

Üye Dr. Öğr. Üyesi Serhat ANIKTAR

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ahmet Korhan BİNARK
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Kentsel Yaşam Kalitesinin Sosyal Çevre Boyutu Sarıyer Örneği**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Bülent İLGAZİ

ÖNSÖZ

Araştırmamın her aşamada bana yardımcı olan çok değerli tez danışmanım Dr. Olcay AYDEMİR'e, yüksek lisans derslerimize giren ve disiplinler arası çalışmanın önemini her defasında vurgulayan değerli hocalarıma, yüksek lisans eğitimim boyunca benden desteklerini esirgemeyen ve daima ileriye görmemi destekleyen Mehmet MARAŞ ve Mehmet DALSEÇKİN'e, işyerinde araştırmamı teşvik eden değerli çalışma arkadaşlarıma, her türlü desteğini esirgemeyen eşim, çocuklarım ve anne babama teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Bülent İLGAZİ
İstanbul, 2018

ÖZET

KENTSEL YAŞAM KALİTESİNİN SOSYAL ÇEVRE BOYUTU

SARIYER ÖRNEĞİ

Bülent İLGAZİ

Yüksek Lisans, Fen Bilimleri Enstitüsü

Tez danışmanı: **Dr. Olcay AYDEMİR**

Ağustos-2018, 79 Sayfa

Küreselleşen dünyada ve ülkemizde teknolojik gelişmeler ekseninde, sosyolojik, ekonomik ve psikolojik değişimlere kentler hazırlıksız yakalanmıştır. Ulaşım ve iletişim ağı hızla gelişmiş, buna paralel kır nüfusu kentlere kaymış ve metropol kentler dönemi başlamıştır.

Pahalı ve yetersiz konutlar ve uygulanan yanlış politikalar kente göçle gelenleri, alt yapı hizmetlerinin neredeyse hiç olmadığı gecekondu bölgelerine, sosyal donatılardan uzak çarpık kentleşmeye sürüklediği ve bu yeni durumun da sürdürülebilir olmadığı görülmüştür. Yaşanan ekonomik ve sosyal sorunların kentsel gelişme ve daha birçok alanda kendini göstermesiyle “sürdürülebilirlik” kavramı ortaya atılmış ve üzerinde araştırmalar yapılmıştır. Kent ve kentlilik kavramları üzerinden Sarıyer kent kimliği üzerine yoğunlaşmış bölgenin sosyo kültürel analizi yapılmıştır.

Bu tezimde İstanbul Sarıyer’in kentsel yaşam kalitesinin sosyal çevre boyutu araştırılmış, sosyal, bölgenin sosyal, ekonomik, fiziksel ve kurumsal özellikleri incelenmiştir. Sürdürülebilir kentsel gelişmenin önündeki engeller araştırılarak Sarıyer’de kentsel yaşam kalitesini artırıcı yaklaşımlara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, kent, kentsel gelişme, çevre, yaşam kalitesi, kentsel yaşam kalitesi, sosyal çevre, sosyal, fiziksel, ekonomik, rekreasyon, Sarıyer.

ABSTRACT

THE SOCIAL ENVIROMENT' DIMENSION OF QUALITY OF URBAN LIFE

SAMPLE OF SARIYER

Bülent İLGAZİ

Postgraduate, Institute Of Science and Technology

Thesis Advisor: Dr. Olcay AYDEMİR

August-2018, 79 pages

In the world that is globalizing and in our country on the axis of technological developments, cities have been caught unprepared for sociological, economic and psychological changes. The network of communication and transportation has progressed rapidly, the rural population has shifted to the cities in this sense and the era of metropolitan cities has begun.

Because of the expensive and inadequate housing and misguided policies, it seemed that those who migrated to the city skewed to the shanty towns where infrastructural services have hardly ever existed, and irregular urbanization that is away from social reinforcements. This new situation has not been seen as sustainable. The concept of "sustainability" has been put forward and investigated as the economic and social problems' manifestation that have been experienced in urban development and many other areas. Through the identity of Sariyer city and the concepts of city and urbanity, socio-cultural analysis of the region was carried out.

In the case of Istanbul, Sariyer the social environment' dimension of quality of urban life was investigated and the social, economic, physical and institutional characteristics of the region are examined. The obstacles in front of sustainable urban development have been investigated and approaches to increase the quality of urban life in Sariyer have been involved.

Key words: Sustainability, City, Urban Development, Environment, Life Quality, Quality of Urban Life, Social, Social Environment, Physical, Economic, Recreation, Sariyer.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
KENT VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	4
1.1 Kent, Kentleşme ve Kentlileşme.....	4
1.2 Sürdürülebilirlik	7
1.2.1 Sürdürülebilir Kalkınma.....	7
1.2.2 Sürdürülebilir Çevre.....	8
1.2.3 Sürdürülebilir Kentsel Gelişme.....	8
İKİNCİ BÖLÜM	11
KENTSEL DÖNÜŞÜM	11
2.1 Kentsel Yenileme	12
2.2 Kentsel İyileştirme	12
2.3 Kentsel Koruma	13
2.4 Soylulaştırma	13
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	15
KENTSEL YAŞAM KALİTESİ	15
3.1 Toplum ve Kültür.....	18
3.2 Sivil Toplum Kuruluşları	20
3.3 Çevre	22
3.4 Ulaşım	24
3.5 Rekreasyon.....	26

3.6	Bilişim Teknolojilerinin Kullanımı.....	28
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM		30
SARIYER KENT ÖZELLİKLERİ		30
4.1	Sarıyer'in Konumu ve Tarihsel Gelişimi	30
4.2	Rekreasyon Alanları.....	32
4.2.1	Tabiat Parkları.....	32
4.2.2	Müzeleri	35
4.2.3	Ören Yerleri	36
4.2.4	Atatürk Arboretumu / Ağaç Müzesi.....	37
4.2.5	Emirgan Korusu	38
4.2.6	Anıt Ağaçlar	39
4.3	Sağlık Kurumları.....	39
4.4	Ulaşım ve Haberleşme Durumu	40
4.5	Eğitim ve Kültür Durumu	42
4.6	Demografik Yapı.....	43
4.7	Konut.....	47
4.8	Kamusal Hizmetler.....	51
4.9	Ekonomi	56
4.9.1	Tarım	56
4.9.2	Hayvancılık	59
4.9.3	Arıcılık	60
4.9.4	Balıkçılık	60
4.9.5	Turizm	60
4.10	Sonuç ve Tespitler.....	60
BEŞİNCİ BÖLÜM		64
SONUÇLAR VE ÖNERİLER		64
KAYNAKÇA		68
ÖZGEÇMİŞ.....		79

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1: Rapoport'un Tasarım Elemanları Listesi	23
Şekil 3.2: Taşıt Türleri ve Motorlu Kara Taşıt Sayısı.....	25
Şekil 3.3: Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması.....	28
Şekil 4.1: Sarıyer Mahalle Sınırları Haritası	31
Şekil 4.2: Sarıyer Tabiat Parkları-1.....	33
Şekil 4.3: Sarıyer Tabiat Parkları-2.....	34
Şekil 4.4: Sarıyer Müzeleri	35
Şekil 4.5: Sarıyer Bentler	36
Şekil 4.6: Atatürk Arboretumu.....	37
Şekil 4.7: Emirgan Korusu.....	38
Şekil 4.8: Uyuyan Çınar	39
Şekil 4.9:Sarıyer Sağlık Ocakları.....	40
Şekil 4.10: Sarıyer Sağlık Kuruluşları	40
Şekil 4.11: Yavuz Sultan Selim Köprüsü.....	41
Şekil 4.12: Sarıyer Kamu ve Özel Örgün Eğitim Verileri	42
Şekil 4.13: Sarıyer Eğitim Kurumları	42
Şekil 4.14: Sarıyer'deki Üniversiteler	43
Şekil 4.15: Sarıyer Cinsiyete Göre Nüfus Değişimi-1	43
Şekil 4.16: Sarıyer Cinsiyete Göre Nüfus Değişimi-2.....	44
Şekil 4.17: Sarıyer'in Yaş Gruplarına Göre Nüfus Verileri	45
Şekil 4.18: Sarıyer'de İkamet Eden T.C. Vatandaşlarının Doğum Yerleri	46
Şekil 4.19: Sarıyer'in İmar Haritası.....	47
Şekil 4.20: Türkiye, İstanbul ve Sarıyer'in Konut Satış Sayıları	48
Şekil 4.21: Sarıyer - Yapı Kullanım İzin Belgesi -2015	49

Şekil 4.22: Sarıyer - Yapı Kullanım İzin Belgesi -2016	50
Şekil 4.23: Sarıyer - Yapı Kullanım İzin Belgesi -2017	50
Şekil 4.24: Sarıyer- Yapı Sahipliği Verileri.....	51
Şekil 4.25: Sarıyer Belediyesi Merdiven Çalışması.....	53
Şekil 4.26: Sarıyer Belediyesi Asfalt Kaplama / Saha Çalışması	53
Şekil 4.27: Sarıyer Belediyesi Kanal Çalışması.....	54
Şekil 4.28: Sarıyer Belediyesi Baca, Izgara Yapım ve Yükseltme Çalışması	54
Şekil 4.29: Sarıyer Belediyesi Bordür Çalışması.....	55
Şekil 4.30: Sarıyer Belediyesi Beton Parke Yol ve Tretuvar Kaplamaları	55
Şekil 4.31: Sarıyer Belediyesi Atık Yönetimi Sayısal Veriler	56
Şekil 4.32: Sarıyer 2012 Yılı Tarımsal Yapı Arazi Varlığı	57
Şekil 4.33: Sarıyer 2012 Yılı Meyve Yetiştiriciliği Verileri.....	57
Şekil 4.34: Sarıyer 2012 Yılı Açıkta Sebze Yetiştiriciliği	58
Şekil 4.35: Sarıyer 2012 Yılı Örtü Altı Sebze Yetiştiriciliği	59
Şekil 4.36: Sarıyer 2012 Yılı Süs Bitkileri Yetiştiriciliği	59
Şekil 5.1: Sarıyer Yaşam Kalitesi Göstergeleri.....	66

KISALTMALAR LİSTESİ

AFAD	Afet ve Acil Durum
BM	Birleşmiş Milletler
ÇŞB	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TOKİ	Toplu Konut İdaresi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜBA	Türkiye Bilimler Akademisi
TÜKÇEV	Tüketici ve Çevre Eğitim Vakfı
TÜSEV	Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı
UN-HABİTAT	Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı
WHO	Dünya Sağlık Örgütü

GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca, birey ve toplumun yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayabileceği uğraşlar edinerek, inanç, kültür, ticaret ve güvenlik gibi kaygıları paylaşıp yeryüzünü imar etmiş ve sürekli bir gelişim göstererek bugünün modern dünyasını oluşturmuşlardır. Savaşlar, fetihler ve göçler sonucu medeniyetler arasında etkileşim olmuş ve çok kültürlü toplulukların yaşadıkları kentler oluşmuşlardır.

Kent topluluklarını birbirine kenetleyen, yaşadıkları şehirler ve kurdukları medeniyetlerdir. Bu medeniyetlerin mimariye yansması da kaçınılmaz olmuştur. Ancak günümüz kentlerinde hızlı nüfus artışına paralel hızlı ve plansız büyüyen kentler, çarpık kentleşmeyi, estetik olmayan, kendi medeniyetini yansıtmayan yapıları gün yüzüne çıkarmıştır. Gün yüzüne derken bu yapıların öyle aydınlık tarafı olmadığı gibi adlarına da zaten gecekondular demişizdir.

Günümüz kentleri, savaş ve fetihlerden çok insanların iş bulma, eğitim, sağlık, turizm ve terör gibi nedenlerle aldığı göçler yüzünden hızla büyümüş, göçle birlikte inanç, kültür, örf ve adetler de o kente göçmüştür. Kentlerde oluşan bu plansız ve hızlı büyüme ekonomik, sosyal ve çevresel sorunların artmasına ve kamusal hizmetlerin aksamasına neden olmuştur.

Kentler, fiziksel ve ekonomik cazibesinin yanında, güvenlik ve refah hissini de günümüze aktarıldığı, kontrolsüz büyüme sonucu oluşan nüfusun heterojen yapıya kavuşmasıyla da, toplumsal çatışmanın yaşandığı, yerleşim yerleri haline gelmiştir.

Göçle birlikte kente gelen bireyler için en büyük sorun barınmadır. Kentlerdeki mevcut yapı stoku yetersiz, buna karşın konut kiralari da çok yüksek olduğundan kente göç eden bireyler plansız, ruhsatsız, sağlıksız ve beraberinde mülkiyet sorununun da geldiği gecekondular inşa etmişlerdir. Gerek alt ve üst yapı eksikliği, gerekse diğer kamusal hizmetlerin ulaştırılmasında aksaklıkların yaşanılması kaçınılmaz olan gecekondular bölgelerindeki halkın, bu durum yüzünden kente uyumu ve kendilerini kentli hissetmesinin önünde engeller oluşmuştur.

Konutların sadece bir barınma yeri olmadığı, bireylerin gelişimi, yaşamlarındaki sosyal, ekonomik ve psikolojik etkileri bakımından sürdürülebilir kentsel gelişmenin

en baş aktörü olduğu bir gerçektir. Konut alanları ve çevresinin çevreyle ilgili, ekonomik ve sosyal etkileri ancak bir bütün olarak değerlendirildiğinde sürdürülebilir kentsel gelişme sağlanabilir.

Kent kültürü, konut alanlarının fiziksel, sosyokültürel, ekonomik ve psikolojik etkileşiminin sonucu ortaya çıkan ve o kente özgü oluşan değer yargılarını ifade eder. Bu değer yargılarının oluşmasında o kentin kültürel mirası, doğal ve yapay çevresi, milli ve dini bayramları, örf ve adetleri ile yönetsel durumları etkin rol almaktadır.

Kırsaldan iş bulma ümidiyle gelen genç nüfusun kente yerleşmesiyle birlikte, büyük bir istihdam sorunu da ortaya çıkmıştır. Göç edenlerin çoğunun vasıfsız olduğu, herhangi bir zanaat bilmediği, eğitimsiz olduğu ve çoğunluğunu da genç nüfusun oluşturduğu bilinen İstanbul'a göçün, fabrikalarda ucuz işçi ya da pazar yerlerinde işportacı artışı yaşanmasına neden olmuştur. Bunun sonucu olarak artan konut ihtiyacının da, gecekondulaşmayla çözülmeye çalışıldığı, bu yeni durumun ise, kent, çevre ve kalkınma alanında sürdürülebilir olamayacağı görülmektedir.

Berberinde konut sorununu, hizmetlerin aksamasını, plansızlığı, sınıflaşmayı, kültür değişmesini, çevre kirliliğini, stres ve depresyon gibi psikolojik rahatsızlıkları, intiharları, hırsızlık, gasp ve cinayetleri de getiren çarpık kentleşme; yerinde ve zamanında müdahaleler olmazsa yönetilemez hale gelecektir.

Her geçen gün artan trafik, insanları çileden çıkarmakta, kapkaççılardan tutunda birbirine tahammül edemeyen bireylerin, hatta toplulukların çatışmalarına neden olmaktadır. Çocuk tacizleri, kadınlara uygulanan şiddet, uyuşturucunun ilkokullara kadar inmiş olması, parçalanmış aileler, saygı ve hoşgörünün yerini modern bencillığe bırakması gibi yozlaşmış ve bozulan toplumun çok acil onarılması gerekmektedir.

Bir tuhaf kent hayatı yaşıyoruz. Cep telefonsuz, internetsiz bir saat bile duramıyoruz. Şehrin curcunalı, hamaset ve stres dolu yaşantısını depresyona girmeden yaşayan kaç kişi varız, bilmiyoruz. Tüm bu sorunlar yumağı merkezi hükümetler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, odalar, vakıf ve dernekler ile sağduyu sahibi bireylerin ortaklaşa çalışmasıyla ve ancak yönetişimin gücüyle çözülebilecektir. Sürdürülebilir kentleşmeden bahsetmek için, yönetsel yeteneklerin uyum içinde ve demokratik ortamda kullanılması, toplumsal barışın ve dayanışmanın gelecek nesillere sağlıklı aktarılması gerekir.

Kentler, içinde barındırdıkları bireylerin kùltürlerini, hislerini, acı ve sevinçlerini sahiplenirler. Bu sahiplenme, kentlerin doğası gereğidir. Kentler sosyal, fiziksel, ekonomik ve kurumsal yapısıyla bir bütündür ve bireylerin bu bütünden duydukları memnuniyet, kentsel yaşam kalitesini belirler. Kentleri birbirinden farklı kılan da yaşam kalitesindeki inişler ve çıkışlardır. Bir kentin fiziksel cazibesinin yanında, kamusal hizmetlerin herkese eşit ve adil verilmesi, ekonomik refahın sağlanmış olması, demokratik hak ve özgürlüklerin kullanılmasından tutun da rahatlık ve güvenlik hissinin sağlanması ve tüm bunların da sürdürülebilir olması, ideal kentsel yaşam kalitesi açısından tek tek değerlendirilmektedir.

Tezimde kent, kentleşme ve kentlileşme, sürdürülebilirlik, kentsel dönüşüm ve kentsel yaşam kalitesi üzerinde durulmuş ve Sarıyer'in genel özellikleri ile sosyokùltürel ve ekonomik yapısı araştırılarak, Sarıyer'in yaşam kalitesinde sosyal çevrenin etkisi incelenmiştir

BİRİNCİ BÖLÜM

KENT VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Kentleri değerli yapan tarihsel, fiziksel, çevresel, ekonomik, mitolojik veya dinsel değerler olabileceği gibi, askeri, jeopolitik veya sanatsal özellikleri de olabilmektedir. İçinde farklılıkları barındıran kentler, toplumsal ve ekonomik değişmelerin, siyasal ve toplumsal yapılarla etkileşimi sonucunda dönüşüm yaşamışlardır. Kentlerin sanayi devrimiyle birlikte yaşadığı dönüşüm sonucunda modern manada kentleşme de hız kazanmıştır. Ülkemizde ise sanayileşme ve teknolojinin geç gelmesi sonucunda ancak 1960'larda kentsel gelişme ile başlayan süreç, 1980'den sonra hız kazanmış ve kentsel gelişim sürecine kentsel dönüşümle devam edilmiştir. Kentlerin hızlı gelişimiyle birlikte kamusal hizmetler aksamaya, kalitesiz yapı stoku artmaya başlamıştır. Bu durumun sürdürülebilir olmadığı değerlendirilmiş ve kentsel dönüşüm projelerine ağırlık verilmeye başlanılmıştır.

1.1 Kent, Kentleşme ve Kentleşme

Kenti bugünün ve geçmişin değerlerini birlikte düşünerek, ticaret, zanaat, hizmet ve doğal olarak endüstrisi bulunan, kırsala göre doğum ve tarımsal alan oranı daha az olan, ibadethaneleri, hanları, hamamları, barınma yerleri ve çarşısı olan, belediyesi bulunan, sosyal nizamı sağlamak için kendi hukuki yaptırımları olan ve nüfusun kırsaldan daha yoğun olduğu yerleşim yerleri olarak tanımlayabiliriz

Kentlerin gelişimindeki sürekliliği sağlayan ise uygulanan yerel ve ulusal planlamalardır. Bu planlamaların temelinde rekreatif alanların, ticari ve konut alanları ile çevresini oluşturan donatı alanlarının kentin ruhuna özgü belirlenmiş ve uygulanmış olması önemlidir. Kentleşme endüstrileşmenin ve beraberinde ekonomik gelişmenin sonucunda artan ihtiyaçların, kentlerin büyümesiyle yönetimlerin demokratikleşmesinin, hizmetlerin sürdürülebilirliğinin sağlanmasının ve uzmanlık gerektiren konularda yetişmiş personelin istihdamının sağlanmasıyla kendini göstermektedir.

Nüfusun kentlerde birikmesi ekonomik, sosyal ve siyasal sorunları ve bu sorunlara devletin müdahil olmasıyla da kamu hizmeti kendini göstermiş ve böylece kentleşme sürekli bir ivme almıştır. ‘‘Ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanlarda bir değişimi ve dönüşümü ifade eden kentleşme; kentsel mekânın ve toplumsal pratiğin evrimleşme sürecidir.’’ (Kaya, Şentürk, Danış, & Şimşek, 2007)

TÜİK gerçekleştirdiği kır-kent nüfus istatistiklerinde, Türkiye için kent tanımı ölçütlerinde nüfus büyüklüğünü kullanarak, ‘Ülkemiz sınırları içinde 20.000 nüfus temel alınarak; bundan büyük olan yerleşim yerleri kent, bundan daha küçük olan yerleşim yerleri ise kır olarak değerlendirilmiştir.’’ (TÜİK, 2018)

6 Aralık 2012 tarihli Büyükşehir Yasası’na göre 2014 yılında yeni bir idari yapıya geçilmiştir. İl Özel İdareleri kaldırılarak bu bölgelerdeki kırsal yerler Büyükşehir Belediyelerine devredilmiştir. Bu yeni yapının kır-kent istatistiki araştırmalarına etkisi fazla olmuştur. ‘‘ Türkiye nüfusunun % 86’sının kentlerde yaşıyor olarak çıkmasında, istatistiki çalışmalara yeni idari düzenlemeden kaynaklı köylerin Büyük Şehir Belediyelerine bağlanması etkili olmuştur.’’ (www.resmiistatistik.gov.tr, 2018)

Anayasamız sağlık, çevre ve konut başlığı altında bazı düzenlemeler yapmıştır. Yaşadığımız doğal çevrenin korunması, geliştirilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılmasını Devlete ve yurttaşlara görev olarak yüklemiş ve Devletin denetleme görevini kamu ve özeldeki kurumlardan da yardım alarak icra edeceğini belirtmiştir. Devlet, vatandaşın konut ihtiyacının karşılanmasında toplu konut girişimlerine vereceği desteğin, kentlerin ve çevrenin özellikleri düşünülerek yapılan planlama sınırları içinde olacağını da belirtilmiştir. (TBMM, 2018)

Devletin olduğu kadar vatandaşların da, kentin doğal çevresini koruma görevi vardır. Çevre geçmişten bir miras olduğu gibi geleceğe de aktarılması gereken bir emanettir. Yaşadığımız çevrenin temiz, sağlıklı ve dengeli olmasında kamu hizmetleri yetersiz kalabilir, ancak çevreyi korumak, gelecek nesillere temiz, yaşanılabilir mekânlar bırakmak sorumluluğumuz vardır. Kentlerin hızlı büyümesinin neticesi olarak doğal çevrenin yok olmasının önüne geçecek önlem ve eylemlerde bulunmamız gerekir.

Küreselleşmeyle birlikte ekonomik etkileşimin kentleşme ve kentlerin oluşumunu özendirmesinin yanında tahrip edici sonuçlarına da vurgu yapan Keleş’e göre; ‘‘Kentlerin sahip bulunduğu tarih, mimarlık ve doğa değerlerinin tüm kentli haklarıyla

birlikte, gelecek kuşakların hakları göz ardı edilerek, tahribi ve gasp edilmesi bu dünya görüşünün doğrudan sonucu gibi görünmektedir.” (Keleş, Kent ve Kültür Üzerine, 2005)

Kentleşme ile birlikte kültürlerin karşılıklı etkileşimi de olmuştur. Kırsaldan gelenlerle, mevcut kent sakinlerinin kültürel etkileşimi çoğu kez kırsaldan geleni etkilemiş ancak tam bir kentlileşme olamamıştır. Türkiye Bilimler Akademisinin Yerleşme Bilimleri / Çalışmaları için Öngörüler raporundaki ‘Dönüşümü Kültürel Boyutu Üzerinden Giderek Kavramak’ başlığında, kentleşme ve kentlileşmeden bahsederken, nüfusun kentlerde hızla çoğalmasının kaynaşmayı tam olarak sağlayamadığı belirtilmiştir. Öngörüler raporunda kentleşme ve kentlileşme ise şöyle tanımlanmaktadır. ‘‘Kentleşme sadece nüfusun belli noktalarda yığılmasını ifade ederken, kentlileşme kentte toplanan bu nüfusun kentli değerlere sahip hale gelmesini, kentin sunduğu fırsatlardan yararlanabilmesi ve kent yaşamıyla bütünleşmesini anlatmak için kullanılmaktadır.’’ (TÜBA Raporları, 2006)

Kırdan farklı olarak ekonomik hareketlilik, kültürel olanaklar, daha iyi sağlık ve eğitim olanakları, fiziksel ve çevresel donatılar, sendikalar, dernek ve örgütlü kuruluşlar, kenti daha cazip hale getirmiş ve kırdan kente göçü hızlandırmıştır.

Kentlere göç hareketiyle birlikte kentlerde, hizmetler ve altyapı yetersizliği baş göstermiştir. Kente yeni gelenlerin kentsel yaşam konusunda bilgileri de olmadığından ve ucuz ve yeterli konutların olmayışının da etkisiyle kentte plansız yerleşimler, sağlıksız ve denetimsiz konutlar yapılarak gecekondulaşma başlamıştır.

Kentlerdeki hızlı nüfus artışlarıyla birlikte kamusal hizmetlerin ulaştırılmasında ve tüketim ihtiyacındaki artış gibi sorunların çağın gereksinimlerine uygun olarak giderilmesi için etkin bir şehir yönetimine ihtiyaç duyulmaktadır. Etkin bir şehir yönetimi ise, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanıldığı, sosyal güvenlik sisteminin sağlandığı, sivil toplum kuruluşlarının bilgi ve deneyimlerinden yararlandığı, herkesi ilgilendiren kent sorunlarına herkesin katılımının sağlandığı, yaşam kalitesini arttırmayı amaçlayan katılımcı ve sürdürülebilir bir kentsel gelişmeyi sağlamaktadır. Etkin şehir yönetimi hükümet, kamu birimleri, özel sektör ve vatandaşın geniş kapsamlı bir ortaklık içerisinde olmasını öngörmekte, merkezi yönetim eliyle ekonomik rekabet ve verimliliği arttırmak amacıyla istikrarlı ve uyumlu bir ilişki kurulmasını amaçlamaktadır. (T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2018)

Ülkemizde ve özellikle İstanbul’da yaşanan yoğun kentleşme sürecini hükümetler ve yerel yönetimler iyi yönetememiştir. Ulaşım imkânlarının artmasıyla her geçen gün artan İstanbul’un yeni sahipleri, barınma, iş bulma ve yaşamsal kaygılarını kendi kendilerine veya tanıdık vasıtasıyla çözmek zorunda kalmışlardır. Kamusal hizmetlerin yetersizliği, memurların adam kayırmacılıkları, siyasetin zengin mahallelerinde hizmeti diğer kesimlere nazaran öncelemesi gibi etkenler de düşünüldüğünde, sınıfsal farklılıkların oluşması kaçınılmaz olmuştur. Toplumsal dışlanmışlık hissi yaşayan gecekondü mahalle sakinlerinin yerel yönetimlerden beklediği eşitlik, adalet, şeffaflık ve hizmetlerin hızlı verilmesi gibi adımların atılmasıdır. Kentlilik bilincinin oluşmasında da yerel ve ulusal düzeyde bu adımların atılması, hizmetlerin özellikle eşit verilmesi yatmaktadır.

1.2 Sürdürülebilirlik

Bir sistemin süreçlerinin süreklilik arz etmesi, sağladığı faydanın sağlıklı bir şekilde gelecek nesillere aktarılması önemlidir. Sürdürülebilirlik, artan faydanın süreklilik arz etmesidir. Kentsel alanlarda sosyal, ekonomik ve çevreden kaynaklı sorunların iyi bir yönetimle sürdürülebilirliği sağlanabilir. Yönetişim faaliyetlerinin paydaşları arasında, sorunlardan etkilenen birey ve toplulukların katılımının sağlanması sürdürülebilirliğin temel öğelerindedir.

Eğitim, kültür, spor, sanat, çevre, ekonomi, toplum, üretim, yazılım, sağlık, savunma, şehirler, denizler, politika ve daha birçok başlık sürdürülebilirlik açısından değerlendirilebilir. Sürdürülebilir politika, sürdürülebilir yoksullukla mücadele, sürdürülebilir uyuşturucuyla mücadele, sürdürülebilir çevre, sürdürülebilir toplum, sürdürülebilir üretim, sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir kentsel gelişme gibi fayda sağlayıcı, daima iyiye yönelen süreçlerin sürekliliği sürdürülebilirlik çatısı altında değerlendirilmektedir.

1.2.1 Sürdürülebilir Kalkınma

İhtiyaçların karşılanmasında bencillik etmeden, gelecek nesillere kötü miras bırakmadan, onların yaşam alanlarını ve doğal çevreyi düşünerek, ihtiyaçların karşılanma yeteneğinin de aktarıldığı ve bu durumların süreklilik arz edecek şekilde programlandığı kalkınmaya ‘Sürdürülebilir Kalkınma’ diyebiliriz. İlk kez Brundtland Raporu (1987), sürdürülebilir kalkınmanın öznesine, gereksinimlerin gelecek

kuşaklara aktarılmasını getirmiştir.

Çevresel sorunların küresel boyutu uluslararası Johannesburg Zirvesi'nin (2002) toplanmasını zorunlu kılmıştır. Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Johannesburg kentinde düzenlenen Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'ne ülkemiz de katılmıştır. Hukuki altyapının hazırlanması ve uygulama planının belirlenmesi için bir araya gelen ülkeler ve uluslararası kuruluşlar, çevre sorunlarının tespiti ve çözümleri yolunda ortak politikalar ve ilkeler belirlemişlerdir. Toplantının üst düzeyli bölümünün açılışında Güney Afrika Cumhurbaşkanı Mbike, küreselleşen dünyada refahın eşit paylaşılmadığından, gelişmiş ve geri kalmış ülkelerin sorunlara farklı baktıklarından dert yandığı 'küresel ayrımcılık' adlı konuşmasında gelişmiş ve geri kalmış ülkeler arasındaki sorunlara bakışın ne kadar farklı olduğunu anlatmıştır. Johannesburg Zirvesi'nde 'Uygulama Planı ve 'Siyasi Bildiri' olmak üzere iki temel belge ortaya çıkmıştır. 153 madde olan Uygulama Planı'nda "Yoksullukla mücadele, doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilir kalkınma" temel konuları genel kurulda kabul edilmiştir. (Johannesburg, 2002)

1.2.2 Sürdürülebilir Çevre

Çevresel sürdürülebilirlik, endüstriyel atıkların yönetilerek çevreye vereceği tahribatın önleildiği, doğal çevrede yaşayan canlı çeşitliliğinin korunduğu, gelecek kuşakların da çevrenin nimetlerinden istifade edebilmesinin düşünüldüğü, süreklilik arz eden doğal serveti koruma girişimidir.

Aydemir'e göre, "Uluslararası, ulusal ve bölgesel yaklaşımlar, sürdürülebilir kentsel yaklaşımların genel çerçevesini tanımlamaktadır." (Gökal Aydemir, 2008) Bu yaklaşımların merkezine çevre, ekonomi ve toplum oturtulmaktadır. Toplumsal refah için sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir çevrenin birlikte geliştirilmesi beklenir.

Habitat Gündemi İstanbul Deklarasyonu, eşitlik ve sağlık gibi insanın yaşam kalitesine doğrudan etki eden unsurlardan bahsettikten sonra, "İnsanların yaşam kalitelerinin artırılmasının mevcut çevre koşullarının iyileştirilmesinden geçer" denilmektedir." (TOKİ, 1996)

1.2.3 Sürdürülebilir Kentsel Gelişme

Çevreci bakışın, ekonomik gelişmeyi sağlayıcı unsurlardan her biri için doğal kaynakların israfına tahammül etmeyen ve doğal mirasın korunup aktarılmasında

ilkesel davranan amaç ve ödevlerin birlikte değerlendirilmesiyle ortaya koyduğu görüşe 'Sürdürülebilir Gelişme' denilebilir.

Aydemir'e göre sürdürülebilir gelişme planlaması; "Bugünkü kuşakların ihtiyaçlarını eşitlik ve katılım ilkeleri içinde karşılayan, Gelecek kuşakların ihtiyaçlarına engel olmayan, ekosistemlerin taşıyabileceği kapasite dâhilinde bir yaşam kalitesi sunan, uluslararası, bölgesel, ulusal ve yerel ölçekte değerlendirerek ele alınan, kendi kendini koruyabilen, birbirine bağlı sosyal, ekonomik ve çevresel, dinamik bir sistemdir." (Gökal Aydemir, 2008)

Sürdürülebilir gelişmenin uluslararası, ulusal, bölgesel ve yerel ölçekte kent ve çevre için, fayda sağladığımız sosyal çevreye karşı duyarlı ve korumacı davranmalı, sağlıklı bir şekilde gelecek nesillere aktarabilme yöntemleri araştırılmalıdır.

Belediyeler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, meslek örgütleri, odalar, ilgili bakanlıklar, kalkınma ajansları ve yurttaşların sürdürülebilir kalkınma ve yaşam kalitesini artırma faaliyetlerine hep birlikte katılmaları, mali ve kurumsal yapının da güçlenmesi ile tarihi yapılarımıza da sahip çıkarak, kentsel dönüşüm projelerinde gelecek nesillere huzurlu mekânlar aktarma gayesi ön plana çıkarılmalıdır. Bu projelerde, yapıların kaliteli, güvenli, doğaya ve kültürümüze saygılı, enerji tasarruflu, soylulaştırma ve ötekileştirme olmaksızın yerel halkın da içinde olduğu yönetişel tekniklerin uygulandığı, altyapısı sağlam ve sağlıklı yaşam ortamları sunan uygun büyüklükteki alanlara planlanan ticari ve konut alanlarının olması, sürdürülebilir kentleşmenin olmazsa olmazıdır.

Genel halk sağlığının korunması çalışmaları, tıbbi bakım ve tedavi kadar, etki eden çevresel nedenlere de bağlıdır. Çevre politikaları geliştirilirken, bütünsel bir yaklaşım sergilenmeli, çevreden kaynaklı tüm sorunların en ince detaylara kadar inilip etkin yönetimsel teknikler belirlenip uygulanmalıdır.

Kopenhag'ın caddelerinin örüntüsünü inceleyen Jan Gehl'in insan örüntülerini de ortaya çıkaran "Binalar arasında yaşam: Kamusal alanı kullanmak" adlı kitabında, insanların birbirlerini izlemeyi sevdiğini, büyük durağan mekânlar yerine küçük fakat diğer insanlarla kaynaşabileceği mekânlardan hoşlandıklarını, zira çocukların dahi oyuncaklarla dolu bir oda yerine çocuklarla dolu bir caddeyi tercih ettiklerini belirterek, sağlıklı ve sürdürülebilir kentsel gelişmenin insanı merkeze alması gerekliliğini ortaya koymuştur. Gehl 'e göre, sosyal yaşamın incelenmesi, fiziksel

çevrenin incelenmesinden önce gelmektedir.

Kentsel gelişmenin sürdürülebilirliğini sağlamak için, sorunların tespit edilmesi, çözüme katkıda bulunabilecek bütün paydaşların sürece dâhil edilmesi, uygun hukuki ve idari düzenlemelerin yapılması, ekonomik, çevresel ve sosyal etkileşimin hesap edilmesi ve modern dünyanın gereksinimleri doğrultusunda eyleme geçilmesi gerekir. Kentsel sürdürülebilir gelişmenin öznesi insan olduğuna göre, insanın kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, sürdürülebilir gelişme ilkelerinin belirlenip uygulanmasına bağlıdır. Gerek doğadaki biyolojik zenginliğin korunması, gerekse sosyoekonomik hayatın gereksinimlerinin karşılanması ancak planlı bir sürecin başlatılmasıyla mümkündür.

Küreselleşmeyle birlikte ekonomik faaliyetler sınırları aşmış, barınma, sağlık, eğitim, ulaşım, erişim gibi olanaklar artmışsa da bu olanaklardan eşit istifade hususunda bazı sorunlar yaşanmıştır. Dünyada ve ülkemizde teknolojik gelişmelerle birlikte artan internet kullanımı devletleri dijital dönüşüme zorlamış ve eğitimden sağlığa, bankacılık işlemlerinden elektrik, su, internet aboneliği gibi birçok işleme kadar hiç yerinden kalkmadan ve zamandan da tasarruf ederek hizmet alınmaya başlanmıştır. Bu dijital dönüşümle birlikte kamusal hizmet ve olanaklardan eşit istifade etme noktasında kayda değer ilerlemeler görülmüştür. Yerel yönetimlerin de dijital dönüşümden paylarına düşeni almasıyla, eşit, adil, şeffaf ve sürdürülebilir kentsel gelişmeye bir adım daha yaklaşacağımız söylenebilir.

Sürdürülebilir kentsel gelişme için, bu yeni dijital dönüşüm sürecinin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi, kentsel sorunların sosyoekonomik ve çevresel boyutlarının belirlenmesi, siyasi partilerin ve sivil toplum örgütlerinin toplumla özdeşleşip farkındalık oluşturu eylemlerini arttırması ile yönetişsel yeteneklerimizin geliştirilmesi gerekmektedir. Yönetişsel yetenekleri gelişen ve olgunlaşan toplumların kentsel gelişmenin önündeki engelleri aşacak gücü ve iradesi de oluşacaktır. Disiplinler arası uyumlu çalışmanın yönetişsel hafızamıza kazıyacağı en önemli unsurun, kentsel sorunların sürdürülebilir çözümünde ‘insan’ unsuru olduğu daha net ve açık görülecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

KENTSEL DÖNÜŞÜM

Türk Dil Kurumu Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü, dönüşüm kelimesini, “Belirli yapı ve özellikler dizisinin, başka bir yapı ve özellikler dizisine dönüşmesi olayı” diye tanımlamaktadır. (TDK, 1972) Kentsel dönüşüm, “Kentlerdeki ekonomik, sosyal, fiziksel ve çevresel koşulların kalıcı olarak iyileştirilmesi amacıyla; ekonomik canlanmanın, toplumsal kaynaşmanın ve çevresel kalitenin yeniden sağlanması” olarak da ifade edilebilir. (Şişman & Kibaroglu, 2009)

Bu tanımlardan hareket edilirse kentsel dönüşümde, kentsel alanların mevcuttaki biçiminden başka bir biçime girmesinde, ekonomik, fiziksel, sosyal ve çevresel koşulların yanın da yönetsel yeteneklerin de dikkate alınması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Kentsel dönüşümde, sosyal, kültürel ve ticari aktivitelere imkân verecek yoğun konut alanları planlanmalı, köhne ve yıkıntı alanların çevresel hassasiyetlerde düşünülerek dönüşümü sağlanırken, katılımcı, uzlaşmacı ve sürdürülebilir olmasına özen gösterilmelidir.

Kopenhag’ın şehir plancısı olarak bilinen Jan Gehl, ‘‘Mesele fiziksel koşullar değil, beyinler’’ derken ‘‘ İnsan için şehir’’ sloganını bir kez daha vurgulamıştır. (www.haberturk.com, 2018) Bundan dolayıdır ki; kentsel dönüşüm, gecekondulaşma nedeniyle sağlıksız yapıların oluşturduğu alanların, köhne ve yıpranmış yapıların yoğun olduğu yerlerdeki eskiyen alanların, deprem ve doğal afetlerden etkilenen riskli alanların, işlevini yitirmiş olan kent merkezlerinin dönüştürülmesini ve artık boşaltılmış olan sanayi alanlarının kente yeniden kazandırılmasını, yani ‘‘İnsan için şehir’’ sloganının şehre yansımaları sağlamalıdır.

Devletin konut ihtiyacını karşılamak için toplu konut teşebbüslerini desteklemesi ve kamu imkânlarını sevk etmesi, gecekondu alanlarının dönüşümüne, tarihi doku ve yöresel mimarinin korunup yenilenmesine ait projelere finansman olarak da öncülük etmesi için Toplu Konut İdaresi Başkanlığını kurması ile herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip çıkmaya çalıştığı söylenebilir. Sosyal eşitsizlik gibi

toplumsal huzurun önünde sürekli engel teşkil eden bir soruna çözüm aranması, ekonomik faydanın sağlanması düşünülen kentsel projelerde ihmal edilmemesi gereken en önemli unsurdur. Kentsel yaşam kalitesinin artırılması ve sürdürülebilir olması, toplumsal değerlerin ön planda tutulduğu, sağlıklı yapılaşmanın yerine kentsel projelerin gereksinimleri karşılayacak biçimde uygulanmasıyla mümkündür. Doğal afet riski bulunan ve ekonomik ömrünü tamamlayan bölgelerin kentsel dönüşümüne öncelik gösterilmesi, teknolojik imkânlardan istifade edilerek modern, şehrin dokusuna uygun planların toplumsal ihtiyaçları da gözeterik uygulanması gerekmektedir.

Tekeli'ye göre "Bireysel müdahale veya önemli bir otorite kararıyla yapılan dönüşüm uygulamalarını, müdahale biçimine göre; kentsel yenileme, iyileştirme, koruma ve soylulaştırma olmak üzere üç dönüşüm kategorisinde toplamak olanaklıdır." (Tekeli, 2003).

2.1 Kentsel Yenileme

Kentsel yenileme yapılırken, bireyin konforu, fiziksel aktiviteleri, sosyal etkileşimi ve kültürel alış verişin devamlılığını sağlayacak planlamalar yapılmalıdır.

Gökbulut'a göre "Kentsel yenileme, yerel yönetimlerin değışen ekonomik yapının kentlerdeki olumsuzluklarının üstesinden gelmede önemli bir araçtır. Burada üzerinde durulması gereken bir başka konu ise yenilenmenin sabit olmayan, değışken ve dinamik bir ekonomik ortamda gerçekleşiyor olmasıdır." (Gökbulut, 1996) Bunun uzun vadede etkileri kentlerin sürdürülebilir gelişimi açısından görülebilir.

Kentsel yenileme ihtiyacı, hızlı nüfus artışıyla gecekondulaşmanın yaşandığı, eskiyen, yıpranmış köhne yapı stokunun arttığı, altyapı sorunları yaşayan konutlarla sanayinin iç içe girdiği, deprem ve afetlerin etkilediği, yaşam kalitesi düşmüş riskli alanlarda yapılmaktadır. İşlevi değışen mekân ve alanların çevreye verdiği zararlar, mekân kalitesi düşük yapıların ekonomik, sosyal ve çevresel estetik düşünülerek yenilenmesi kentsel gelişmenin de sürdürülebilirliğini göstermektedir.

2.2 Kentsel İyileştirme

Kentsel alanın iyileştirmesinde, ekonomik canlanmanın tekrar kazanılması hedeflenmektedir. Sosyal eşitlik, kültürel alışveriş ve bedensel ve ruhsal sağlığın

korunabileceği ve her aşamasına yerleşik halkın katılımı ile yapılacak iyileştirmeler ekonomik canlanma hedefine de hizmet edecektir. Kentsel çöküntünün yaşandığı alanlardaki sosyal doku sürekli değişkendir. Ekonomik açıdan yoksul denilebilecek kesimlerin rağbet ettiği bu alanlarda suç oranları da oldukça fazladır. Kentsel iyileştirme ya da sağlıklılaştırmada devletin rolü kadar, sivil toplum örgütlerinin, üniversitelerin ve sağduyulu bireylerin de etkin rol alması gerekmektedir.

Özden' göre "Sağlıklılaştırmada, kentsel alanın özgün niteliğine zarar veren aykırı tüm oluşumlar ayıklanır. Tüm kentsel alanda uygulanması oldukça zor bir yöntem olsa da, alt ölçeklerde başarılı sonuçlara ulaşılabilceği söylenebilir." (Özden, 2008)

Kent merkezlerindeki çürüme ve köhneleşmenin yaşandığı alanlarda, fiziksel yıpranmanın süreklilik arz ettiği, kentsel hizmetlerin daha az olduğu, altyapı ve üstyapı sorunlarının çözüm beklediği ve bu sağlıksız durumun düzeltilmesi için yapılacak kentsel iyileştirmelerin ekonomiyi de canlandıracağı düşünülmektedir.

2.3 Kentsel Koruma

Kentsel koruma, fiziksel, işlevsel ve ekonomik eskimenin olmadığı, alt yapısı ve üstyapısının sürekli olarak bakımının yapıldığı, sosyal dokusunun değişmeden günümüze kadar ulaştığı kentsel alanlarda yapılacak uygulamaları kapsar. Dinçer' göre, korumanın yapılacağı kentsel alanlarda, "mevcut yapıların basit ve esaslı onarımının yapılması, yeni yapılaşmanın düşük olması, sosyal dokunun korunması ve işlevinin değiştirilmemesi" esastır. (Dinçer, 2009)

Koruması yapılacak fonksiyonunu henüz yitirmemiş yapıların doğal çevresinin de bütüncül düşünülerek bakım ve onarımının planlanması, barındırdığı değerlerle birlikte ele alınması gerekir. Kentsel koruma alanlarının sosyal, ekonomik ve fiziksel sorunlarla birlikte değerlendirilip çözüm aranması esastır.

Keleş'e göre "Koruma, genellikle işlevlerini yerine getirebilmekte olan yapıların, büyük tarihsel, mimari ve kültürel değer taşıyan bölgeler içinde, onlarla birlikte korunmasını sağlamak için plansızlığın denetlenmesi ve aşırı nüfus birikiminin önlenmesidir." (Keleş, Kentleşme Politikası, 2002)

2.4 Soylulaştırma

Ekonomik canlılığın artması istenen, sağlıksız ve niteliksiz yapıların bulunduğu

alanlarda yapılmak istenilen kentsel iyileştirmede, projenin her aşamasına yerleşik halkın katılımının engellenerek ya da bir şekilde yerleşik halkın bölgeden uzaklaştırılması ve yerine orta ve üst sınıfın buralara yerleştirilmesine ‘soylulaşma’, bölgenin eski sahiplerinden doğrudan ya da dolaylı olarak arındırılması diyebiliriz. Soylulaştırmada, bölge halkının ekonomik ve sosyal açıdan doğrudan ya da dolaylı olarak uzun yıllardır yaşadığı sokağını, mahallesini hatta kenti terk etmesine sebep olan unsurların ortadan kaldırılmamış olması etkilidir.

Kentlerde köhneleşmiş, gecekondular ya da ekonomik ömrünü tamamlamış binalarda yaşayan alt gelir grubunun dönüşümle birlikte tekrar bu bölgede yaşayamayacağı şekilde ele alınan kentsel dönüşüm projelerinin soylulaştırmayı başlattığı söylenebilir. Bir bakıma yoksulların bölgeden göç etmesini hızlandıran süreç olarak karşımıza çıkan soylulaştırma, yerel halkın dönüşüm projelerinde yeteri kadar düşünülmemiş olması ve bölgenin aşırı değerlendirilmesi ile kendini göstermektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENTSEL YAŞAM KALİTESİ

'Kalite, amaçlara uygunluk derecesidir. Objektif ve sübjektif özellikleri olan kalitenin; objektif özellikleri, çoğu kez insan unsurunun dışında kalan özellikler olsa da somut ve ölçülebilirdir. Bireyin düşünce ve duygularına dayanan sübjektif özellikler ise insan unsurunun dışında kalan nesnel özelliklerin öznel olarak algılanma düzeyinden kaynaklanmaktadır'' (www.deu.edu.tr)

Sübjektif özelliklerin aynı zamanda insan psikolojisiyle ilgili olarak kişiden kişiye değiştiği de söylenebilir. Kalitenin ölçülebilir olmasındaki zorlukların başında amaçlara uygunluğun algı boyutu yani kişiden kişiye değişimi yatmaktadır. O halde denilebilir ki kalite, gereksinimlerin karşılanması düzeyinde olaya kişisel bakışla ilgilidir.''

Küreselleşme ile birlikte, iletişim araçlarının çeşitliliği, dijitalleşen ekonomiler, uluslararası ilişkiler çerçevesinde daha çok işbirliği ve dış yatırımlar, bilgi toplumunun oluşması ve daha birçok gelişme, yöneten ve yönetilen arasındaki rolleri yeniden oluşturmuştur. Kentte yaşayan bireylerin, sürdürülebilirlik, verimlilik, ergonomi, sağlamlık, şeffaflık, katılımcılık, sorumluluk ve kalite gibi süreçlerin içinde olmak istemleri, yerinden yönetime katılma çabaları kaçınılmazdır. Yönetişim, yönetsel, toplumsal ve ekonomik çıkarları dengeleyecek bir siyasi iradenin, uygun hukuki zemini oluşturarak karar süreçlerine yerel halkın katılımını sağlaması, ilgili yetkilerin merkezi yönetimden yerele aktarılması ve bunun kültür haline gelmesi sürecidir. Yerinden yönetim ya da âdem-i merkeziyet de dediğimiz yerel yönetime, yerel halkın, sivil toplum kuruluşları ve tüm paydaşlarıyla eşit ve karar alıcı katılımın sağlanması, sürdürülebilir kentsel gelişmenin ve kentsel yaşam kalitesinin sağlanması açısından oldukça önemlidir.

Yaşam kalitesi, kavramsal olarak son yıllarda farklılaşan ve gelişen bir kavram olması yanında hemen hemen her konuda ön plana çıkmaktadır. Ekonomik zenginliğin yaşam kalitesinin tek başına bir göstergesi olmadığı, sosyal statü, iyi bir konutta yaşama,

kamusal hizmetlerden eşit ve adil yararlanma, sağlıklı bir çevrede yaşama, demokratik hak ve özgürlükleri kullanma, ait oldukları kültürleri yaşama ve yaşatma, siyasi parti ve derneklere üye olabilme, sağlık ve eğitim hizmetlerinden faydalanabilme, teknolojiye erişim, aktivitelere katılım ve başka birçok durumu bireyin algılama biçimidir.

Sosyal ve ekonomik refaha ulaşılmasında güçlü, sosyal ve demokratik bir yönetime gereksinim vardır. Kamusal hizmetlerden eşit ve adil faydalandırılacak yerel halkın kendini daha güvende ve mutlu hissetmesi, sivil toplum örgütlenmesiyle yönetime katılması ve kendi yaşam alanlarına sahip çıkması beklenir. Sürdürülebilir kentsel kalkınmanın da bu sahiplenmeden geçtiği, sosyal ve ekonomik refahın anahtarı olduğu düşünülmelidir. Kavram olarak “Yaşam kalitesi, güvenli, rahat bir kent çevresi ile ekonomik ve sosyal refahı sağlamayı hedefleyen bir kavramdır.” (Gökal Aydemir, 2008)

Yaşam kalitesi dediğimizde modern dünyanın nimetlerinden istifade ederken duyduğumuz hazzı, mutluluğu da ifade etmiş oluruz. Bizim psikolojik durumumuzu, bedensel sağlığımızı, toplumsal statümüzü, ekonomik durumumuzu, hürriyetimizi, demokratik haklarımızı, bilgiye erişimimizi, mekânsal konforumuzu, temiz çevreyi, maddi ve manevi ihtiyaçlarımızı en iyi şekilde karşılayabileceğimiz hizmet ve ortamların varlığı ya da yokluğu yaşam kalitemizi belirler. Yaşam kalitesi standartlarının toplumun her kesiminde kendini göstermiş olması, kentli haklarının da yine herkese sağlanmış olması gerekir. Tüm hak ve hizmetlerin engelliler, çocuklar ve yaşlılar için de erişilebilir ve kullanılabilir olması, kamusal hizmetlerin toplumda zengin-yoksul denmeden adil veriliyor olması, asgari memnuniyetin sağlanması açısından ön koşuldur.

Benderl’in konutun dış kalitesini tarif eden sekiz ölçütü, “Alanın sessizliği, toplum taşımacılığı (ulaşım), şehir merkezine olan uzaklık, manzara, alanın sosyal değeri, okullara olan uzaklık, ticari kolaylıklara olan uzaklık, yeşil alanlara olan uzaklıktır.” (Gökal Aydemir, 2008) Bu sekiz ölçütü birlikte, yaşam kalitesini konutun sağlam, ergonomik, kullandığı yakıt, su, internet ve kablolu TV gibi ihtiyaçların karşılanmış olması, enerji tasarrufu, konut içinde hane halkına düşen alanın standartları sağlaması, mutfak, banyo, tuvalet gibi yaşamsal ihtiyaçların sağlanması ve konut içinden kaynaklı olmayan sosyal ve fiziksel çevresinin de büyük oranda yaşam kalitesini ölçmemize yardımcı olacağı söylenebilir.

Sosyal, ekonomik ve çevresel etkilerin bireydeki psikolojik karşılığı bireyin yaşam kalitesidir. Bireyin toplum içindeki konumu, toplumsal kültüre olan yakınlığı, ekonomik faaliyetleri, yaşadığı fiziksel çevreden ve kamusal hizmetlerden duyduğu hoşnutluğu gibi daha birçok etken yaşam kalitesinin ölçülmesinde kullanılmaktadır.

Yapay ve doğal çevrenin kentsel yaşam kalitesine etkisi fazla olmakla beraber tek başına bir ölçüt olmayıp, sınırlıdır. Bireylerin ekonomik durumları, ulaşım, altyapı, alış-veriş mekânlarına yakınlık, hastane, eczane, banka, noter, okul, bilişim teknolojilerine erişim, rekreasyon alanlarının çeşitliliği, sosyal aktivitelere erişim gibi hizmetlerin yanında aile içi şiddetten tutun da örf ve adetlerin yaşanma şekline kadar yaşam kalitesini doğrudan etkileyen birçok durum söz konusudur. Memnuniyet ise göreceli bir durum olup daha ziyade beklentilerin karşılanıp karşılanmadığıyla ilgili bireyin verdiği duygusal tepkiyle ilgilidir.

Sosyal ve ekonomik refaha ulaşılmasında güçlü, sosyal ve demokratik bir yönetime gereksinim vardır. Kamusal hizmetlerden eşit ve adil faydalanacak halkın kendini daha güvende ve mutlu hissetmesi, sivil toplum örgütlenmesiyle yönetime katılması ile kendi yaşam alanlarına sahip çıkması mümkün olacaktır. Aydemir'e göre, "Yaşam kalitesi, güvenli, rahat bir kent çevresi ile ekonomik ve sosyal refahı sağlamayı hedefleyen bir kavramdır." (Gökal Aydemir, 2008)

Bireyin ve toplumun gelişimini etkileyen birçok durum söz konusudur. Bunların ağırlıkları değişken fakat etkilidir. Kentsel alanlarda birey ve toplumun bu gelişimini etkileyen parametrelerin ağırlıkları her yerleşim biriminde farklılık gösterebilir.

Maslow 'ihtiyaçlar hiyerarşisi' teorisinde "İnsanın gereksinimlerle dolu bir organizma olduğunu, gereksinimler karşılandıkça birtakım yeni gereksinimler açığa çıktığını ve bu sürecin böyle devam edip gittiğini, bu nedenle de tamamıyla tatmin olmuş bir insanın olmadığını" savunmaktadır. (Şahin, 2006)

Gereksinimlerin her geçen gün değiştiği ve artarak devam ettiği günümüzde tatmin olmayan toplumun kentsel yaşam kalitesinin de sürdürülebilirliği her geçen gün zorlaşmaktadır. Fiziksel, sosyal, ekonomik, yönetişel ve psikolojik faktörlerin kentsel yaşam kalitesine etkileri kişiden kişiye değişmektedir. Bireyin toplum içindeki statüsü bunda etkili olmaktadır. Bireyin sosyal çevresinin birey üzerindeki etkisi, bireyin geleceğe bakışını, yaşadığı topluma fayda ya da zararını da ortaya çıkarmaktadır.

3.1 Toplum ve Kültür

Toplum, ‘‘Yaşamlarını sürdürmek, birçok temel çıkarlarını gerçekleştirmek için işbirliği yapan, aynı toprak parçası üzerinde birlikte yaşayan ve ortak bir ekini olan insan kümesidir.’’ (TDK, 1975). Kader ve keder birliği yapan toplum, ancak örgüt ve kurumlarıyla bir bütündür.

Toplumun en küçük birimi ailedir. Ailenin yaşam alanı olan konut ve çevresinin kentsel yaşam kalitesine etkisi kuşkusuz çok büyüktür. Aile bireyleri arasındaki dayanışmanın ortadan kalkmasıyla toplumsal çöküntü baş gösterir. Bu yüzden aileyi korumak ve aile bireylerinin ihtiyaçlarını modern dünya standartlarında karşılayabilmek gerekir. Aileden topluma ilerledikçe bireyin refahı için eşit muamele görmesi, sosyal adaletin sağlanması kaçınılmazdır. Aydemir’e göre, ‘‘Sosyal adalet, sürdürülebilir refahın temel koşuludur.’’ (Gökal Aydemir, 2008)

Sağlık hizmetlerinden yeteri kadar istifade edebilen, iyi bir eğitim ve öğretim alarak, milli ve manevi gelişimi ile aydınlanması desteklenen, barınma ihtiyacı karşılanan, saygı, sevgi ve hoş görü ortamını teneffüs eden bireyin, içinde bulunduğu toplumu kalkındıracağı, sürdürülebilir gelişmeye ivme kazandıracığı muhakkaktır.

Kırdan göçle gelen, kamusal hizmetlerden eşit faydalanamayan ve böylece kente adapte olmakta zorlanan bireyler ise, kültürel ve ekonomik yoksunluklara, eğitimsizliğin verdiği kentleşme sorunlarına maruz kalmaktadır. Aydemir’e göre, ‘‘Eşitsizlik, başarının maliyeti olarak değil de sürdürülebilir refahın ve yaşam kalitesinin önündeki bir engel olarak görülmektedir.’’ (Gökal Aydemir, 2008)

Küreselleşmenin etkisiyle kentsel doku parçalanmakta, sosyal, ekonomik ve psikolojik sorunları beraberinde getirmektedir. Liberal ekonomilerin rekabetçi yapılarından dolayı tüketim toplumu oluşmakta, zengin ve yoksul arasındaki açığı hızla büyümektedir. Arabesk toplum dediğimiz, acıdan ve kederden beslenen, yoksulluğunun zenginlere hizmetten kaynaklandığını sanan, aslında devletin de ihmal ettiği ve sosyal bunalım yaşayan bir kesim vardır ki, bunların şiirlere, filmlere, romanlara konu olan bu durumlarına titizlikle ve profesyonellerce eğilmek, kök sorunları tespit edip çözümler aramak gerekir. Her geçen gün telafisi imkânsız sorunlara yol açacağı muhakkak olan bu eşitsizliğin, uygun stratejiler geliştirilerek azaltılması, devlet kadar sivil toplum örgütlerinin ve akademik çevrelerinde görevlidir. Aydemir’e göre, ‘‘Bu eşitsizlik kentsel faaliyetlerin canlılığını olumsuz etkilemekte;

sürdürülebilir olmayan yaşam tarzlarını çoğaltmakta ve kültürel bir değişimin önünde engel olmaktadır.” (Gökal Aydemir, 2008)

Kentlere göç edenle mevcut kentlilerin, farklı yaşam biçimi benimsemiş olmalarından kaynaklı, toplumsal ayrışma ve sürtüşmeler, refah bölüşümünde kendini göstermiş, toplumda artan ekonomik ilişkilerin, bir kesimi zenginleştirirken, diğer bir kesimi de giderek artan yoksullaşma sürecine itmiş, bunun sonucunda da kendini ötekileşmiş hisseden bir kesim oluşmuştur. Ancak, kamusal hizmetlerin eşit sunulması, katılımcı demokrasinin uygulanması, temel hak ve özgürlüklerden olan yaşama hakkı, ibadet hakkı, inanç özgürlüğü, sağlık hakkı, eğitim hakkı, düşünce özgürlüğü, özel yaşamın gizliliği hakkı ve ekonomik hakların kullanılması bireyin ötekileşmesini engelleyecektir. Tüm bu hakların kullanılıyor olması, bireyin demokratik sosyalleşmesi diyebileceğimiz “Farklı olma hakkı”nın da güvencesidir.

Bireyin ya da topluluğun çevresel etkilere verdiği tepkinin boyutu önemlidir. Toplumsal uyum sorunu yaşayan bireyin mutluluğundan söz edilemez. Bireylerin birbirleriyle ve çevreleriyle ilişkilerini dengeleyen dinamik bir süreç olan uyumun temel öğeleri, “ Bireyler arasında ortak bir dil, davranışları düzenleyen yasa ya da ahlak kuralları, ölçülebilen örnek davranışlar ve ortak bir geçmişin bulunmasıdır”. (www.saglikkitabi.org, 2018).

TDK’ da güven, “Çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusu, itimat” olarak tanımlanmaktadır. Bireyin yaşadığı toplumda güven içinde yaşaması, topluma bağlılığını, kendisine yaşadığı toplumda kasıtlı bir zararın gelmeyeceğine olan inancını ifade eder. Coleman’a göre sosyal güven, “Kişilerin kendileriyle doğrudan birebir ilişkisi ya da tanımadığı kişilere karşı saygılı olma, bu kişilerle arasında bir bağ hissedip onları güvenilir olarak görme ölçüsü” olarak tanımlanmaktadır. (Aytaç, Çakıroğlu, & Ertan, 2017)

Kişilerarası güvenin çoğunlukla önceki deneyimlere dayalı olduğu, adil muamele gördükleri kişi ve kurumlara güvenme eğiliminde oldukları ve güvenin toplumdan topluma değiştiği, farklı olduğu bir gerçektir. Bu farklılıklar gelir ve varlık eşitsizliği, yolsuzluk seviyesi, hukuk devleti ilkelerinin uygulanma düzeyi, bireysel değerlerin yaygınlığı ve kentleşme hızı gibi sosyal yapıyı etkileyen faktörlerle açıklanabilir. Bireyin sosyal güven duygusu sosyal uyumuyla beraber gelişir.

Aydemir'e göre, "Sosyal uyum kavramı, sosyal devletin iki boyutunu birleştirir. Birinci boyut, eşitsizliklerin, parçalanmaların, farklılıkların kırılmaların azalması ile ilgilidir. İkinci boyut sosyal ilişkilerin, bağların, sorumlulukların güçlendirilmesini kapsar" (Gökal Aydemir, 2008)

Fay'e göre, "Kültürler asla statik, kapalı devre ve statik varlıklar değil, kritik beceri ve kaynakların mübadele edildiği, çalındığı, geliştirildiği ve ötekilere aktarıldığı kavşaklardır (Fay, 2012).

Bireylerin sosyal uyumunda kültürün rolü yüksektir. Nesillere öğrenilerek aktarılan kültürün zaman zaman değişe uğraması diğer toplumlarla olan etkileşimindedir. Toplumsal miras olan kültür nesillere sembollerle aktarılır. Bu semboller anlam ifade eden herhangi bir şey olabilir. Bunlar dil, din, kıyafet, yeme içme, düğün, tören, cenaze merasimi, mimari, örf ve adetler ve daha birçok şey olabilir. Kültür bir anda oluşmaz, toplumda kabul görmesi için, atasözleri gibi yıllar hatta yüzyıllar geçmesi gerekir üzerinden. Ayrıca entelektüel gelişim, aktivitelere katılım, güvenlik içinde yaşama, sağlıklı bir konutta ve çevrede yaşama, cinsiyet eşitliği, psikolojik doyum gibi nesnel ve öznel bileşenler de, bireyin sosyokültürel gelişimine ve dolayısıyla bireyin yaşam kalitesine etki eder.

3.2 Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplum kuruluşları, kamu yararına, devletin örgütlenmesi dışında, yurttaş bilinci ile gönüllülük esasına dayalı yapılanmalardır. Bireyin devleti, sürdürülebilir gelişmenin gerekliliği için, ekolojik, sosyolojik, ekonomik ve politik kararlarında yönlendirmesi, etkilemesi ve denetlemesi sivil toplum örgütlenmesiyle olur. Sosyal ve ekonomik gelişmişliğin bir göstergesi olan STK'lar, "Yurttaşlık bilincinin de gelişmişlik göstergesi olarak ifade edilebilir." (Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2006).

Sivil Toplum Kuruluşları (STK)'lar, " İdari vesayetinin dışında yer alan, bireylerin özgürce karar vermeleriyle sosyal faaliyetlerde bulunan, kamu yönetiminden bağımsız ancak kamu yararına çalışan ve bu çalışmalarında da kâr amacı gütmeyen kuruluşlardır." (AFAD, 2018)

Sosyal sorumluluk duygusuyla STK'ları bağış ya da gönüllü hizmetlerle destekleyen bireylerin, sürdürülebilir kentsel yaşam kalitesi için, kentlerdeki kamusal hizmetlerin

kesintisiz, eşit ve herkese ulaşmasında aldıkları etkin rol, sosyolojik, ekonomik ve çevresel etkilerin psikolojik yansımada kendisini göstermektedir. Bu etkin rol sayesinde bireyler sivil örgütlenmenin doğası gereği, kentsel sorunların çözümünde sürekli ve dinamik bir sürecin yürütücüsü olmaktadırlar. Kentsel dönüşüm projelerinde gerekli yasal mevzuat ve düzenlemeler sağlanır, STK'ların bilgi, deneyim ve tecrübelerinden istifade edilir, iyi bir yönetim tekniği uygulanırsa sürdürülebilir kentsel gelişme için ivme kazanılmış olur.

STK'lar örgütlenme özgürlüğü sonucunda oluşan, işleyişi devletten bağımsız, bireylerin kendi menfaatlerini korumak için, kendilerinin oluşturduğu ya da kendilerini temsil eden grupların oluşturduğu, çeşitli amaçlarla bir araya gelmiş kuruluşlardır. ‘‘Örgütlenme özgürlüğü, bizimde taraf olduğumuz, uluslararası sözleşmelerle koruma altına alınmış, barışçıl olmak koşuluyla herkesi kapsayacak bir hak sahipliği tanımıştır.’’ (TÜSEV, 2013)

Demokrasilerde STK'ların kamu hizmetlerinin sunumuna, karar alma süreçlerine ve hizmetlerin denetlenmesine katılımı, sorunları dile getirmesine, deneyimlerini paylaşmasına ihtiyaç vardır. Merkezi hükümetlerin ve yerel yönetimlerin, STK'ların deneyim ve uzmanlıklarından yararlanması sürdürülebilir gelişmenin de teminatıdır.

Toplumsal, kültürel, siyasal, dinsel, ırksal, sanatsal ve toplumun menfaatine barışçıl her türlü örgüt kurulması mümkündür. Bu örgütlerin ortak özellikleri idari vesayetten ve kâr amacı gütmekten uzak olmalarıdır. Ülkemizde ise politik karar alma süreçlerine sivil katılımın sağlanması modern dünyadakinden farklı olarak, tanımlı bir kurumsal görev ve sorumluluk üzerinden değil de maalesef ahabap çavuş ilişkileriyle yürütülmektedir.

STK'lar üyeleri veya toplumun sorunlarını ve taleplerini dile getirmekte yazılı ve görsel medyanın yanında günümüzde özellikle sosyal medyayı yoğun şekilde kullanmaktadır. Sosyal medyanın gücünü yanına alan STK'ların, idarenin keyfi davranışları karşısında halkı bilinçlendirme ve yaşam alanlarına sahip çıkma gayretleri kentsel yaşam kalitesini de artırıcı faaliyetlerdendir. STK'lar faaliyetlerini sürdürürken hiçbir ticari kaygı içinde olmamalı, toplumun, doğanın, ekonominin, kültür ve sanatın yanında yer almalı, özgürlüklerin yaşatılmasında ve sürdürülebilir olmasında etkin rol oynamalıdır. STK'lar eylem ve faaliyetlerini sürekli olarak kamuoyunun bilgi ve ilgisine sunmalıdırlar.

3.3 Çevre

Bireyin gelişimi ve sosyal çevrede bilinçlenmesi için eğitimi şarttır. Yaşadığımız doğal çevreyi tahrip etmeden, gelecek nesillere aktarmanın yöntemi eğitimle olabilir. Ancak eğitim tek başına yeterli de değildir. Sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda yaşadığımız doğal çevreyi korumak için 2872 sayılı Çevre Kanunu (1983) çıkartılmıştır.

Endüstrileşmeyle birlikte, kentlere iş için kırsaldan gelen nüfus hızla artmaya başlamasına rağmen, yeterli ve ucuz konut stoku bulunmaması ve yasal boşluklar nedeniyle gecekondulaşma başlamış ve doğal çevre tahrip edilmiş, kamusal hizmetlerin yeterli ve eşit verilmemesi sonucu ekonomik, sosyal ve çevresel sorunlar artarak büyümüştür. Çevre konusunda uluslararası işbirliğine öncelik etmesi için BM Çevre Programı (UNEP) kurulmuş ve bu görev UNEP'e devredilmiştir.

Dünya çevre günü olarak kutlanılan 5 Haziran, yaşadığımız doğal çevrenin tek sahibi olmadığımızı, çevreyi tüketmenin insanoğlunu da yok etmek olduğunu, çevremizde yaşayan biyolojik canlıların yaşam alanlarını korumamız için gerekli tedbirleri almayı, her yıl bize hatırlatmaktadır. (TEMA, 2018) Dünya çevre günü vesilesiyle her yıl, biyoçeşitliliğin önemi anlatılmakta ve çevrenin korunması için kamuoyu bilgilendirilmektedir.

Rapoport'a(1982) göre, "Yüksek nitelikte çevre bakımlı, ağaç ve çiçeklerle donatılmış, çöpsüz, boş parsellerin olmadığı, sokakları güvenli, yeterli peyzaja sahip ve ticari yapıları az olan çevredir. Bu çevre canlandırıldığında ise, belli bir kullanıcı grubunun ihtiyaçlarını karşılayabilecek işlevsellik oluşur" (Yazıcıoğlu Halu, 2010).

Rapoport'un tasarım elemanları listesi, sakin, temiz, trafiksiz, güvenli, aktivitesi bol, huzur hissi veren bir mekân fikridir. Bireylerin fiziksel ve psikolojik ihtiyaçları mekânın fonksiyonuna göre değişmekte ve mekânın bireyde oluşturacağı duygusal tepkiler memnuniyeti ölçebilecektir.

OLUMLU	OLumsuz
Fazla açık alan	Sıkışık
Kentsel aktivitelerden ayrı konut cepleri	Kütüphanelere, kamu sağlık merkezlerine, okullara, spor sahalarına, otobanlara yakınlık
Trafikten, tren yollarından ve kamu donatılarında uzaklaştırılmış yerler	Yoğun yaya trafiği ve çok ziyaretçi
Ana ulaşım akslarından ve toplu taşımadan uzak yerler	Çıplak toprak, binalar ve sokak arasında çimen olmaması
Yabancıların bulunmaması	Çöp
Bol çimen, bakımlı bahçeler, uyumlu peyzaj	Yabani otların varlığı
Doğal manzara noktalarına sahip açık alan	Ön bahçelerde çimen ve çalı yerine sebze bulunması
Çekici insan yapımı elemanların görüntüsü	Peyzaja az çaba harcanması
Sert zeminlerin azlığı	Bakımsız, sahihsiz parseller
Bakımlı peyzaj	Az ağaç, çalı veya çiçek
Bol ağaç	Sokakta park etmiş çok sayıda araç
Sokaktan ayrı otoparklar	Ticari, endüstriyel ve diğer konut dışı işlevler için park edenler
Çoğunlukla özel mülk	Gürültülü
Sessiz	Tek yön sokaklar
Dar sokaklar	Kaldırımların kötü durumda olmaları
Az trafik ışığı	Fazla satılık-kiralık ilanı
Yenilik, "çağdaş yol dokuları", öm. dolanan yollar, çıkmaz sokaklar vb	

Şekil 3.1: Rapoport'un Tasarım Elemanları Listesi

Her alanda korunması ve geliştirilmesi hedeflenen çevresel değerlerin, duyarlı toplumlarca eğitimin yanında ağır cezai müeyyideleri de olan hukuksal düzenlemeler yaparak sürdürülebilir kıldıkları bir gerçektir. Gerçekten de eğitim bilinçlenme ve duyarlılığı arttırsa da tek başına yeterli değildir. Nitekim Aristoteles'in temel ahlak kitabı olan Nikomakhos'a Etik adlı eserinde, aldığımız eğitimin tek başına yeterli olmayacağı şöyle anlatılmıştır: "Kuşkusuz insanların gençlikleri boyunca bir eğitim almaları ve uygun bir şekilde bakım görmeleri yeterli değildir; çünkü insanlar olgunluk çağına ulaşırsalar bile, öğrendikleri şeyleri uygulamak ve alışkanlık haline getirmek zorundadırlar; bu çağda da ve genel olarak hayatın tüm süresinde yasalara ihtiyacımız olacaktır: İnsanların çoğu gerçekte, akıl yürütmeden zorunluluğa ve iyi duygusundan çok cezalara itaat eder." (Aristoteles)

2014-2018 Onuncu Kalkınma Planında Yaşanabilir Mekânlar, Sürdürülebilir Çevre başlığında, insanların çalışma ve barınma alanlarının kalitesinin oldukça önem arz

ettiği ve benzer her konuda yaşam kalitesini merkeze alan hassasiyetin gözetilmesi gerekliliği vurgulandıktan sonra, yaşam alanlarının planlanmasında ekonomik gelişme, doğal afet riskleri, kültürel değerler, çevresel duyarlılık ve sosyal dayanışma sınırlarının belirlenmesinin önemi anlatılmaktadır. (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2018)

Dengeli şehirleşmenin kurulması, kamusal hizmetlerin tüm bireylerin eşit yararına sunulması ve gelecek kuşaklara sağlıklı bir çevrenin bırakılmasıyla mümkün olabilir.

Yücel'e göre, "Çevre, sadece yaşamın sürdürüldüğü geniş bir alan değil, milyonlarca canlının yaşadığı dev bir ekosistemdir" (Yücel, 2003).

Endüstrileşmeyle birlikte çevreye verdiğimiz zarar küresel ısınma ve bunun neticesinde de iklim değişikliği baş göstermiştir. İklim değişikliği, "Karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan veya dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan faaliyetleri sonucunda iklimde oluşan bir değişiklik" biçiminde tanımlanmaktadır. (Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü, 2018)

Çeşitli gübre ve ilaçlar kullanarak ektiğimiz toprağı, soluduğumuz havayı, içtiğimiz suyu kirletiyor, yarınlarımız olan çocuklarımızı yaşanılmaz bir geleceğe gönderiyoruz. Her gün trafiğe bir yenisini çıkan taşıtların egzoz dumanları, sera gazları, endüstriyel salınımlar şehirlerin havasını kirletmeye devam ediyor ve yaşadığımız çevrenin hava kalitesi her geçen gün azalıyor.

Sürdürülebilir çevre için, sosyal ve ekonomik faydaların arttırılmasında çevreci yaklaşımlara, bireylerin yaşamsal alanlarda doğayı tahrip etmeyecek uygulamalara yönlendirilmesine ve kamusal hizmette eşitlik sağlanması gibi yaklaşımlara, hedef ve politikalar belirlenmesine ve uygulanmasına ihtiyaç vardır.

3.4 Ulaşım

Kentsel yaşam kalitesini doğrudan etkileyen ulaşım kalıcı çözümler aranmalı, kentsel dönüşümde ulaşım sorunu ihmal edilmemelidir. Trafikte sürekli endişe halinde seyir ettiğimizde bu bir tür hastalık haline gelmekte ve klinik tedavi ihtiyacı dahi doğmaktadır. Etrafımızda tozdan korkan, kirli diye bir şeye dokunamayan, sese duyarlı, kendini mutsuz hisseden, sürekli endişe hali taşıyan bireylerin arttığını ve bunların çoğunun trafikten dert yandığını görüyoruz. Evimizden işimize yürüyerek gidebilmeyi hayal edip, bu hayalle mutlu olmaya çalışırız. Dar gelirli ve konut

sahipliği olmayan bireylerin ucuz kira bulabildikleri köhne ve yenilenmeye muhtaç yapıları olan İstanbul semtlerinin kentsel dönüşüme girmesi artık kaçınılmazdır. Ancak işlerimize giderken saatlerce trafik çilesi çektiğimiz ulaşım sorununu çözmeden yapılacak benzer planlamalar, trafiği daha da arttıracak ve yaşamı çekilmez kılacaktır. Ulaşımın insan sağlığına, sosyal çevreye ve ekonomiye olan etkileri yaşam kalitemizi tartışmasız etkilemektedir.

Ulaşımın sürdürülebilir olabilmesi için, kentlerin fiziksel, çevresel ve toplumsal ihtiyaçlarına uygun erişim yollarının planlanıp gelecek nesillere güvenle aktarılması gereklidir. Dönüşüm projeleri hem ulaşım gözetilip hem de farklı gelir gruplarındaki ailelerin kaynaşmasını sağlayan, mahallenin kültürel birikimine sahip çıkan, ayrıştırıcı değil bütünleştirici olan, sağlık, eğitim ve alışveriş mekânlarına ve konuttan iş yerine erişimin yakın olduğu, rekreasyon alanları ile yeşil alanların bol olduğu, yeteri kadar otopark ve çocuk oyun alanlarını da yeteri kadar destekleyen bir yaklaşımla gerçekleştirilmelidir.

YIL	TOPLAM	FARK	YIL	TOPLAM	FARK	YIL	TOPLAM	FARK
2011	2.927.650		2012	3.065.465		2013	3.230.908	
		137.815			165.443			152.904
2012	3.065.465		2013	3.230.908		2014	3.383.812	
2014	3.383.812		2015	3.624.403		2016	3.845.349	
		240.591			220.946			216.376
2015	3.624.403		2016	3.845.349		2017	4.061.725	

Şekil 3.2: Taşıt Türleri ve Motorlu Kara Taşıt Sayısı

(TÜİK, Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri , 2018)

İstanbul'da her yıl trafiğe çıkan araç sayısına bakıldığında sadece 2017 yılında 216.376 ilave araç trafiğe çıktığını, mekânsal planlamanın ulaşım planlarıyla uyumlu olması gerektiği, bağlantı yollarının kent içine ve dışına etkili bir şekilde planlanıp çevreci, ergonomik ve artan taşıt yoğunluğuna çözüm olabilecek şekilde oluşturulması gerektiği daha net görülecektir. Ulaşım sorunun için bundan sonraki süreçte otopark ve yaya yolları iyi planlanmalı, toplu taşıma kullanımı arttırılmalı, raylı sistem yaygınlaştırılmalı, metro ve metrobüs mesafeleri de arttırılmalıdır. Yürümeyi teşvik edici planlar geliştirilmeli, şehir merkezlerinde araçların değil yayaların yaşam alanı bulması sağlanmalıdır.

Michael Southworth'a (2005) göre, "Yürünebilirlik yapma çevrenin, yayaları konfor ve güvenlik içinde belirli bir zaman ve eforla farklı noktalara bağlarken, görsel anlamda da ilgi çekici görünüm sunarak, yürümeyi destekleyip teşvik eden bir yapı sunmasıdır" (Yazıcıoğlu Halu, 2010)

Bireyin içinde bulunduğu kültürün yürümeye bakış açısı önemlidir. Daha çok araçlar için yollar planlanmakta, yürümeyi teşvik edici, yürünebilir çevrelerin tasarlanması unutulmaktadır. Oysa şehir merkezlerinde caddeler, buldukları mekânlara hizmet eden birer aktivite merkezidir ve kentin canlılığı da bu yürüme yollarına bağlıdır.

3.5 Rekreasyon

Rekreasyon kelime anlamı olarak, canlandırma, dinlendirme, eğlendirme anlamlarında kullanılmakta, eğlence, dinlence ve diğer ihtiyaçların karşılanması için serbest zamanı, boş zamanın değerlendirme etkinliklerini anlatmaktadır. Boş zaman ise, yeme, içme, uyuma, yaşamsal ihtiyaçları giderme ve işimizle ilgili harcadığımız zorunlu davranışların dışında kalan zamanı ifade eder. Eskier'e göre, "Rekreasyon, bireyin boş zamanlarında bedenini ve zihnini aktivitelerle dinlendirme, eğlendirme biçimi" olarak da tanımlanabilir." (Eskier, 2017)

Rekreasyon alanlarının özel bir çekim gücü vardır. Rrekreasyon alanları, kamusal mekânlar, tiyatrolar, parklar, sahil kenarları, ormanlık alanlar, turistik mekânlar gibi insanların zevk ve isteklerini karşılayabilecekleri, insanların zorunlu olmayan aktivitelerini yaptıkları alanlardır. Kamusal alanları başarılı kılan daha fazla kişi tarafından ziyaret edilmeleridir. "Başarılı kamusal mekânlar; kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılayan, herkese eşit şekilde erişilebilirlik imkânı sunan ve toplumun geniş bir kesimi için anlamlı olan mekânlar olarak tanımlanmaktadır" (Gürer & Uğurlar, 2017)

Bireyin aktif olarak katıldığı futbol, basketbol, tenis, okçuluk, binicilik, balık tutma, yüzme, yürüyüş yapma ve fiziksel beceri gerektiren, bireyin aktif katıldığı sportif etkinlikler fiziksel rekreasyonu ifade ederken; eş-dost, komşu ve akraba ziyaretleri, düğün-dernek buluşmaları, kutlamalar, taziyeler gibi bireyin beşeri ilişkilerini, bilgi ve becerisini artırıcı etkinler ise sosyal ve kültürel rekreasyonu ifade eder. Ayrıca bireyin ücret karşılığı katıldığı izleme amaçlı sinema, konser ve sportif faaliyetler gibi etkinlikler ticari rekreasyonu ifade etmektedir. Rekreasyonda birey boş zamanını

değerlendirirken kendini ifade edebilmesini, mutlu hissetmesini, stresten uzak kalmasını, fiziksel ve ruhsal gelişimi ile birlikte sosyalleşmesini sağlamaktadır.

Rekreasyon alanları, doğal, sportif, kültürel ve eğlenceye yönelik faaliyetlerin toplum genelinde zihinsel ve bedensel iyileşmenin adresleridir. Rekreasyon alanlarındaki etkinlikler sırasında kullanılan çevredeki objelerin herkesçe farklı algılanması veya kullanılması bireylerin ihtiyaç veya hayal dünyalarına bağlıdır. Bu açıdan bakıldığında rekreasyon alanlarının başarısı, süreklilik arz etmesi ve kişilerin beklentilerine karşılık veriyor olmasındadır. ‘‘Açık mekân kullanıcıların özelliklerindeki ve ihtiyaçlarındaki çeşitliliğe karşılık açık mekân özelliklerinin de çeşitlilik sağlaması gerekir. Böylece kişiler özelliklerine uygun olan ve beklentilerine karşılık gelen çevresel özellikleri değerlendirebilirler.’’ (Mumcu, Yılmaz, & Özbilen, 2013)

Kentlerde boş zamanı geçirme olgusu daha yoğun olduğundan, hem kamusal mekânlar hem de doğal rekreasyon alanlarına ilgiyi arttırmakta, mevsimsel olarak değişen yoğunluklarda bu alanlar kullanılmaktadır. Kent hayatının, kentin doğal özelliği olan imkânları birlikte düşünüldüğünde, kentliye daha çok aktivite imkânı sunduğu ve kentli bireylerin rekreasyon bilincini geliştirdiği söylenebilir. ‘‘Kent yaşamı, içinde barındırdığı imkânlarla bireylere daha çok aktivite fırsatlar vermekte ve bu sayede kentli bireyler rekreasyon bilincine daha fazla aşına olmaktadır’’ (Özdemir, 2017).

Aynı mekânı kullanan insanların hareketleri ve etkileşimi sonucu sosyal aktiviteler kendiliğinden gerçekleşmektedir. Sosyal aktiviteler, halka açık mekânları kullanan bireylerin birbirleriyle olan etkileşimi, aynı ortamda birbirlerine bağlı tüm aktivitelerdir. İki farklı kişi ya da topluluğun aynı ortamı kullanmasında bir etkileşim kaçınılmazdır. Piknikçileri, balık tutanları, top oynayan çocukları, pazarcıları ve pazara gidenleri vs. düşündüğümüzde bu çeşitli ortak faaliyetler sosyal aktiviteleri oluşturur. Kullanılan mekânların biçimsel, görsel, dokunsal ve anlamsal yönden hoşluk ifade etmesi, sosyal aktivitelerden duyulacak memnuniyeti arttıracaktır.

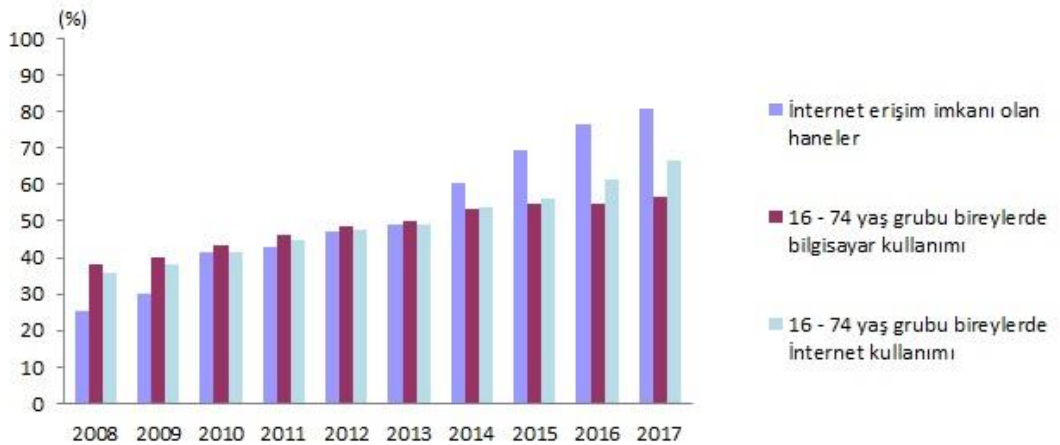
Jan Gehl, cappuccino içen insanların oluşturduğu kültürü anlattığı kitabında, ‘‘Kahvenin orta sınıf insanlar için pek de ilgi çekici içecek olmadığı halde, kent merkezine gelmek için önemli bir bahane haline gelebildiği, bunun da doğal olarak insanları kentsel aktivitelerle sürüklediğini ve bu aktivitelerin mecburi, isteğe bağlı ve sosyal aktiviteler ‘‘ olduğunu yazmıştır. (mimdap, 2007)

Sosyal aktivitelerde mekânları insanlar için çekici kılan, pek çok etkinliğe zemin

sağlamasıdır. Hiçbir zorunluluğun olmadığı etkinliklerde hoş vakit geçirmek, günlük hayatın koşuşturmasından bir nebze olsun kaçarak kitap okumak, yeme içme, uyumak, örgü örmek, satranç oynamak, güneşlenmek, sohbet etmek, etrafı izlemek gibi insanlar arasındaki etkileşimi destekleyen aktiviteler yapmak, sosyal gelişim açısından da oldukça önemlidir.

3.6 Bilişim Teknolojilerinin Kullanımı

Yaşamsal ihtiyaçların karşılanabilmesi için sağlık, eğitim, cami, mescit, market, fırın, terzi, berber, karakol, banka, noter, belediye, nüfus idaresi, internet ve diğer birçok kamu hizmetlerinin de kolay erişilebilir olması gerekmektedir. Sosyal adalet, temel hak ve hürriyetlerin kullanılması, katılımcı demokrasi, dernek ve vakıf faaliyetlerinde bulunabilme gibi özgürlüklerimiz, yaşam kalitemizi doğrudan etkilediği gibi bilişim teknolojilerinin erişilebilirliği ve kullanımı da yaşam kalitemizi doğrudan etkilemektedir. Bilgiye, kaynaklara, mekânlara, aktivitelere erişim, günümüz çağında daha da önemli hale gelmiştir. Dingin bir ruh hali ve sağlıklı bir beden için spor aktiviteleri kaçınılmazken bilişim teknolojileri kullanımı da çağımızda kaçınılmaz olmuştur. Ailecek tatil yapmayı planladığımızda, gideceğimiz mekânda telefonumuz çekiyor mu, internet var mı diye araştırmadan edemiyor, gideceğimiz oteli dahi internet sitelerinden beğeniyor, yer ayırtıyor ve ödemeyi internet üzerinden yapıyoruz. TÜİK'in 2017 yılı için hane halkı için bilişim teknolojileri kullanım araştırmasında, Bilgisayar ve İnternet kullanımı 2017 ve 2016 yılı için istatistiki rakamlar verilmiştir.

Şekil 3.3: Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması

(TÜİK, 2017)

İnternet üzerinden kişisel kullanım amaçlı mal veya hizmet alışveriş yapan 16-74 yaş grubundaki bireylerin oranı 2016 yılında %20,9 iken bu oran 2017 yılında 4 puan artarak %24,9'a yükseldi.

Habitat Gündemi İstanbul Deklarasyonu sürdürülebilir ulaşım ve iletişim sistemleri başlığı altında, bilgi teknolojisine ve altyapısına gereken yatırımı yapan toplumlardan bahisle, sanayi ve ticarete verim ile etkinlik arasında iyi yönde akışkanlık bekleyebileceğimizi ve bunun da altyapının kurulmasıyla mümkün olabileceği anlatılmıştır. (TOKİ, 1996)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SARIYER KENT ÖZELLİKLERİ

Tez kapsamında çalışma alanı olarak seçilen İstanbul ili Sarıyer ilçesinin geçmiş ve günümüzdeki genel özelliklerini anlamamız için, konumu ve tarihsel gelişimini, tabiat parkları, müzeleri, ören yerleri, mesire yerleri gibi rekreasyon alanlarını, sağlık kurumları, ulaşım ve haberleşme durumu, eğitim ve kültür durumu, demografik yapı, konut, kamusal hizmetler ve tarım, hayvancılık, arıcılık, balıkçılık, turizm gibi ekonomik veriler incelenerek başlıklar halinde verilmiştir.

4.1 Sarıyer'in Konumu ve Tarihsel Gelişimi

Sarıyer, İstanbul'un Avrupa yakasında en kuzeyinde yer alan ilçesidir. Kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Beşiktaş, doğusunda İstanbul Boğazı, batısında Eyüp ve güneybatısında Şişli ilçeleri ile çevrili olan Sarıyer'in 151km² yüzölçümü ve 38 mahallesi vardır. Tarihteki bilinen ilk adı Simas olan Sarıyer'in Bizans döneminde kıyı kesimlerinde çok az yerleşim alanı olduğu, vaktiyle bölgede işletilen bakır madeninin renginden dolayı bölgenin bu adı almış olabileceği belirtilmektedir.

İstanbul'un fethinden sonra bölgeye yerleşimler başlamıştır. ‘ Osmanlı, bölgeye camiler, çeşmeler, konaklar ve yalılar yaptırmış ve bunların çoğu varlıklarını korumuştur. (<http://www.sariyer.gov.tr>, 2018)

Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesinde Sarıyer'den bahsederken, ‘Bin kadar bağlı, bahçeli ve mamur haneli bir semt. İki mahallede Müslümanların, yedi mahallede Hristiyanlar yaşarlar. Müslüman halk bağcılıkla, Hristiyan halk da balıkçılıkla geçimini sağlar’ diye anlatmaktadır. (<http://sariyer.bel.tr>, 2018)

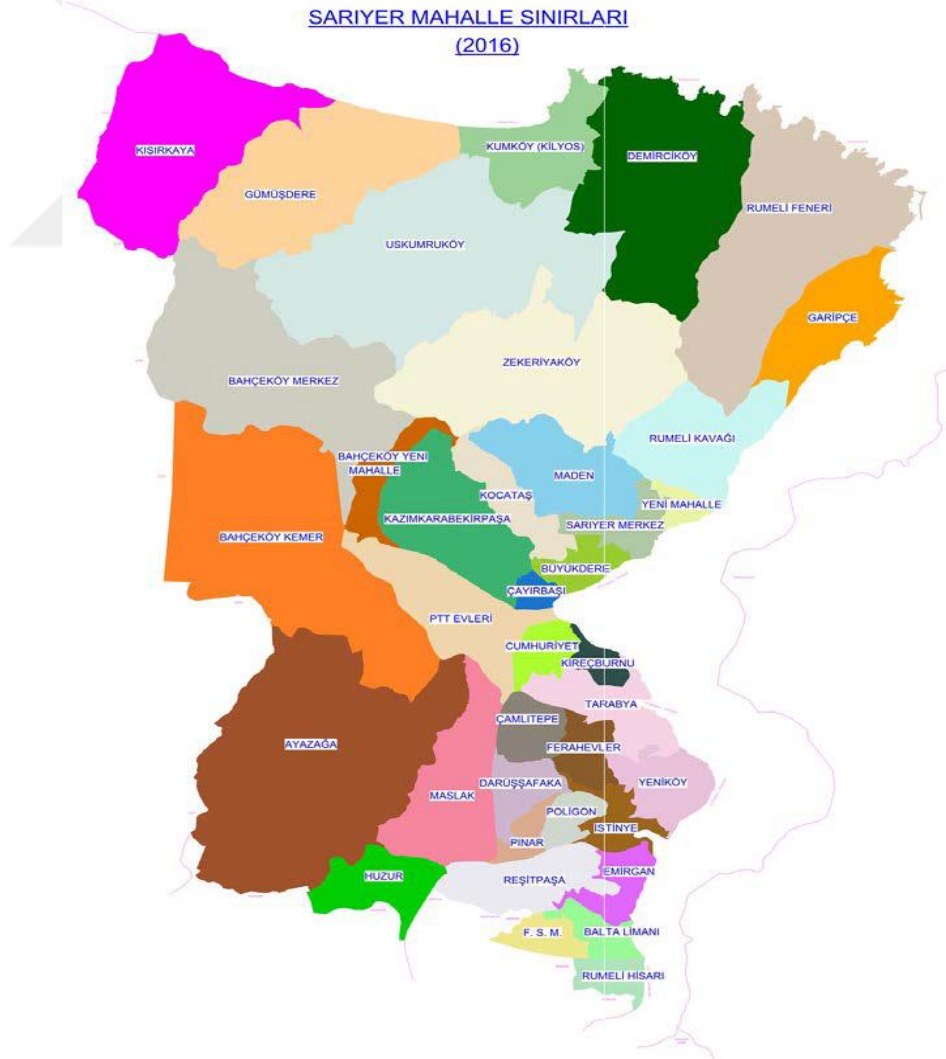
19.y.y. başlarında İstanbul'daki elçiliklerin yazlık olarak kullanmaları için Sarıyer'in Boğaz'a nazır en güzel yerlerinde çok büyük araziler elde etmesi ile Sarıyer köy bölgelerine gayrimüslimlerin yerleştirilmesi aynı döneme denk gelmektedir. Yine bu dönemde Baltalimanı ile Emirgan arasında bulunan bugün Boyacıköy dediğimiz bölgeye, sanatlarını öğretmeleri için, ‘Trakya köylerinden fes ve şayak boyama ustaları’ getirilip yerleştirilmiştir. (www.turkpedia.com.tr, 2018)

Sarıyer'e Karadeniz'den göç edilmeye başlanması 93 Harbi ile başlayıp nüfus giderek büyümüştür. 1930 yılında yapılan yönetsel düzenleme sonucu bugünkü Sarıyer kurulmuştur. Arazi yapısı düz olmayıp, kıyı boyunca yerleşim daha yoğundur.

İstanbuluların mesire yeri olarak kullanmaya başladığı bölgenin karayolu ulaşımı Büyükdere Caddesi'nin yapılması ve kıyı şeridi yollarının genişletilmesiyle rahatladı.

2012 yılında Ayazağa Mahallesi, Maslak Mahallesi ve Huzur Mahallesi, Sarıyer'e bağlanması ve 2014 yılında kabul edilen Büyükşehir Kanunu ile köyler de mahalle sayılacağından artık bugün ilçenin 38 mahallesi bulunmaktadır.

''Sarıyer'in oldukça zengin bir tarihi mirası vardır. Emirgan Cami, Emirgan Çeşmesi, Hamam Cami, İskele Cami, Kethüda Cami, Baltalimanı Cami, Osman Reis Cami, Reşit Paşa Cami, Rumelihisarı, Sait Halim Paşa Yalısı, Şerifler Yalısı, Telli Baba Türbesi'' bunlardan bazılarıdır. (<https://www.istanbul.net.tr>, 2018)

Şekil 4.1: Sarıyer Mahalle Sınırları Haritası (SB, 2016)

4.2 Rekreasyon Alanları

Rekreasyon alanları, zorunlu olmayan aktivitelerin yapıldığı, dinlence, eğlence, sportif faaliyetler gibi boş vakitlerin hoş vakit olarak geçirilmek istenildiği alanlardır. Sarıyer Boğaziçi'nde sahil boyunca olta balıkçılığı yapılmakta, günün her vaktinde yaşlı, genç, kadın ve erkekler, bireysel ya da gruplar halinde yürüyüş ya da piknik yapmaktadırlar. Mesire yerleri hafta sonları dolup taşmakta ve adeta İstanbul'un rekreasyon alanları olarak kullanılmaktadır. Sarıyer, tabiat parkları, anıt ağaçları, müzeleri, sahil ve plajları ile rekreasyon alanları açısından İstanbul'un en zengin bölgesidir.

4.2.1 Tabiat Parkları

İstanbul'da yaban hayatı ve doğal bitki örtüsü korunan, mesire ve rekreasyon alanlarına sahip tabiat parklarının neredeyse yarısı Sarıyer'de bulunmakta ve böylece Sarıyer'in rekreasyonel zenginliği ön plana çıkmaktadır. Kent merkezine olan yakınlıkları ve her mevsim bir başka güzel doğasıyla Sarıyer tabiat parkları yoğun ziyaretçi akınına uğramaktadır.

SARIYER TABİAT PARKLARI -1	
BENDLER TABİAT PARKI	2011 yılında ilan edilen ve Belgrad Ormanı içerisinde yer alan dokuz adet tabiat parkından biri olan Bentler Tabiat Parkı, ismini alanın kuzeyinde yer alan Valide Sultan Bendi ve II. Mahmud Bendi'nden almaktadır. Osmanlı İmparatorluğu zamanında şehrin su ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulan ve Taksim Suyu Bentleri adıyla anılan Valide Sultan Bendi, 1796; Sultan II. Mahmud Bendi (Yeni Bend) ise 1839 yılında inşaa edilmiştir. Tabiat Parkı içerisinde Osmanlı İmparatorluğu'ndan kalma Iskara Bendi ve tarihi çeşmeler de bulunmaktadır. Yaklaşık 16 hektar alana sahip Tabiat Parkı, zengin bir flora ve fauna varlığına sahiptir. Hakim ağaç türü, meşe ve gürgendir. Valide Sultan Bendi bitişiğinde anıt ağaç olarak tescil edilen 269 yaşında Çınar (<i>Platanus orientalis</i>) mevcuttur. Belgrad Ormanı ana giriş kapısı ve Kurtkemerli Giriş kapısı olmak üzere 2 noktadan giriş sağlanmaktadır. Tabiat Parkı içerisinde günübirlik kullanım alanları piknik yapmaya olanak sağlar. Alanda rekreasyonel faaliyetlere yönelik büfe ve çocuk oyun alanları bulunmaktadır. Orman içi patikalarda doğa yürüyüşü yapılabilir.
FALİH RIFKI ATAY TABİAT PARKI	2011 yılında ilan edilen ve Belgrad Ormanı içerisinde yer alan dokuz adet tabiat parkından biri olan Falih Rıfki Atay Tabiat Parkı, ismini ünlü edebiyatçı Falih Rıfki Atay'dan almıştır. Yaklaşık 16 hektar alana sahip Tabiat Parkı, zengin bir flora ve fauna varlığına sahiptir. Hakim ağaç türü, meşe ve gürgendir. Kanuni Sultan Süleyman'ın Belgrad Seferi dönüşü getirilen Sırp esirlerin yaşadığı Belgrad Köyü, Tabiat Parkı'nın sınırları içinde bulunmaktadır. Alan içerisinde korunması gereken kültür varlığı olarak tescil edilen kilise kalıntısı da yer almaktadır. Günübirlik kullanım alanları, piknik yapmaya olanak sağlar. Alanda çocuk oyun alanı ve kır lokantası bulunmaktadır. Orman içi patikalarda doğa yürüyüşü yapılabilir. Tabiat Parkının tam karşısında Geyik Üretim Sahası bulunmaktadır.
FATİH SULTAN MEHMET TABİAT PARKI	2011 yılında ilan edilen Fatih Sultan Mehmet Tabiat Parkı, ismini Osmanlı Padişahları'ndan Fatih Sultan Mehmet'ten almıştır. Yaklaşık 112 hektar alana sahip alan, zengin bir flora ve fauna varlığına sahiptir. Alanda ibrelili ve yapraklı karışık meşcerelere sahip bir orman yapısı hakimdir. Taksim Su Yolu'nun bir bölümü alan içerisinden geçmektedir. Günübirlik kullanım alanları, piknik yapmaya olanak sağlar. Alanda rekreasyonel faaliyetlere yönelik kır lokantası, çocuk oyun alanı ve büfe mevcuttur. Orman içi patikalarda doğa yürüyüşü yapılabilir.
IRMAK TABİAT PARKI	2011 yılında ilan edilen ve Belgrad Ormanı içerisinde yer alan dokuz adet tabiat parkından biri olan Irmak Tabiat Parkı, ismini alan içerisinden geçen dereден almaktadır. Yaklaşık 10 hektar alana sahip Tabiat Parkı, zengin bir flora ve fauna varlığına sahiptir. Hakim ağaç türü meşe ve gürgendir. Tabiat Parkı içerisinde Kırkçeşme Su Yolu'na ait çeşitli su yapıları bulunmaktadır. Büyük Bend, bunlardan biridir. Bir diğer su yapısı da Çiftelhavuz'dur. Çeşitli zamanlarda yapılan onarımlarla havuz özgün yapısını büyük ölçüde kaybetmiş olsa da işlevini hala devam ettirmektedir. Günübirlik kullanım alanları piknik yapmaya olanak sağlar. Alanda rekreasyonel faaliyetlere yönelik kır lokantası, büfe ve çocuk oyun alanları bulunmaktadır. Orman içi patikalarda doğa yürüyüşü yapılabilir.
KIRAZLIBENT TABİAT PARKI	2011 yılında ilan edilen ve Belgrad Ormanı içerisinde yer alan dokuz adet tabiat parkından biri olan Kirazlibent Tabiat Parkı, ismini II. Mahmut'un Kirazlı Deresi üzerine 1818 yılında yaptırdığı ve Kırkçeşme Su Yolu'nun son benti olan Kirazlı Bent'ten alır. Yaklaşık 20 hektar alana sahip Tabiat Parkı, zengin bir flora ve fauna varlığına sahiptir. Hakim ağaç türü, meşe ve gürgendir. Uzun ve sık ormanıyla geniş bir alana yayılmış olan Kirazlibent Tabiat Parkı, günübirlik kullanım alanları ile piknik yapmaya olanak sağlar. Orman içi patikalarda doğa yürüyüşü yapılabilir.

Şekil 4.2: Sarıyer Tabiat Parkları-1

(Orman ve Su İşleri Bakanlığı)

SARIYER TABİAT PARKLARI -2	
KÖMÜRCÜBENT TABİAT PARKI	2011 yılında ilan edilen ve Belgrad Ormanı içerisinde yer alan dokuz adet tabiat parkından biri olan Kömürcü bent Tabiat Parkı, ismini II. Osman tarafından 1620’de Topuz Deresi üzerine inşa ettirilen ve Belgrad Ormanı’nın en eski benti olan Kömürcü bent’ten almaktadır. Yaklaşık 3 hektar alana sahip Tabiat Parkı, zengin bir flora ve fauna varlığına sahiptir. Hakim ağaç türü, meşe ve gürgen olup dere kenarında dişbudak ve kızılğaç türleri de bulunmaktadır. Alanın bitişiğinde de Geyik Üretim Sahası mevcuttur. nübirlük kullanım alanları, piknik yapmaya olanak sağlar. Tabiat Parkı’nda kır lokantası, kır kahvesi ve çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Orman içi patikalarda da doğa yürüyüşü yapılabilir.
MARMARACIK KOYU TABİAT PARKI	2011 yılında ilan edilen Tabiat Parkı, ismini batısında bulunan koydan almıştır. Mavromoloz ormanları içinde yer alan Marmaracık Koyu Tabiat Parkı, 7,42 hektar alanı kaplamakta olup aynı zamanda Feneryolu Yaban Hayatı Geliştirme Sahası içerisinde yer almaktadır. Alanda ibrelü ağaç türleri hakimdir. ünübirlük kullanım alanları piknik yapmaya olanak sağlar. Orman içi patikalarda doğa yürüyüşü yapılabilir. Tabiat Parkı içerisinde kır evleri, kır lokantası, büfe , çocuk oyun alanı ve plaj bulunmaktadır.
MEHMET AKİF ERSOY TABİAT PARKI	2011 yılında ilan edilen ve Belgrad Ormanı içerisinde yer alan dokuz adet tabiat parkından biri olan Mehmet Akif Ersoy Tabiat Parkı, ismini Şair Mehmet Akif Ersoy’dan almıştır. Yaklaşık 23 hektar alana sahip Tabiat Parkı, zengin bir flora ve fauna varlığına sahiptir. Hakim ağaç türü, meşe ve gürgendir. ünübirlük kullanım alanları piknik yapmaya olanak sağlar. Tabiat Parkı’nda kır lokantası, açık hava etkinlik alanları ve çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Orman içi patikalarda doğa yürüyüşü yapılabilir.
NEŞET SUYU TABİAT PARKI	2011 yılında ilan edilen ve Belgrad Ormanı içerisinde yer alan dokuz adet tabiat parkından biri olan Neşetsuyu Tabiat Parkı, ismini Orman Mektebi Alisi’nde (İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi) rektörlük görevi yapmış Müderris Neşet Bey’den almıştır. 67,47 hektar alana sahip Tabiat Parkı, zengin bir flora ve fauna varlığına sahiptir. Hakim ağaç türü meşe ve gürgendir. Tabiat Parkı’nın güneybatısında Kırkçeşme Su Yolu’na ait bir su yapısı olan Büyük Bent bulunmaktadır. Alan içerisinde korunması gereken kültür varlığı olarak tescil edilen su sarnıcı (Belgrad Köyü’nden) kalıntısı ve namazgah mihrabiyesi de bulunmaktadır. Tabiat Parkı içerisinde günübirlük kullanım alanları, piknik yapmaya olanak sağlar. Alanda rekreasyonel faaliyetlere yönelik kır lokantası, büfe, çocuk oyun alanları, mescit bulunmaktadır. Büyük Bent etrafından geçen 6 km’lik koşu ve yürüyüş parkurunun başlangıç ve bitiş noktası Neşetsuyu Tabiat Parkı’ndadır.
PARKORMAN TABİAT PARKI	2008 yılında ilan edilen Parkorman Tabiat Parkı, yaklaşık 148 hektarlık bir alanı kaplamaktadır. Zengin bir flora ve fauna varlığına sahip alanda iğne yapraklı – yapraklı karışık meşcereler hakimdir. Parkorman Tabiat Parkı, günübirlük rekreasyon faaliyetlere hizmet etmektedir. Birçok açık ve kapalı alan etkinlikleri, tabiat parkı içerisinde gerçekleştirilebilir. Osmanlı ve Japon Bahçeleri’nde tematik alan gezileri yapılabilir.
TÜRKMENBAŞI TABİAT PARKI	1998 yılında ilan edilen ve Türkmenistan ile ortak kültürlerin paylaşıldığı bir alan olarak değerlendirilen Tabiat Parkı, ismini Türkmenistan Devlet Başkanı Saparmurat Türkmenbaşı’ndan almıştır. 5,60 hektar alanı kaplamakta olup, hâkim ağaç türü fıstık çamıdır. Günübirlük kullanım alanları, piknik yapmaya olanak sağlar. Alanda çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Orman içi patikalarda doğa yürüyüşü yapılabilir.

Şekil 4.3: Sarıyer Tabiat Parkları-2

(Orman ve Su İşleri Bakanlığı)

4.2.2 Müzeleri

SARIYER MÜZELERİ	
Sadberk Hanım Müzesi	Türkiye'nin ilk özel müzesidir. 14 Ekim 1980'de kurulan müze, Vehbi Koç vakfına bağlıdır. Vehbi Koç'un eşi Sadberk Hanım'ın adını taşıyan ve Büyükdere'de "Azaryan Yalısı" adı ile bilinen yapıda etnografik eserler, Türk el işi sanatının örnekleri, Osmanlı gümüş, porselen, cam, çini, gibi eserlerin yanı sıra Hüseyin Kocabaş koleksiyonundan oluşan eserlerin ağırlıkta olduğu zengin bir arkeoloji koleksiyonu bulunmaktadır. (www.sadberkhanimmuzesi.org.tr)
Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi	Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi, İstanbul'da Boğaziçi'nin en eski yerleşimlerinden Emirgan'da yer almaktadır. Müzenin ana binası olan villa, 1925 yılında Mısır Hidiv ailesinden Prens Mehmed Ali Hasan tarafından İtalyan mimar Edouard De Nari'ye yaptırılmıştır. 1951 yılında Adanalı sanayici Hacı Ömer Sabancı tarafından Hidiv ailesinden satın alınan köşk, aynı yıl satın alınarak önüne yerleştirilen Fransız heykeltıraş Louis Doumas'ın 1864 yapımı at heykelinden ötürü "Atlı Köşk" olarak anılmaya başlanmıştır. Atlı Köşk'te Hat sanatı örnekleri, 19. Yüzyıl Avrupa dekoratif eşya, mobilya, porselen, tablo, halı ile Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi Türk Ressamları ile Osmanlı sınırları içinde yaşamış Avrupalı ressamların eserleri sergilenmektedir. Modern ek binada ise; yurt dışındaki önemli müzelerdeki büyük koleksiyonlar Türk sanatseverlerle buluşmaktadır. (http://www.sakipsabancimuzesi.org/)
Ural Ataman Klasik Otomobil Müzesi	Her biri otomobil tarihinde kilometre taşı olmuş klasiklerle dolu olan müze, 2000 yılından beri Tarabya'daki adresinde hizmet vermektedir. 1920-1970 arası döneme ait 60'ın üzerinde otomobilin sergilendiği, klasik otomobil tutkunlarının mekanı olarak bilinen müze, dekorasyonu ve barındırdığı eşsiz güzellikteki koleksiyonuyla toplantı, özel yemek, kokteyl, yaş günü partileri ve özellikle düğünler için kusursuz hizmet veren alternatif bir mekan olmayı da sürdürüyor. Türkiye'nin sayılı klasik otomobil müzelerinden biri olan Ural Ataman Klasik Otomobil Müzesi'nde her biri bir hikayeye sahip olan otomobillerin yanı sıra o dönemi yansıtan aksesuar ve otomobil parçaları da yer almaktadır. (http://atamanmuseum.com/)
Rumeli Hisar Müzesi	Sarıyer İlçesi sınırları içinde ve bulunduğu mevkiye adını veren hisar, otuz dönümlük (30.000 m ²) bir alanı kapsamaktadır. Anadoluhisar'ın karşısında İstanbul Boğazı'nın en dar ve akıntılı (600 m.) kısmında inşa edilmiş muhteşem bir anıt-eserdir. Rumelihisar'ın adı: Fatih vakfiyelerinde Kulle-i Cedide; Neşri tarihinde Yenice-Hisar; Kemalpaşazade, Aşıkpaşazade ve Nişancı tarihlerinde Boğazkesen Hisarı olarak geçmektedir. Dağ Kapısı, Dizdar Kapısı, Hisarpeçe Kapısı ve Sel Kapısı olmak üzere dört esas ve Mezarlık Kapısı adında bir tali kapısı vardır. Saruca Paşa, Halil Paşa ve Zağanos Paşa adlarında üç büyük ve küçük Zağanos Paşa adında bir ufak toplam dört kulesi; 13 adet irili ufaklı burcu bulunmaktadır. Müzede açık teşhir yapılmaktadır, ancak sergi salonu ve depo bulunmamaktadır. Toplar, güller ve Haliçi kapattığı söylenen zincirin bir parçasından oluşan eserler, bahçede teşhir edilmektedir. (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı)
Serpuş Müzesi	İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı Serpuş müzesi, Rumeli Hisarüstü'nde, Duatepe Parkı'nda bulunmaktadır. Bu açık hava müzesi Türk Kültürüne Hizmet Vakfı'nın girişimi ile kurulmuş ve 12.7.1989'da açılmıştır. Müzede Türkiye'de kullanılan serpuşlar (başlık tipleri) mezar taşları üzerinde yapılan araştırmalar sonucu hazırlanmıştır. (http://www.sariyer.bel.tr)
Maslak Kasrı	TBMM Milli Saraylara bağlı olan Maslak Kasrıları 170 dönümlük orman arazisinin ortasında yeşilin tüm tonlarını barındıran bir koruluğun içinde yer almaktadır. Maslak Kasrıları'ndan günümüze; Kasrı Hümayûn, Mâbeyn-i Hümayûn ve Limonluk, Çadır Köşk ve Paşa Dairesi gelebilmiştir. Boğaziçi'nin Karadeniz'e açıldığı noktayı çok iyi görebilen bir konumda, çevrelerindeki yeşil örtüyle bütünleşen bu yapılar, 19. yüzyıl sonları ahşap Osmanlı konut mimarlığı ve süslemeciliğinin seçkin örneklerini oluşturmaktadır. Günümüzde Kasrı Hümayûn, eldeki belge, anı ve eski fotoğrafların ışığında onanılarak bir müze-saray olarak geziye açılmış durumdadır. Mâbeyn-i Hümayûn ve ona bağlantılı Limonluk ile Çadır Köşk ve bahçesi de aynı biçimde ele alınarak onarılmış ve ziyaretçilerin oturup dinlenebilecekleri birer kafeterya kimliğine kavuşturulmuşlardır. Limonlukta özellikle kış aylarında çiçek açan kamelyalar kentte türlerinin en yaşlı örneklerini oluşturmaktadır. Maslak Kasrı bahçeleri ulusal ya da uluslararası nitelikteki resepsiyonlara tahsis edilebilmektedir. (TBMM Milli Saraylar)
Perilli Köşk	Borusan Contemporary Perilli Köşk İstanbul, Borusan Çağdaş Sanat Koleksiyonu'nu daha geniş kitlelerle buluşturmak ve Türkiye'de çağdaş sanata olan ilgiyi artırmak amacıyla kuruldu. 'Ofis müze' yapısıyla Borusan Contemporary, gerek fiziksel ortamı gerek sunduğu ziyaret deneyimiyle ülkemizde kendi alanında öncü olmayı hedefliyor. Hafta içi Holding'in ofis işlevini sürdürdüğü binada, hafta sonları koleksiyondan çeşitli seçkilerin yanı sıra, Türkiye'den ve dünyadan önemli küratörlerin oluşturduğu kişisel ve karma sergiler yer alıyor. Müzenin bir diğer amacı, sergileri, her yaş grubundan çocuk ve yetişkinlere yönelik özel eğitim programları ve söyleşilerle destekleyerek Türkiye'nin kültür ve sanat ortamına katkıda bulunmak. (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı)

Şekil 4.4: Sarıyer Müzeleri

4.2.3 Ören Yerleri

Sarıyer'e Osmanlı döneminde arazinin sulanması ve İstanbul'un su ihtiyacının karşılanması için bentler inşa edilmiştir. Kışın yağışlarla suyun biriktirilerek yaz aylarında İstanbul'un Beşiktaş, Beyoğlu, Galata ve Kasımpaşa'nın su ihtiyacını karşılamak üzere Bahçeköy'deki dereler üzerine bentler yapılmıştır.

Sarıyer'in Ören Yerleri : Taksim Suları İsale Hattı Bentleri	
II. Sultan Mahmut Bendi (1839)	Valide bendin az ilerisindedir. Sultan II. Mahmut'un emriyle inşa edilmiş ve 1839 yılında tamamlanmıştır. Bu bende Yeni Bent de denilmektedir ve 217.000 m ³ kapasitelidir. Bendi temel atma töreni için gelen Sultan II. Mahmut, Çayırbaşı'ndan saltanat arabası ile temel atma yerine giderken yolları ağaçsız görünce ağaçlandırılması talimatını vermiş ve Çayırbaşı ile Bahçeköy arasına yüzlerce çınar ağacı dikilerek yol ağaçlandırılmıştır. Bu ağaçlar asırlık ağaç olarak günümüze kadar gelmişlerdir." http://www.sariyer.bel.tr/
Topuzlu Bent(1750)	'Bahçeköy ve Belgrat Ormanı içinde bulunan bentler İstanbul'un büyük kısmının su ihtiyacını karşılamaktadır. Bahçeköy'ün içinde ve Eski Bağlar deresi üzerindeki bent Topuzlu Bent'tir. 1750 yılında Sultan I. Mahmut döneminde inşa edilmiştir ve brüt su kapasitesi 160.000 m ³ tür. Bu bende halk arasında Viran Bent de denilmektedir." http://www.sariyer.bel.tr/
Valide Bendi (1796)	'Bentler bölgesinde birbirine çok yakında bulunan bentlerden biri Valide Bendidir. Acı Elma Deresinin bir kolu üzerinde bulunan bu bent 1776 yılında tamamlanmıştır. Bent, Sultan III. Selim'in annesi Mihrîşah Sultan adına yaptırılmış olduğu için Valide Bendi adını almıştır. Bu bendin su kapasitesi 225.000 m ³ 'tür." http://www.sariyer.bel.tr/ "Vâlîde Bendi suyunun, Taksim Suları Tesisleri'ne ilave edilmesiyle su miktarı iki katına çıkmış, bunun sonucu olarak Beyoğlu, Galata ve Boğaziçi mahallelerine çeşmeler yapılarak halkın su ihtiyacı büyük oranda karşılanmıştır." (Kazancıoğlu, 2016)

Şekil 4.5: Sarıyer Bentler

“ Valide Bendi ile birlikte Topuzlu Bendi ve II. Mahmud Bendi'nin sularından oluşan Taksim Suları İsale Hattı, Osmanlı Dönemi'nde kullanılan ve hattın ilk dağıtım noktası olan Hacıosman Maksemi'nin olduğu yere kadar sağlam olup hâlâ kullanılmaktadır.” (Kazancıoğlu, 2016)

Taksim Maksemi'nden gelen su ile Beyoğlu, Galata ve Kasımpaşa mahallelerine çeşmeler yapılmıştır. Sarıyer'in ören yerleri olan bu bentler ve çevresi günümüzde rekreasyon alanları olarak kullanılmaktadır

4.2.4 Atatürk Arboretumu / Ağaç Müzesi

Atatürk Arboretumu, Sarıyer ilçesinde bulunan floristik zenginliğiyle birçok yerli ve yabancı botanikçinin ilgisini çekmiş bulunan ünlü Belgrad Ormanı'nın güneydoğusunda 296 hektarlık bir orman parçası üzerinde kurulmuştur. Sınırları içinde Osmanlı İmparatorluğu döneminde yapılan Kirazlıbent ile 1916 yılında Neşet Hoca tarafından kurulan Türkiye'nin ilk fidanlığını barındıran Atatürk Arboretumu yeryüzündeki diğer arboretum ve botanik bahçeleriyle tohum ve fidan temini konusunda işbirliği içerisindedir. (İstanbul Üniversitesi)

Şekil 4.6: Atatürk Arboretumu

(Atatürk Arboretumu, 2018)

Yeryüzünde kuruluşları yüzyılların ötesine dayanan arboretumların fonksiyonları çok çeşitlilik gösterir. Bunlar; ilk ve orta öğretimden üniversite düzeyine kadar tüm öğrencilere ve çevre halkına otsu ve odunsu bitkiler hakkında bilgi vermek, onları yetiştirme alanlarında tanıtmak, çevre koruma bilincinin gelişmesine katkıda bulunmaktır. Bunun yanında, dünyanın dört bir tarafındaki eksotik ve endemik

bitkileri iklimin müsaade ettiği oranda bir araya toplayarak uzun ve pahalı seyahatlere gerek kalmadan insanlara tanıtmak ve bunların içinden süsleme değeri olanları seçme imkânı sağlamak, nesli kaybolma tehlikesi altında bulunanları koruma altına almak, yabancı orijinli türlerin ülkemize uygunluğu konusunda çalışmalar yapmak da Atatürk Arboretumu'nun görevleri arasındadır. (İstanbul Üniversitesi)

4.2.5 Emirgan Korusu

Tarihi ve doğal bir değer olan mesire yerleri Sarıyerlilerin olduğu kadar İstanbul'un diğer ilçelerinden de yoğun ilgi görmektedir.

Yazları İstanbulluların lale festivaline olan ilgisi bilinmektedir. Emirgan parkında birçok etkinlik düzenlenmektedir. Çocuklar için oyun alanları, süs ve yapay havuzları, basketbol sahası, yürüyüş parkuru, lokanta ve kafeteryalarıyla rekreatif etkinliklerin vazgeçilmez mekânı olan Emirgan parkında Sarı Köşk, Pembe Köşk ve Beyaz Köşk ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir.

Şekil 4.7: Emirgan Korusu

(Emirgan Korusu)

4.2.6 Anıt Ağaçlar

Korunması gereken ve hem bilimsel hem de kültürel değerlerimizden olan Anıt ağaçlar, ülkemizin tarihe şahitlik yapan doğal zenginliğidir. Oldukça uzun ömürleri ile geçmişle gelecek arasındaki sessiz çığığımız olan bu ağaçlar koruma altına alınmaktadırlar. Ayrıca bu yaşlı ve doğa harikası ağaçlarımız kültürel yaşamışlıklarımızın da bir bakıma tercümanları gibidirler.

Sarıyer’de Belgrad Ormanları’nda ve Bahçeköy mahallesinde birçok değişik türde anıt ağaç mevcuttur. En önemlisi Bilezikçi Çiftliği’nde, çevresi 12metre olan ve 10 asırdan fazladır yaşayan içi kovuk bir çınar ağacıdır. ‘‘ Sadece Bahçeköy ve İstanbul’un değil Türkiye'nin en görkemli ağaçlarından biri olan ve ‘Uyuyan Çınar’ adı verilen çınar ağacının yaşı ise 500’ün de üzerinde olup evrensel boyutta bir tabiat anıtıdır.’’ (<http://www.sariyer.bel.tr>)

Şekil 4.8: Uyuyan Çınar
(Uyuyan Ağaç , Ahtapot Çınar, 2018)

4.3 Sağlık Kurumları

Sarıyer’de iki adet devlet hastanesi, bir adet araştırma hastanesi ve bir adet özel hastane olmak üzere dört adet hastane bulunmakta ve ayrıca üç adet tıp merkezi, dört adet özel dal merkezi, dört adet sağlık birimi, yedi adet poliklinik ile yirmi bir adet sağlık ocağı bulunmaktadır.

SARIYER SAĞLIK OCAKLARI		
Ahmet Büyükkuşoğlu Sağlık Ocağı	Gönül Ataman Sağlık Ocağı	Ömürtepe Sağlık Ocağı
Bahçeköy Sağlık Ocağı	Hikmet Büyükkuşoğlu Sağlık Ocağı	PTT Evleri Sağlık Ocağı
Baltalimanı Sağlık Ocağı	İsmail Bilgin Sağlık Ocağı	Reşitpaşa Sağlık Ocağı
Çayırbaşı Sağlık Ocağı	İsmail Hakkı Mete Sağlık Ocağı	Rumelikavağı Sağlık Ocağı
Daruşşafaka Sağlık Ocağı	İstinye Sağlık Ocağı	Rumelifeneri Sağlık Ocağı
Demirciköy Ocağı	Kocataş Sağlık Ocağı	Sarıyer Merkez Sağlık Ocağı
Ferahevler Sağlık Ocağı	75. Yıl Kumköy Sağlık Ocağı	Tarabya Sağlık Ocağı

Şekil 4.9:Sarıyer Sağlık Ocakları

TIP MERKEZLERİ	ÖZEL DAL MERKEZLERİ	SAĞLIK BİRİMLERİ	POLİKLİNİKLER	
ENHAR Tıp Merkezi	Altı Nokta Körler Vakfı	.Metin Alp Sağlık Birimi	Armutlu Polikliniği	Özel Şifa Polikliniği
Yeniköy Tıp Merkezi	Özel Amerikan Dal Merkezi	Daruşşafaka Sağlık Birimi	Cortex Polikliniği	Rumeli Boğaziçi Polikliniği
Sarıyer Tıp Merkezi	Özel Orthopedia Merkezi	Tarabya Ana Çocuk Sağlığı Merkezi	Dedeoğlu Polikliniği	Sarıyer Polikliniği
	SAHVA Reşitpaşa Diyaliz Merkezi	Verem Savaş Dispanseri	Halk Polikliniği	

Şekil 4.10: Sarıyer Sağlık Kuruluşları

4.4 Ulaşım ve Haberleşme Durumu

İstanbul'un en kuzeyinde bulunan Sarıyer'in bugün çok çeşitli ulaşım yolu mevcuttur. Boğaziçi'nde sahil yolu ile Bebek'ten Rumelihisarı, Aşyan, Emirgan, İstinye, Yeniköy, Tarabya, Kireçburnu, Büyükdere ve Sarıyer' e ulaşılır. Zincirlikuyu'dan Büyükdere'ye kadar Büyükdere Caddesi üzerinden gelinip Sarıyer merkeze ulaşılır. Ayrıca Rumelikavağı, Sarıyer, Büyükdere, Yeniköy, İstinye ve Emirgan iskelelerinden deniz ulaşımı yapılmaktadır.

Sarıyer'de kıyı boyunca uzanan sahil yolu genişletilmiş, Telli Baba- Rumeli Kavağı arasındaki yol daha az kullanıldığından neredeyse aynı kalmıştır. Günümüzde artık İETT'nin düzenlediği seferler Sarıyer'in her mahallesine gün boyu ulaşım hizmeti vermekte, minibüs seferleri akşam geç saatlere kadar devam etmektedir. Bazı büyük

marketlerin servisleri müşterilerini evlerine kadar bırakmakta, bazı sitelerden Sarıyer merkezine minibüs servisi yapılmaktadır. Hacıosman'a metronun gelmesiyle Hacıosman-Yenikapı metro seferleri sayesinde kolay ve hızlı ulaşımı tercih eden Sarıyerliler işlerine veya gezmeye giderken metroyu tercih etmektedirler.

Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ile Yavuz Sultan Selim Köprüsü ise hem ilçeyi hem de İstanbul'un Avrupa yakasını Anadolu'ya bağlamaktadır. 2016 yılında açılan, dünyanın sayılı köprüleri arasında yer alan, yüksek mühendislik ve teknoloji ürünü olan Yavuz Sultan Selim Köprüsü, dünyanın en büyük asma köprüsü özelliğine de sahiptir.

Şekil 4.11: Yavuz Sultan Selim Köprüsü

(<https://www.ysskoprusuveotoyolu.com.tr/TR/galeri/fotograf-galerisi-4>)

4.5 Eğitim ve Kültür Durumu

ÖRGÜN EĞİTİM (Kamu-Özel) 2017 YILI			
Derslik Sayısı	2666	Ortaöğretim Meslek Lisesi Öğrenci Sayısı	5608
Yeni Yapılan Derslik Adedi	24	Ortaöğretim Öğrenci Toplamı	15402
Toplam Öğrenci Sayısı	53452	İkili Eğitim Verilen Okul/ Derslik Sayısı	12
Okul Öncesi Öğrenci Sayısı	5566	Ortalama Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	20
İlköğretim Öğrenci Sayısı	32484	Ortalama Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı	23
Ortaöğretim Genel Lise Öğrenci Sayısı	9794	Okul Spor Salonu Sayısı	58

Şekil 4.12: Sarıyer Kamu ve Özel Örgün Eğitim Verileri

SARIYER'DE BULUNAN OKULLAR VE SAYISI			
OKUL / KURUM TÜRÜ	SAYISI	OKUL / KURUM TÜRÜ	SAYISI
Halk Eğitimi Merkezi	1	Özel Anaokulu	44
Mesleki Eğitim Merkezi	1	Özel İlkokul	15
Rehberlik Araştırma Merkezi	1	Özel Ortaokul	16
Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	4	Özel Lisesi (Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Temel Lise)	14
Bağımsız Resmi Anaokulu	0	Özel Milletlerarası Okul	1
Resmi İlkokul (Normal Eğitim)	27	Özel Eğitim İş Uygulama Okulu	1
Resmi Ortaokul (Normal Eğitim)	21	Özel Eğitim Etüt Merkezi	5
Resmi İlkokul (İkili Eğitim)	10	Özel Eğitim Muhtelif Kurs	10
Resmi Ortaokul (İkili Eğitim)	10	Özel Motorlu Sürücü Kursu	9
Resmi Lise	18	Özel Öğrenci Yurdu	5
Resmi Lise (İkili Eğitim)	2		

Şekil 4.13: Sarıyer Eğitim Kurumları

SARIYER'DEKİ ÜNİVERSİTELER	
İstanbul Teknik Üniversitesi	MEF Üniversitesi
Boğaziçi Üniversitesi	Işık Üniversitesi
Koç Üniversitesi	Nişantaşı Üniversitesi
Beykent Üniversitesi	İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi

Şekil 4.14: Sarıyer'deki Üniversiteler

4.6 Demografik Yapı

TUIK' in Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları verileri tablo haline getirilmiştir. Sarıyer'in 2010 – 2017 yıllara göre nüfusunun cinsiyete göre değişiminin sayısal verilerine göre, Sarıyer'in 2017 yılı itibariyle nüfusunun 344.876 olduğu, 170.599 (%49,47) erkek nüfusa karşılık 174.277 (50,53) kadın nüfusun olduğu ve nüfus artışının en çok 2013 yılında gerçekleştiği görülmektedir.

CİNSİYET	SARIYER'DE ERKEK ve KADIN NÜFUSUN YILLARA GÖRE DEĞİŞİMİ - 1							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ERKEK	141.083	143.903	144.249	166.574	167.626	171.739	169.918	170.599
KADIN	139.719	143.406	145.710	169.024	170.055	172.420	172.835	174.277
TOPLAM	280.802	287.309	289.959	335.598	337.681	344.159	342.753	344.876
ERKEK %	50,24	50,09	49,75	49,63	49,64	49,9	49,57	49,47
KADIN %	49,76	49,91	50,25	50,37	50,36	50,1	50,43	50,53

Şekil 4.15: Sarıyer Cinsiyete Göre Nüfus Değişimi-1

(Türkiye İstatistik Kurumu, 2017)

SARIYER'DE ERKEK ve KADIN NÜFUSUN YILLARA GÖRE DEĞİŞİMİ - 2					
YIL	TOPLAM	ERKEK	KADIN	İLÇE MERKEZİ	KÖY
2015	344.159	171.739	172.420	344.159	0
2014	337.681	167.626	170.055	337.681	0
2013	335.598	166.574	169.024	335.598	0
2012	289.959	144.249	145.710	258.035	31.924
2011	287.309	143.903	143.406	255.692	31.617
2010	280.802	141.083	139.719	253.649	27.153
2009	278.527	139.866	138.661	252.658	25.869
2008	277.372	139.556	137.816	252.986	24.386
2007	276.407	138.360	138.047	247.633	28.774
2000	242.543	124.213	118.330	219.032	23.511
1990	171.872	90.672	81.200	160.075	11.797
1985	147.503	76.300	71.203	138.416	9.087
1980	117.659	61.945	55.714	110.469	7.190
1975	85.262	45.368	39.894	79.329	5.933
1970	67.902	36.666	31.236	62.957	4.945
1965	52.445	28.667	23.778	46.729	5.716

Şekil 4.16: Sarıyer Cinsiyete Göre Nüfus Değişimi-2

(<http://istanbul.yerelnet.org.tr>, 2018)

TÜİK verilerine göre, 1965 yılı nüfusu Türkiye'nin 31.391.421, İstanbul'un 2.293.823 iken Sarıyer'in 52.445 olması, Türkiye nüfusunun 3 kattan az artmasına karşın İstanbul ve Sarıyer'in nüfusları 6 kattan fazla artmışlardır. Bu da Sarıyer nüfus artışının İstanbul nüfus artışına paralel büyüdüğünü, bu da yoğun bir göç aldığını göstermektedir.

1965 yılında 52.445 olan Sarıyer nüfusunun %54,66'sı Erkek, %45,34'ü Kadın'dır. 50 yılda bu oran kadın nüfusu lehine artmış ve kadın nüfusu %50'yi aşmıştır. 2000 ve 2013 yıllarında farkedilir artışlar yaşanmıştır.

YIL	YAŞ GRUPLARI						
	[0-4]	[5-9]	[10-14]	[15-19]	[20-44]	[45-64]	[65+]
2010	17.764	17.649	19.397	19.905	126.599	60.828	18.660
2011	17.654	17.346	19.226	22.383	128.319	62.716	19.665
2012	17.240	17.448	18.584	23.084	128.968	64.138	20.497
2013	20.555	21.101	21.721	26.569	149.016	73.586	23.050
2014	20.342	21.164	21.072	26.306	149.897	75.340	23.560
2015	20.193	21.009	20.630	26.730	151.974	77.935	25.688
2016	19.895	20.575	20.188	26.884	148.253	80.339	26.619
2017	19.460	20.051	20.470	26.884	146.910	82.942	28.159

Şekil 4.17: Sarıyer'in Yaş Gruplarına Göre Nüfus Verileri
(TÜİK, 2018)

2013 yılına kadar her yaş grubunda artış varken, 2013 yılından sonra (45-64) yaş grubu ve (65+) yaş grubu dışında ya azalmakta ya da dalgalı yatay seyir gözlenmektedir. 45 yaş üstündeki nüfus artışını bölgeye göçün bu yaş grubunda yoğunlaşması olarak görebiliriz. Özellikle Zekeriyaköy villa bölgesi ile Sarıyer'in imara açılan köyler çevresinin artan Sarıyer nüfusundaki yaş grubu payının 45 yaş üstü olduğu söylenebilir. Şehrin yoğun stresinden uzaklaşmak isteyen maddi durumu iyi olan orta yaş ve emeklilerin bu pahalı ve konforlu konutları tercih etmelerinin bir diğer nedeni de, toplumsal statülerini, oluşturdukları sınıfsal yapılarını yaşatmak istemelerindedir. Sarıyer'de ya da bir başka bölgede benzer durumları maalesef hep görmekteyiz. Zenginlerin oluşturduğu yeni bölgelere kamusal hizmetler vakit kaybetmeksizin giderken, eşit ve adil muamele görmek isteyen yoksul semtlere ise Ramazan kumanyaları ya da sünnet şölenleri reva görülmektedir. Yerel yönetimlerin, ister iktidarda olsunlar ister muhalefetteki siyasi partilerin, oy isterken sokak dilencilerinden farksız tavırlarını nedense hizmetler konusunda göremiyoruz! Sürdürülebilir kentsel gelişme için olmazsa olmazımız; kayırmacı değil eşit muamele, ben yaptım oldu değil katılımcı demokrasi, zengine yoksula farklı değil herkese hizmet anlayışını mutlaka ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde uygulamalıyız.

SARIYER'DE İKAMET EDEN T.C. VATANDAŞLARININ DOĞUM YERLERİ									
İL	YILLAR				İL	YILLAR			
	2014	2015	2016	2017		2014	2015	2016	2017
Adana	2.306	2.481	2.444	2.609	Kahramanmaraş	1.110	1.149	1.126	1.127
Adıyaman	658	653	633	658	Karabük	1.442	1.448	1.417	1.396
Afyonkarahisar	693	694	676	700	Karaman	228	255	251	264
Ağrı	1.726	1.752	1.750	1.806	Kars	2.137	2.137	2.128	2.116
Aksaray	432	492	422	425	Kastamonu	4.959	4.852	4.738	4.677
Amasya	2.707	2.643	2.607	2.522	Kayseri	1.492	1.545	1.524	1.581
Ankara	7.400	7.756	7.805	8.041	Kilis	318	329	310	309
Antalya	1.109	1.193	1.198	1.280	Kırkkale	364	388	377	376
Ardahan	3.613	3.567	3.476	3.438	Kırklareli	910	893	890	901
Artvin	1.565	1.562	1.577	1.569	Kırşehir	409	431	410	417
Aydın	743	822	764	775	Kocaeli	1.666	1.751	1.742	1.761
Balıkesir	1.551	1.613	1.581	1.613	Konya	1.726	1.744	1.757	1.786
Bartın	1.252	1.234	1.207	1.179	Kütahya	506	531	495	523
Batman	381	394	383	397	Malatya	2.540	2.604	2.583	2.576
Bayburt	1.085	1.109	1.030	1.024	Manisa	1.002	1.075	1.024	1.043
Bilecik	251	267	262	259	Mardin	779	796	775	745
Bilinmeyen	6.915	6.664	6.490	6.371	Mersin	1.482	1.570	1.565	1.652
Bingöl	526	537	506	506	Muğla	521	551	528	564
Bitlis	551	579	561	595	Muş	713	756	695	697
Bolu	769	772	751	719	Nevşehir	901	901	860	838
Budur	152	175	183	184	Niğde	731	749	707	729
Bursa	2.353	2.505	2.551	2.591	Ordu	5.737	5.676	5.452	5.494
Çanakkale	861	879	873	853	Osmaniye	568	631	589	573
Çakıri	715	715	694	678	Rize	9.018	8.993	8.922	8.819
Çorum	2.098	2.071	2.018	1.973	Sakarya	1.615	1.641	1.609	1.612
Denizli	725	756	737	796	Samsun	6.825	6.810	6.589	6.524
Diyarbakır	1.402	1.520	1.461	1.520	Şanlıurfa	1.269	1.303	1.281	1.315
Düzce	668	689	650	660	Siirt	401	427	414	427
Edirne	955	960	940	960	Sinop	4.628	4.566	4.455	4.346
Elazığ	1.938	1.984	1.980	1.890	Şırnak	281	313	355	324
Erzincan	3.305	3.338	3.304	3.215	Sivas	16.956	16.802	16.506	16.384
Erzurum	2.741	2.796	2.745	2.747	Tekirdağ	1.071	1.154	1.115	1.120
Eskişehir	1.256	1.331	1.264	1.338	Tokat	4.945	4.894	4.700	4.635
Gaziantep	1.422	1.563	1.433	1.459	Trabzon	6.722	6.717	6.616	6.476
Giresun	10.992	10.768	10.319	10.249	Tunceli	942	935	938	934
Gümüşhane	2.108	2.119	2.077	2.035	Uşak	250	270	273	268
Hakkari	111	120	123	119	Van	829	819	815	869
Hatay	1.792	1.903	1.880	1.898	Yalova	249	249	250	261
İğdir	305	298	318	317	Yozgat	954	983	936	928
Isparta	524	532	530	553	Yüzdışı	5.313	5.569	5.764	6.029
İstanbul	156.952	159.652	161.514	163.133	Zonguldak	2.443	2.512	2.451	2.402
İzmir	3.905	4.091	4.060	4.172					

Şekil 4.18: Sarıyer'de İkamet Eden T.C. Vatandaşlarının Doğum Yerleri

(TUİK, 2017)

yine çoğunun kamu arazileri üzerinde olduğu görülmektedir. Sarıyer’de asıl olarak mülkiyet ve imar sorunu olduğundan, bu sorunların çözümü noktasında hükümetin ve yerel yönetimin yanında halkın da yer alması gerekmektedir.

Sarıyer’de yapılanma şartlarının kısıtlı olması ve alanın gecekondularla dolu olması nedeniyle mevcut imar planları uygulanma imkânı bulamamış, ruhsatsız yapılar yasallaşamamış, hemen hemen bütün mahallelerde dönüşüm kaçınılmaz olmuştur.

Yüksek katların azınlıkta olduğu gecekonduların dönüşümünde yasal düzenlemeler yapılabilirse, mahalle bazında dönüşüm ve mahallelinin de katılımı sağlanabildiğinde, ilçede yerinden edilme, koparıma yaşanmayacak ve böylece sürdürülebilir kentleşmenin gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.

Sarıyer’de Zekeriyaköy, Uskumruköy, Demirciköy gibi mahallelerin imara açılmasıyla villa ve havuzlu sitelerin hızla artması, bölge ve çevresinin aşırı değerlendirilmesine, belediye hizmetlerinin hızlı verilmesiyle de, bölgenin cazibe merkezi haline gelmesine sebep olmuştur.

TÜİK 2017 verileri incelendiğinde, 2015-2017 yılları dâhil üç yıllık konut satış sayıları analiz edilmiş, İstanbul da konut satışları Türkiye genelinde konut satış sayıları düzenli olarak artmakta iken, İstanbul’da konut satış sayısı 2015’ de en çok, 2016’da düşüş yaşanmış ve 2017’ de yükselmesine rağmen 2015 yılı konut satış sayısına ulaşamamıştır. Sarıyer’de ise 2016 yılında 2015’e göre düşüş olsa da 2017 yılı konut satış sayısı diğer iki yılın toplamından fazladır.

	TÜRKİYE GENELİ			İSTANBUL			SARIYER		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
OCAK	86 167	84 556	95 389	16 587	15 526	15 807	196	124	90
ŞUBAT	95 021	101 703	101 468	17 690	18 142	17 783	179	167	142
MART	116 030	117 205	128 923	21 911	21 993	22 443	266	164	160
NİSAN	119 317	106 348	114 446	23 197	19 537	20 066	270	167	321
MAYIS	107 888	114 800	116 558	21 576	21 638	20 287	233	153	199
HAZİRAN	110 657	106 187	97 579	21 612	20 406	17 970	216	163	706
TEMMUZ	96 589	81 343	115 869	17 182	11 903	18 083	193	92	232
AĞUSTOS	112 463	114 751	120 198	18 873	17 503	18 696	177	116	176
EYLÜL	92 483	108 918	140 298	15 994	17 040	23 471	150	117	359
EKİM	104 098	130 274	122 882	18 468	21 094	20 906	208	162	1768
KASIM	106 008	132 655	122 732	20 082	22 499	19 939	201	159	433
ARALIK	142 599	142 713	132 972	26 595	25 147	22 932	251	229	509
TOPLAM	1 289 320	1 341 453	1 409 314	239 767	232 428	238 383	2540	1813	5093

Şekil 4.20: Türkiye, İstanbul ve Sarıyer'in Konut Satış Sayıları
(TÜİK, 2018)

Belediyelere göre tamamen veya kısmen biten ve ilave yapılar için verilen yapı kullanım izin belgesi istatistiklerine göre, Sarıyer’de son üç yılda toplam 1.991.830 m² yüzölçüme sahip 597 yapı için yapı kullanım izin belgesi verilmiştir. 2015 yılında 131 yapı içinde 688 daire bulunurken, 2016 yılında 286 yapı içinde 1.318 daire ve 2017 yılında 180 yapı içinde 3.949 daire yer almıştır. Yapıların değerleri de, 2015 yılında 115.704.744 TL, 2016 yılında 401,486.763 TL ve 2017 yılında 1.734.090.183 TL olmuş, böylece 2017 yılında, 2015 ve 2016 yılı değerlerinin toplamının 3 katından fazla artış olmuştur.

2015 YILI	YAPI SAYISI	YÜZÖLÇÜM (m ²)	DEĞER (TL)	DAİRE SAYISI	KONUT ALAN	ORTAK ALAN	DİĞER ALAN
TOPLAM	131	119.754	115.704.744	688	83.687	16.405	19.662
1 KATLI	4	1.232	1.162.260	0	0	0	1.232
2 KATLI	43	15.351	16.355.981	68	14.996	252	103
3 KATLI	62	38.597	37.474.495	174	31.593	3.276	3.728
4 KATLI	13	14.206	13.382.881	55	13.904	0	302
5 KATLI							
6 KATLI							
7 KATLI	8	30.564	28.605.633	391	23.194	2.377	4.993
8 KATLI							
9 KATLI							
10+ KATLI	1	19.804	18.723.494	0	0	10.500	9.304

Şekil 4.21: Sarıyer - Yapı Kullanım İzin Belgesi -2015
(TÜİK, 2018)

2016 YILI	YAPI SAYISI	YÜZÖLÇÜM (m ²)	DEĞER (TL)	DAİRE SAYISI	KONUT ALAN	ORTAK ALAN	DİĞER ALAN
TOPLAM	286	401.521	401.486.763	1.318	150.951	73.071	177.499
1 KATLI	33	65.111	65.433.549	3	378	1.111	63.622
2 KATLI	85	48.377	48.397.310	90	16.310	4.815	27.252
3 KATLI	60	75.138	76.369.850	119	22.448	15.063	37.627
4 KATLI	39	82.679	81.979.342	306	30.755	27.310	24.614
5 KATLI	37	52.935	52.346.748	284	29.369	10.884	12.682
6 KATLI	11	22.669	22.560.977	118	11.673	3.706	7.290
7 KATLI	17	42.490	42.404.862	314	32.049	8.401	2.040
8 KATLI	4	12.122	11.994.125	84	7.969	1.781	2.372
9 KATLI							
10+ KATLI							

Şekil 4.22: Sarıyer - Yapı Kullanım İzin Belgesi -2016
(TÜİK, 2018)

2017 YILI	YAPI SAYISI	YÜZÖLÇÜM (m ²)	DEĞER (TL)	DAİRE SAYISI	KONUT ALAN	ORTAK ALAN	DİĞER ALAN
TOPLAM	180	1.470.555	1.734.090.183	3.949	544.711	591.110	334.734
1 KATLI	9	11.161	13.624.045	0	0	0	11.161
2 KATLI	41	19.997	25.115.777	86	19.011	737	249
3 KATLI	78	42.559	54.052.166	201	41.281	471	807
4 KATLI	9	7.004	8.841.404	35	6.260	744	0
5 KATLI	3	3.745	4.188.895	21	3.745	0	0
6 KATLI							
7 KATLI							
8 KATLI	4	48.811	60.245.854	0	0	0	48.811
9 KATLI	3	71.632	91.612.871	0	0	38.866	32.766
10+ KATLI	33	1.265.646	1.476.409.171	3.606	474.414	550.292	240.940

Şekil 4.23: Sarıyer - Yapı Kullanım İzin Belgesi -2017
(TÜİK, 2018)

SARIYER YAPI SAHİPLİĞİ		TOPLAM	GENEL BÜTÇELİ KURUMLAR	SERMAYESİNİN % 50'den FAZLASI DEVLET ve İKTASADİ DEVLET TEŞEKKÜLLERİNE AİT KURULUŞLAR.	ÖZEL TEŞEBBÜS
2015 YILI	YAPI SAYISI	131	1		130
	YÜZÖLÇÜM (m ²)	119,754	338		119,416
	DEĞER (TL)	115.704.744	366,284		115.338.460
	DAİRE SAYISI	688	1		687
	KONUT ALAN	83,687	297		83,39
	ORTAK ALAN	16,405	41		16,364
	DİĞER ALAN	19,662	0		19,662
2016 YILI	YAPI SAYISI	166	3		163
	YÜZÖLÇÜM (m ²)	316,915	38,136		278,779
	DEĞER (TL)	320.539.326	37.817.946		282.721.380
	DAİRE SAYISI	675	0		675
	KONUT ALAN	116,655	0		116,655
	ORTAK ALAN	100,685	0		100,685
	DİĞER ALAN	99,575	38,136		61,439
2017 YILI	YAPI SAYISI	180		24	156
	YÜZÖLÇÜM (m ²)	1.470.555		1.009.736	460,819
	DEĞER (TL)	1.734.090.183		1.164.278.813	569.811.370
	DAİRE SAYISI	3,949		3,238	711
	KONUT ALAN	544,711		415,419	129,292
	ORTAK ALAN	591,11		521,635	69,475
	DİĞER ALAN	334,734		72,682	262,052

Şekil 4.24: Sarıyer- Yapı Sahipliği Verileri
(TÜİK, Yapı Sahipliği)

4.8 Kamusal Hizmetler

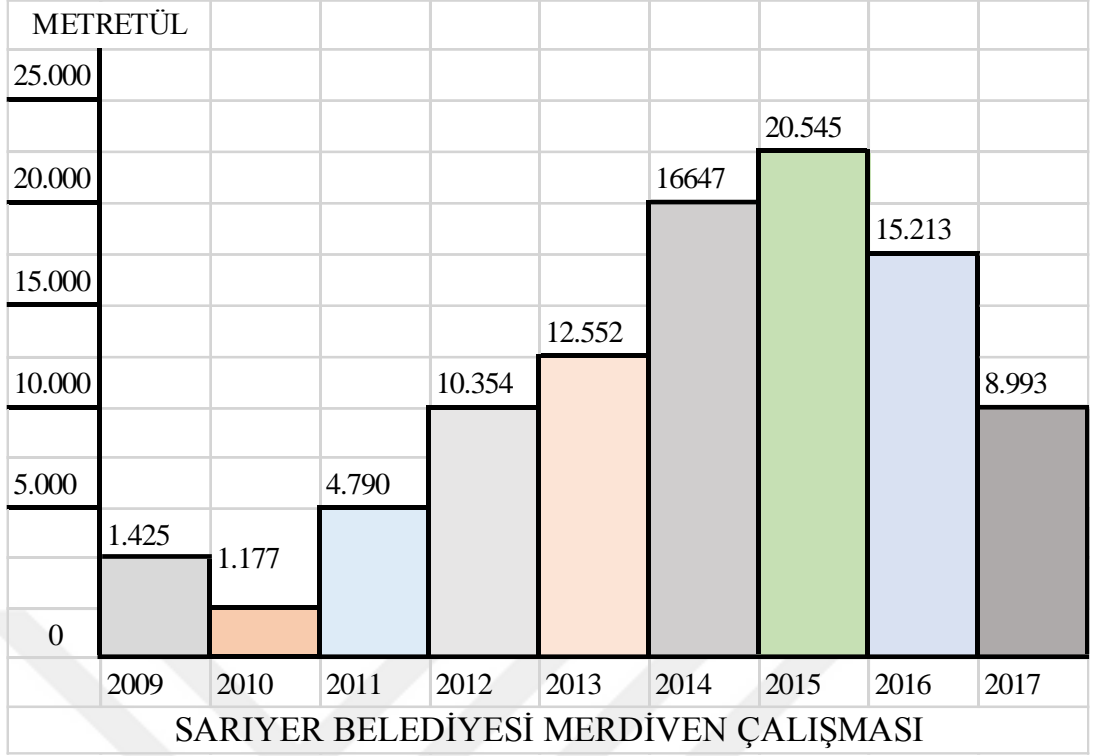
Sarıyer Belediyesi tarafından açılan Yaşam Evleri, ilçedeki yaşlı, kimsesiz, emekli ve imkânlardan yoksun vatandaşlara hizmet vermektedir.

Sarıyer’de 7 tane Yaşam Evi hizmet vermektedir. Semt Evleri’nde, Muhtarlıklara ve Sivil Toplum Örgütlerine çalışmalarını sürdürebilecekleri bir alan tahsis edilmiştir

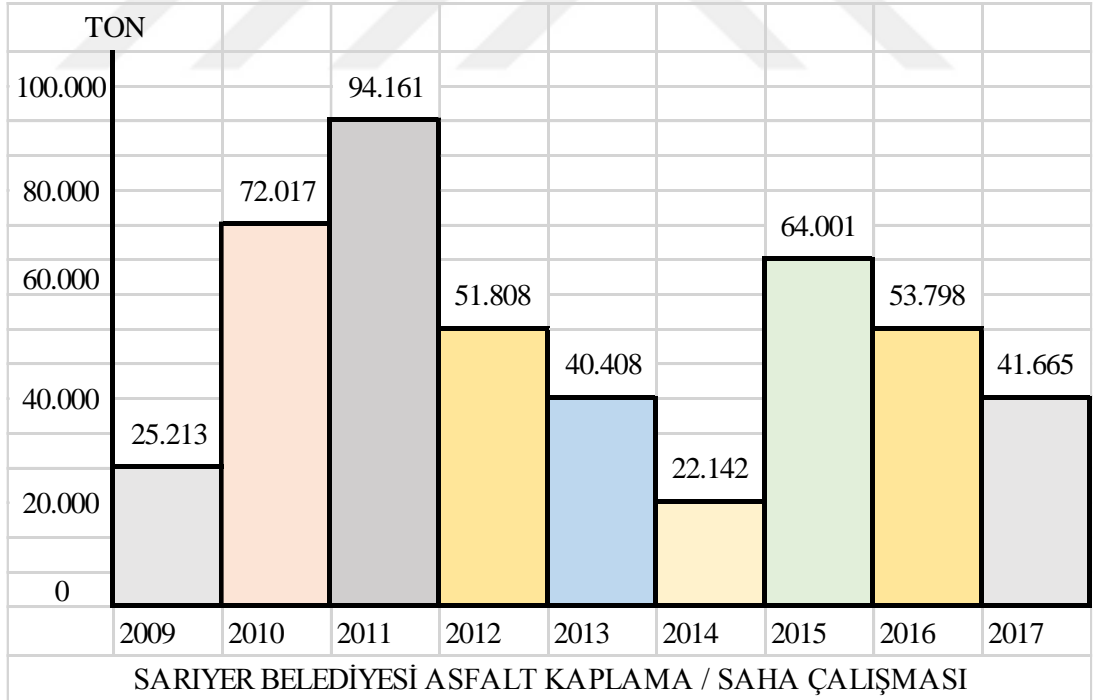
Buralarda, ‘Sağlık Seminerleri, Yabancı Dil Kursları, Tüketici Bilinçlendirme Toplantıları, Nişan, Kına ve Doğum Günleri yapıldığı gibi, vergi ödeme hizmeti ile de hizmet halkın ayağına götürülmektedir’. (www.sariyer.bel.tr, 2018)

Belediyenin görme, bedensel ve zihinsel engelli çocukların yanında otizm ve down sendromlu çocukların olduğu 50 civarında çocuğa hizmet eden kuruluşu EÇADEM, engelli çocukların sosyal ve duygusal ve gelişiminin desteklendiği, uyum sorunlarının çözümlenmeye çalışıldığı, günlük bakım ve ihtiyaçlarının maksimum düzeyde karşılandığı, çok yönlü etkinlikler ve değişik alanlardaki eğitmenlerle zengin bir öğrenme ve gelişim ortamının sağlandığı bir merkez oluşturmaya çalışılmıştır. ‘‘Çocukların % 41’i kız, %59’u erkektir. 10-29 yaş aralığında olan bu engelli çocukların %56’sını 20 yaş üzeri çocuklar’’ oluşturmaktadır. (www.sariyer.bel.tr, 2018)

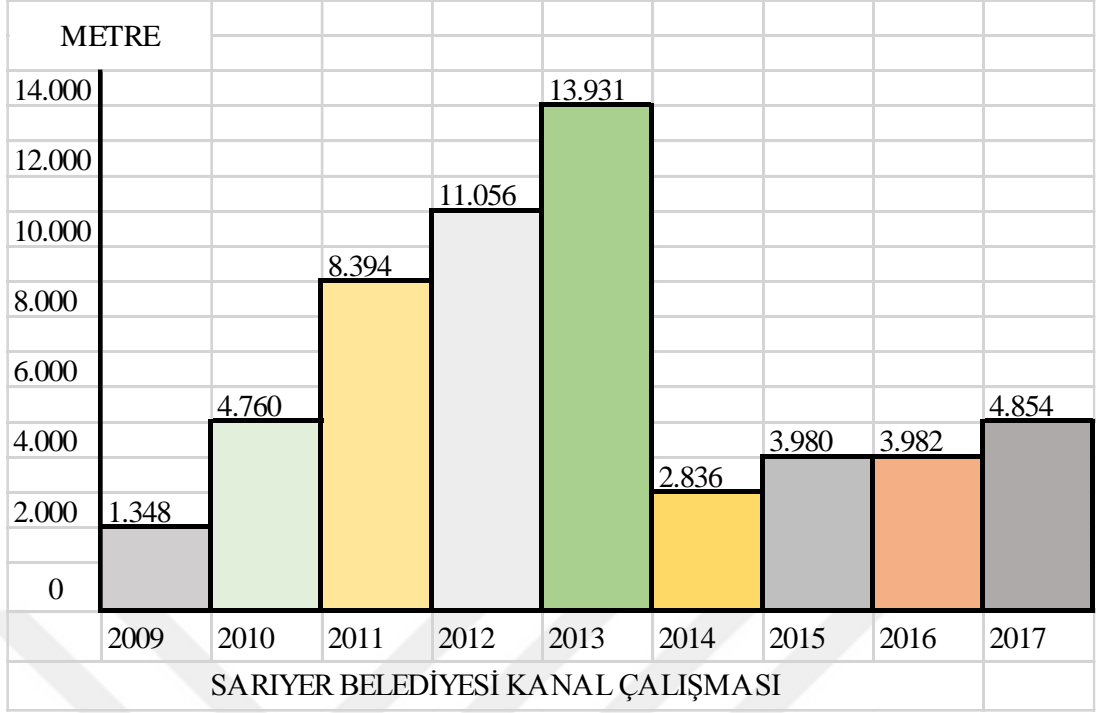
Belediye dışında Sarıyer’de İzzet Baysal Vakfı tarafından 1990 yılında ‘‘İzzet Baysal Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi’’ kuruldu. Yaşlı bireylere huzurevinde konaklama ve yemek hizmeti, sağlık kontrolleri, fiziksel bakım ve duygusal gelişimin desteklendiği hizmetler, sosyal ve kültürel faaliyetlerin sunulduğu huzur evine, 60 yaş üstü bakıma muhtaç kimsesizler başvurmaktadır. ‘‘Emekli Sandığı, SSK, BAĞ-KUR emeklileri ise, kaldıkları yerin özelliklerine göre değişen tek veya çift kişilik oda ücreti ödeyerek huzur evinde kalabiliyorlar.’’ (http://huzurevleri.net, 2018) 115 kişilik kapasiteye sahip olan Huzur evi Sarıyer ve çevre semtlerden de yoğun ilgi görmektedir.

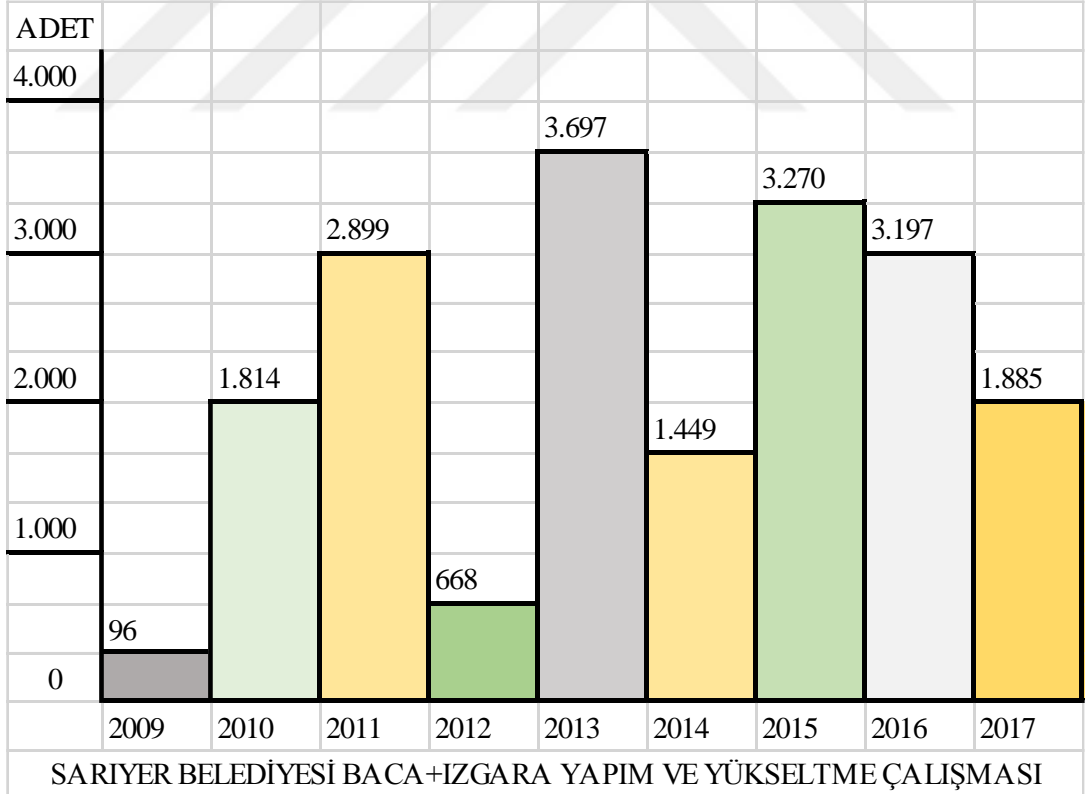
Şekil 4.25: Sarıyer Belediyesi Merdiven Çalışması

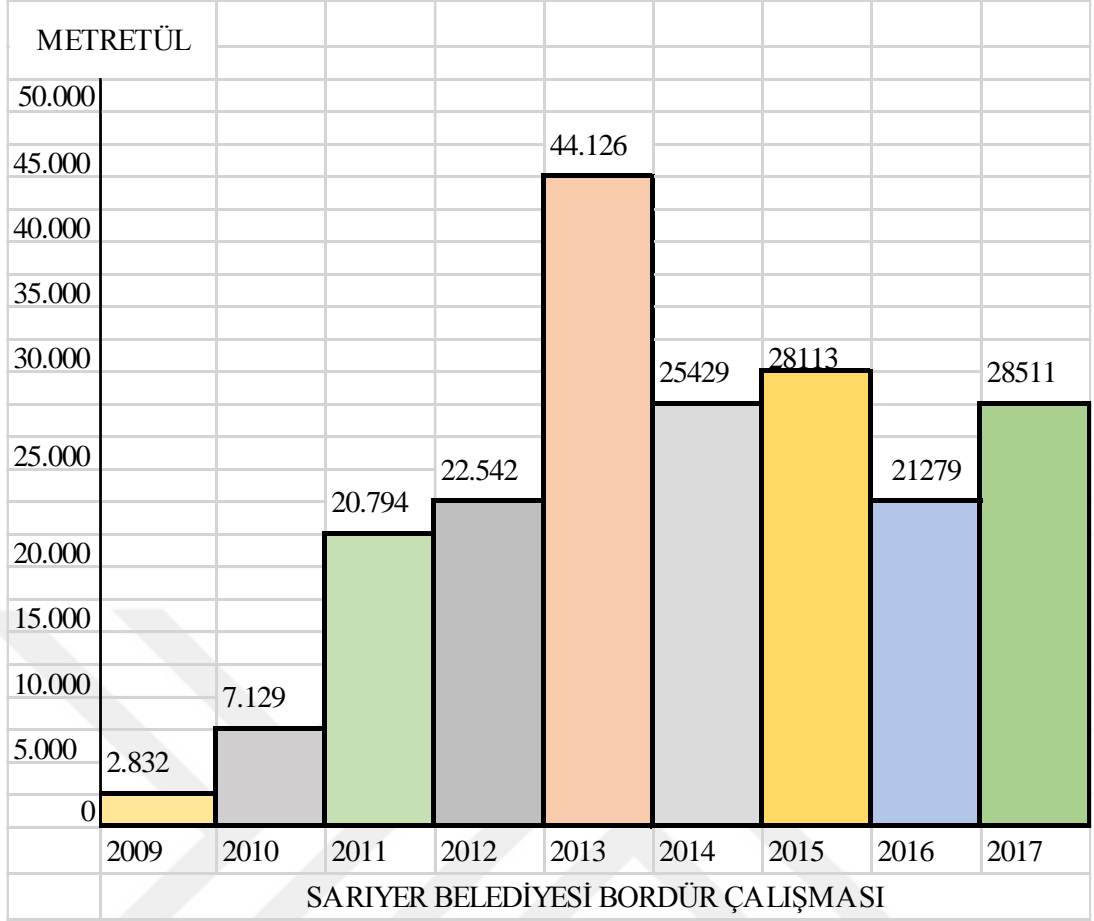
Şekil 4.26: Sarıyer Belediyesi Asfalt Kaplama / Saha Çalışması

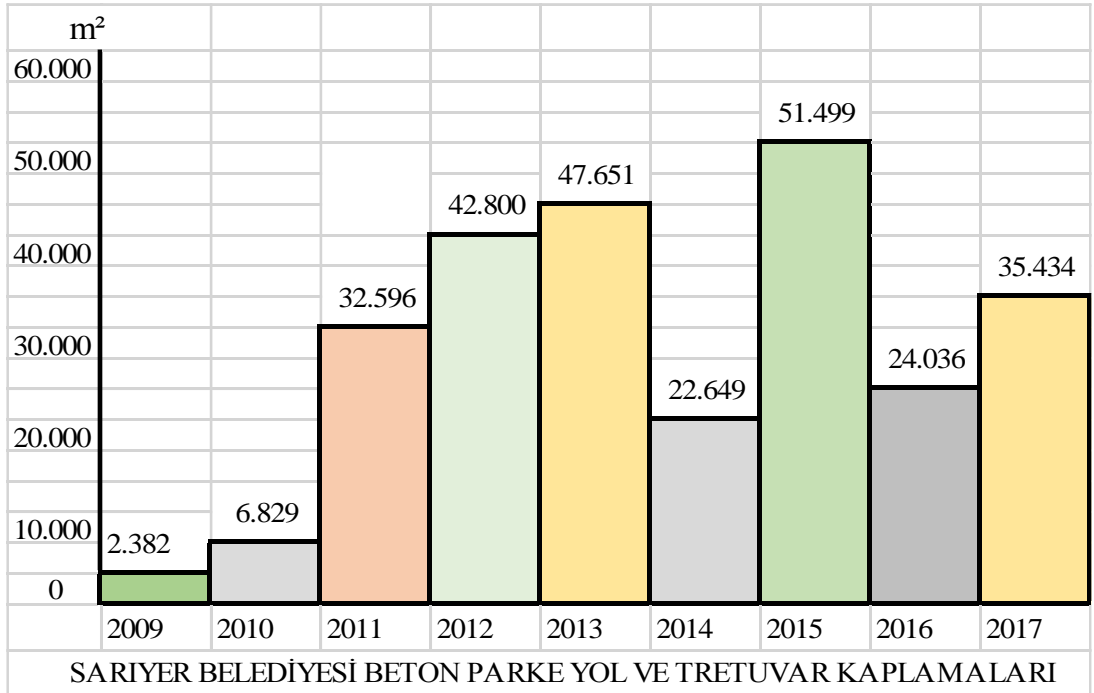
Şekil 4.27: Sarıyer Belediyesi Kanal Çalışması

Şekil 4.28: Sarıyer Belediyesi Baca, Izgara Yapım ve Yükseltme Çalışması

Şekil 4.29: Sarıyer Belediyesi Bordür Çalışması

Şekil 4.30: Sarıyer Belediyesi Beton Parke Yol ve Tretuvar Kaplamaları

ATIK YÖNETİMİ SUNULAN HİZMETLERE YÖNELİK SAYISAL VERİLER			
	VERİLEN HİZMETLER	2017 YILI TOPLAM MİKTARLAR	2017 YILI GÜNLÜK MİKTARLAR
1	Toplanan Evsel (Çöp) Atık Miktarı	176.201 Ton/Yıl	482,74 Ton/Gün
	Araçların Döküm Yerine Sefer Sayısı	22.188 Sefer/Yıl	60,78 Sefer/Gün
2	Toplanan Katı Atık (Eski Eşya) Miktarı	15.600 Ton/Yıl	42,73 Ton/Gün
	Araçların Şantiye Sahasına Sefer Sayısı	5.200 Sefer/Yıl	14,24 Sefer/Gün
3	Toplanan Ambalaj Atık Miktarı (Kağıt, karton, plastik, metal vb. atıklar 8.402 Ton+Cam atıkları 1.680 Ton)	10.082 Ton/Yıl	27,62 Ton/Gün
4	Dağıtılan ve Yıkamada Su Miktarı	19.500 m ³ /Yıl	53,42 m ³ /Gün

Şekil 4.31: Sarıyer Belediyesi Atık Yönetimi Sayısal Veriler

4.9 Ekonomi

Sarıyer’de sanayi kuruluşu oldukça azdır. Sanayi tesisleri zamanla kapanmış ya da başka ilçelere taşınmıştır. Boşalan yerler yerleşime açılmış ve konutlar yapılmıştır. Maslak’ta bulunan sanayi sitelerinin olduğu alanlar ile Ayazağa mahallesindeki birkaç fabrika dışında sanayi tesisi de bulunmamaktadır.

Sarıyer’de hizmet sektörü hemen hemen bütün alanda kendini göstermektedir. İlçenin turizm bölgesi olması, Tarabya Otel, İstinye Park AVM, Sarıyer Börekçisi, Kilyos Plajı, balıkçıları, restoranları ile Maslak’taki banka ve büyük holding merkezleri yanında üniversiteler ve konsolosluklar vb. gibi kuruluşların kent ekonomisini canlı tuttuğu söylenebilir. ‘Özel hastaneler, alışveriş merkezi, yat limanları, eğlence ve organizasyon alanları, konsolosluklar, depo ve dağıtım şirketleri, banka ve büyük holding merkezleri, üniversiteler, kent ekonomisini canlı tutmaktadır.’ (Sarıyer Belediyesi, 2015)

4.9.1 Tarım

Türkiye Cumhuriyeti Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Sarıyer Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü’nün yayımlanan 2012 raporu çalışma raporuna göre, tarım aktivitelerinin en sık yapıldığı Sarıyer köyler bölgesinde seralarda sebze

yetiştiriciliği ve süs bitkileri yetiştiriciliği yapılmaktadır.

2012 YILI ARAZİ VARLIĞI		
ARAZİ CİNSİ		ALAN (DEKAR)
TARIM ALANI	SÜS BİTKİLERİ	40
	MEYVECİLİK ALANI	100
	AÇIKTA SEBZE ALANI	340
	ÖRTÜ ALTI SEBZE ALANI	160
	FİDAN YETİŞTİRİCİLİĞİ	120
ORMAN VE FUNDALIK ALAN		95000
MERA ALANI		757

Şekil 4.32: Sarıyer 2012 Yılı Tarımsal Yapı Arazi Varlığı

Rumeli Feneri ve Garipçe mahalleleri ile Sarıyer Merkez mahallesinde balıkçılık yoğun olarak yapılmakta ve besicilik ise yoğun olmamakla birlikte sınırlı miktarda diğer tüm köylerde yapılmaktadır. Meyve bahçeleri genellikle kapama bahçe şeklinde olup ev bahçelerinde ve kenarlarında bireysel meyvecilik icra edilmektedir.

2012 YILI MEYVE YETİŞTİRİCİLİĞİ			
CİNSİ	ADET	ÜRETİM (KG)	VERİM (KG/AĞAÇ)
AYVA	135	1.600	12
TRABZON HURMA	225	2.300	10
ŞEFTALİ	300	2.100	7
NAR	140	1.000	7
KİVİ	500	4.000	8
İNCİR	1000	15.000	15
KİRAZ	500	2.500	5
ERİK	140	2.000	14
ELMA (Starking)	500	5.000	10
ELMA (Golden)	150	2.000	13
ELMA (Diğer)	400	4.000	10
DUT	140	1.400	10
CEVİZ	210	2.100	10
ARMUT	250	5.000	20

Şekil 4.33: Sarıyer 2012 Yılı Meyve Yetiştiriciliği Verileri

Sarıyer’de sınırlı tarımsal arazi olmasına rağmen sebze yetiştiriciliğinde ürün çeşitli oldukça fazladır. Örtü altı ve açıkta sebzeçilik modern ve geleneksel şekilde sürdürülmektedir.

2012 YILI AÇIKTA SEBZE YETİŞTİRİCİLİĞİ			
CİNSİ	ÜRETİM ALANI (DEKAR)	VERİM (KG/DEKAR)	TOPLAM ÜRETİM (TON)
MAYDANOZ	8	800	6,4
PATLICAN	13	2500	32,5
PIRASA	10	1000	10,0
SARIMSAK	7	700	4,9
TAZE SOĞAN	13	1500	19,5
KARA LAHANA	5	2000	10,0
KABAK(SAKIZ)	8	1800	14,4
DEREOTU	5	1000	5,0
SIVRI BİBER	10	800	8,0
DOLMALIK BİBER	10	2500	25,0
BARBUNYA	8	500	4,0
TERE	6	400	2,4
SEMİZOTU	8	600	4,8
ROKA	10	900	9,0
PAZI	10	2000	20,0
NANE	4	1200	4,8
MARUL(KIVIRCIK)	15	1400	21,0
BEYAZ LAHANA	10	1600	16,0
KARNABAHAAR	10	3000	30,0
ISPANAK	10	800	8,0
HIYAR	20	2500	50,0
FASULYE	10	650	6,5
DOMATES	20	3000	60,0
BROKOLİ	12	2000	24,0
SALÇALIK BİBER	3	2000	24,0
BEZELYE	5	500	2,5
BAKLA	5	500	2,5

Şekil 4.34: Sarıyer 2012 Yılı Açıkta Sebze Yetiştiriciliği

2012 YILI ÖRTÜ ALTI SEBZE YETİŞTİRİCİLİĞİ			
CİNSİ	ÜRETİM ALANI (DEKAR)	VERİM (KG/DEKAR)	TOPLAM ÜRETİM (TON)
ROKA	25	2500	62,5
KARA LAHANA	10	1500	80,0
HIYAR	20	4000	80,0
FASULYE	10	2000	20,0
DOMATES	20	5000	100,0
KIVIRCIK	50	2800	125,0
BİBER(SİVRİ)	15	2000	30,0
PATLICAN	10	4000	40,0
TAZE SOĞAN	10	2000	20,0
PIRASA	10	3500	35,0
MAYDANOZ	8	1000	8,0

Şekil 4.35: Sarıyer 2012 Yılı Örtü Altı Sebze Yetiştiriciliği

2012 YILI SÜS BİTKİLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİ		
ÇİÇEK CİNSİ	ÜRETİM ALANI (DEKAR)	ÜRETİM ADET
KARANFİL(SERA)	0,5	10000
ANEMON(SERA)	1	11000
LİLLİUM(SERA)	8	248000
KESME GÜL(SERA)	0,5	8500
LİANTUS(SERA)	0,5	7500
FRESİA(SERA)	1	21000
ŞEBBOY(SERA)	1	25000
SÜMBÜL(SERA)	0,5	11500

Şekil 4.36: Sarıyer 2012 Yılı Süs Bitkileri Yetiştiriciliği

4.9.2 Hayvancılık

Türkiye Cumhuriyeti Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Sarıyer Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü'nün yayımlanan 2012 çalışma raporu verilerine göre Sarıyer'de, 'Müdürlük sorumluluğundaki alanlarda kayıt alıntında bulunan 152 adet büyük baş ve 24 adet küçükbaş hayvan işletmesi bulunmakta olup toplamda bu işletmelerde 1385 sığır, 315 manda, 2100 küçükbaş ve 400 at bulunmaktadır.' (Sarıyer Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü, 2012)

4.9.3 Arıcılık

Sarıyer’de arı yetiştiriciliği de yapılmaktadır. İlçedeki arıcılık faaliyetlerinin iyileştirilip geliştirilmesi için ‘Tarımsal Kalkınma Kooperatifi’ kurulmuştur. İlçede, ‘‘Bahçeköy ve Belgrad Ormanları içinde 3000’den fazla arı kovanı bulunmaktadır. Bu kovanlardan yaklaşık 30 ton bal alınmıştır. Kestane, ıhlamur, akasya ve karışık bitki çeşidinin yoğun olduğu bölgede kaliteli ve çeşitlilik gösteren bal üretimi yapılabilmektedir.’’ (Sarıyer Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü, 2012)

4.9.4 Balıkçılık

Sarıyer’de Karadeniz kıyısı boyunca ve Boğaziçi’nde balıkçılık faaliyetleri yoğun olarak yapılmaktadır. Bölgede avlanan balıklar taze veya donmuş balıklar İstanbul ve çevre illere pazarlanmaktadır. ‘‘ Sarıyer ülkemizin en faal balıkçılık merkezlerinden biridir. Balıkçılık sektöründe İstanbul’un %42’sini, Türkiye’nin ise %31’ini Sarıyer ilçemiz karşılamaktadır. İstanbul’daki midyeciliğin ise %90’nı karşılayan ilçemizin balıkçılık ve midyecilik faaliyetlerinden 10 binden fazla kişi geçimini sağlamaktadır.’’ (SB, 2018)

4.9.5 Turizm

Sarıyer turizm değeri oldukça yüksek olan ilçelerimizdendir. Sarıyer mesire yerleri, tabiat parkları, bentleri ve kültürel güzelliklerinin yanında Boğaziçi ve plaj turizmi açısından da İstanbul’un en önemli ilçesidir. Kültürel ve tarihi yapılarından camiler, bentler, surlar, türbeler, saraylar, köşkler, anıt ağaçlar ve sahil boyunca uzanan birçok yalının tarihi miras olarak geçmişten günümüze gelmiştir.

Tarihi eser bakımından oldukça zengin olan Sarıyer, özellikle Osmanlı döneminde inşa edilen camiler, çeşmeler ve yalıları ile ünlüdür.

Boğaziçi İmar Müdürlüğü’nün sorumluluk alanında bulunan bölgede, Osmanlı döneminde elçiliklerin hizmetine verilen birçok sefaret bulunmaktadır.

4.10 Sonuç ve Tespitler

İstanbul Boğazı’nın Rumeli yakasında yer alan Sarıyer 151 km² yüzölçümü, 38 mahallesi, yaklaşık 50 km sahil uzunluğuyla bir kıyı kentidir. Sarıyer 1950’lerden

itibaren kıyılardan iç kesimlere doğru genişlemiştir. Sarıyer’de, sırtlarda ve tepelerde alt gelir grupları, kıyı kesiminde ise daha çok üst gelir grupları yaşamıştır.

Sarıyer tabiat parkları, geniş orman alanları, mesire alanları, park ve korularının yanında muhteşem Boğaziçi alanı, doğal, kültürel ve rekreasyonel alanıyla İstanbul’un en yaşanılabilir semti olmayı sürdürmektedir.

Şehir merkezi ve ulaşım ağına yakınlığı, hem Fatih Sultan Mehmet Köprüsü hem de Yavuz Sultan Selim Köprüsünün kenti Anadolu yakasına bağlaması, metronun Hacıosman’a kadar gelmesi, İstinye – Çubuklu arabalı vapur seferlerinin başlaması, Sarıyer-Çayırbaşı Tüneli’nin hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının çeşitliliği arttırmış ve Sarıyer cazibe merkezi haline gelmiştir.

Sarıyer’de yeşil alanlarının ve doğal çevresinin korunması, kaynakların verimli kullanılması, gecekonduların sorunsallığı, deprem ve afet risklerinin değerlendirilmesi ve atıkların etkin yönetiminin sağlanması için yerel düzeyde planlamalar yapılmalı, gerekli çalışmalara hız verilerek kentsel sorunlara sürdürülebilir çözümler aranmalıdır.

Nüfusun yarıdan fazlasını doğrudan ilgilendiren gecekonduların ve yetersiz altyapının giderilmesi için, hem yerel hem de ulusal düzeyde çözüm arayışları gerekmektedir. Bugün gündemde imar affi bulunmakta ise de özellikle gecekonduların mülkiyet sorunlarının çözümü “af” değildir. Af, yapıları yaşanılır kılmayacağı gibi, özürleri görmemize de engel olacaktır. Gecekonduların bölgelerinde kentsel dönüşüm kaçınılmazdır. Sağlıklı ve planlı kentleşmenin sağlanması için kentsel dönüşüm projelerini, yerelde tüm paydaşların katılımı ve doğal çevrenin korunması ilkeleri ile birlikte hayata geçirerek, bölgede yaşanan mülkiyet sorunlarını kökünden çözebiliriz.

Sarıyer’de sanayi tesisleri oldukça az olduğundan Endüstriyel Atık oluşmamış, biyolojik çeşitlilik ve doğal yaşam alanları bozulmamıştır. Organik veya doğal tarım için elverişli alanlar azalsa da ev bahçelerinde ve bahçe kenarlarında münferit meyve yetiştiriciliği yapılabilmektedir. Sarıyer’de farklı sektörlerde faaliyet yürüten işletmelerin ortak sorunlarının belirlenmesi, bütçe, hizmet ve ürün kalitelerinin artırılması için, işletmelere profesyonel destek verilmeli, rutin denetlemeler yapılarak genel halk sağlığı korunmalıdır. Ayrıca mücavir alanlarda tarımsal ekonomik girdiyi arttırmak ve istihdam sağlamak için organik tarım yapılması teşvik edilmeli ve böylece insan sağlığına uygun üretim teşvik edilmelidir.

İmar kanunu gereği Sarıyer’de sanayi bölgelerinin oluşmadığı ancak uzun kıyı şeridi, mesire yerleri, restoran ve eğlence mekânlarının yoğunluğu hizmet sektörünün gelişmesine fırsat vermiştir. Özellikle turizm için uygun konum ve alanlarda yoğunlaşmıştır. Rumeli Hisarı’ndan Kilyos’a kadar uzanan sahil şeridinde birçok turistik tesis ve restoran bulunmaktadır. Bunun yanı sıra İstinye Park, Borsa İstanbul ve Maslak’taki plaza ve iş yerleri de bölgenin ekonomisine katkıda bulunmaktadır. Ekonomik ve sosyal kalkınmışlık için, küçük ve orta ölçekli işletmelere destek verilmeli, çevresel değerler korunmalı, samimi, kararlı, esnek ve etkin bir işbirliği ile hizmet ve ürün kalitesinin evrensel ölçütleri yakalaması sağlanmalıdır. Hizmet ve ticaret alanlarına yönelik kentsel dönüşüm projeleriyle, sanayi alanlarının hizmet ve alışverişe yönelik ticari işlev kazanması ve böylece istihdam oluşturulması sağlanmalıdır.

Türkiye’nin hemen hemen her ilinden göç alan Sarıyer’in sosyal ve kültürel açıdan zengin bir kent nüfusunun oluşu, uzun yıllar aynı mahallede yaşanmışlıktan kaynaklı mahalle dayanışmasının oluşu, aile içi güçlü bağların oluşu ve nüfusun büyük bir bölümünü gençlerin oluşturması gibi sosyal etkenler bir arada düşünüldüğünde; eğer yerinden edilmeler olmazsa bu durumun devam edeceğini söyleyebiliriz. Elbette farklı kültür, ekonomik ve sosyal grupların birbirinden değişik sorunları da vardır.

Etnik farklılıkları, gayrimüslim vatandaşları ve çeşitli örf ve adetleriyle küçük bir Türkiye olan Sarıyer, yoksulu zenginiyle, yaşlısı genciyle Sarıyerli bilincinin tam olarak oluşamadığı bir kıyı kentimizdir. Kent kültürünün güçlenebilmesi için, halkın farklı kesiminin bir araya gelip kaynaşması, geldiği yörenin dışındaki insanların örf ve adetlerine de saygı duyması gerekir. 50 km kıyısı olan Sarıyer’in kıyı kullanımının artırılması, tüm kıyı boyunca sportif ve rekreasyon faaliyetleri yapılabilmesi, engellilerin de bu alanları aktif kullanımı sağlanarak sosyalleşme ve kültür alış verişini sağlıklı bir şekilde devam etmelidir.

Sarıyer’de gecekonduların fazlalığı, kentsel altyapı yetersizlikleri, yüksek afet riskleri gibi sorunlar olsa da mevcut sorunları fırsata dönüştürme olanağı da vardır.

1980’den sonra Sarıyer’e göç edenlerin birçoğu tapusuz arsalarla konut yapmışlar ve bu alanlarda sosyal doku oluşturmuşlardır. Hükümet ve Büyükşehir Belediyesi’nce alınan kararlarda yerel talep ve ihtiyaçlarında gözetilmesi, STK ve diğer paydaşlar arasında işbirliğinin sağlanması, siyasi görüş ve farklılıklarının bir tarafa bırakılarak

insan odaklı düşünülmesiyle mülkiyet ve konut sorununun çözümlenmesinde konut sahiplerinin buldukları yerlerde kalması sağlanmalıdır.

Sarıyerli kimliği oluşturmaktaki en büyük engelin yöresel kimliğin, hemşericiliğin olduğu ve bunun kent kimliği açısından sürdürülemez olduğu görülmektedir. Sarıyer'deki kültürel zenginliğin Sarıyer kent kimliği altında birleştirilmesi ve yöresel kimliğin arka planda tutularak ilerlenmesi gerekmektedir.

Sarıyer'de kentsel büyümenin sürdürülebilirliği için yasal ve kurumsal düzenlemelerin yanında, kentsel dönüşümde bir kişiye düşecek konut alanının 20m²'den az olmaması, her çocuğa bir odanın düşmesi ile konut bölgesinin eğitim, sağlık, alış-veriş ve aktivite alanlarına yakınlığı öne çıkartılmalıdır. Konutun yapay çevresinin de doğaya saygılı olmasına dikkat edilmeli, otopark, yaya yolu, engelli yolları ve çocuk oyun alanlarının planlanıp alana yansıtılmasına özen gösterilmelidir. Sürdürülebilir kentsel gelişme için, demografik yapıyla oynanmadan, yerinden edilmelerin de önüne geçilecek kentsel dönüşüm yaklaşımlarının benimsenmesi, sivil toplum örgütlerinin desteğinin alınması ve tüm herkesin katılımının sağlanması gerekmektedir.

Sarıyer'de tarihi ve kültürel varlıkların kaybolması ve bozulmasının da önüne geçilecek önlemlerin artırılması, tarihi yapılardaki yangın ve benzeri durumların artık yaşanmaması için yapıların tesisatlarının modernize edilmesi gerekmektedir.

Yoğun gecekondu alanlarına rağmen köhnemiş metruk alanların azlığı, suçluların barınma alanları bulmasını engellemekte, mahallelilerin dayanışma göstermesi ile mevcut suçlu bireylerinde ilçe dışına gitmesini sağlamakta olduğundan mahallenin sosyal çevresi korunabilmektedir.

Sarıyer'in eğlence mekânları, parkları, meydanları, sahili ve kamusal alanları halkın aktivite alanlarını oluşturur. Konut sahipliği olmayıp uzun yıllardır Sarıyer'de ikamet eden çocuklu kiracıların diğer semtlere nazaran daha makul kiralar ödediği, üniversitelerde okuyan ya da bireysel ev kiralayanların daha yüksek kira bedeli ödediği bilinmektedir.

Sarıyer'de kişi başına düşen aktif yeşil alanların büyüklüğünün İstanbul standartlarının üzerinde olması ve böyle kalması, mevcut yeşil alanların devamlılığının sağlanabilmesi için park ve orman alanlarının bakımının yapılmasına, yeni yapılaşmanın yeşil alanları yok etmemesine bağlıdır. Sarıyer'deki en büyük konforu mevcut yeşil alanları, temiz havası ve güzeller güzeli Boğaziçi'sidir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bir kentin tarihi ve anıtsal yapıları, tabiat parkları, anıt ağaçları, ormanlık alanları, deniz ve kıyıları ile korunması, kentsel gelişmenin sağlanması ve kent kimliğinin oluşması açısından oldukça önemlidir. Kentler, bulvarları, parkları ve meydanlarıyla bir bütündür ve üzerindeki yaşanmışlıkları belleğinde tutarlar. Bu yaşanmışlıkların kentsel mekânlara ve kentsel yaşama yansımaları farklı biçimlerde olmaktadır. Bir kenti diğerinden ayırt eden de bu yansımalarıdır. Bir kentin topoğrafyası, iklimi, bitki örtüsü, kıyısı, su kaynakları, biyolojik çeşitliği o kentin doğal çevresini oluşturur. Kent ekonomisini ise, sanayi ve hizmet sektörleri ile üniversiteler, kamu alanları ve turizm gibi ilgi merkezleri oluşturmaktadır. Bir kentin doğal çevresi ve ekonomisinin sosyal çevre üzerindeki etkileşimi kentli kimliğine etki eder. Kentli kimliğinin belirleyici özellikleri arasında, aynı dili konuşuyor olmak, aynı tarihi, aynı milli ve manevi değerleri taşımak gibi ortak bir kültür ve katılımcı demokrasi, sivil toplum örgütlerinin de eşlik ettiği yönetişsel faaliyetler gibi siyasal olgunluklar bulunur.

Sürdürülebilir kentsel gelişmenin önündeki engelleri tespit edip, önleyici faaliyetler belirlenerek hayata geçirilmelidir. Sürdürülebilir kentsel gelişme için, kentin fiziksel, ekonomik ve sosyal çevresinin iletişim, ulaşım ve yönetim becerilerinin modern dünya gereksinimlerini karşılayacak şekilde olması gereklidir. Kamusal hizmetlerin yerel halka eşit ve adil paylaşılması, halkın sürece dâhil edildiği kentsel dönüşüm projeleri ile kent kimliği korunarak ilerlenmelidir.

Bir kentsel yaşamda fiziksel, ekonomik ve sosyal kalitenin bireylerce algılanma düzeyi kentsel yaşam kalitesinin derecesini oluşturur. En üst derecesini ideal yaşam kalitesi algısının zirveye çıktığı haz oluşturur. Yaşam kalitesi algısı bireyden bireye farklılık göstermektedir. Daha ziyade beklentilerin karşılanıp karşılanmadığıyla ilgili olan memnuniyetle, bir diğer anlatımla psikolojik durumla ilgili olduğudur.

Sürdürülebilir kentsel gelişme için, temiz bir çevre, güçlü ulaşım ağı, güvenli ve kaliteli konutlar, gelişmiş sosyal ve kültürel bağlar, dinlenme ve eğlence yerlerinin aktif kullanımı, tarihi yapıların korunması, sosyal güvence, demokratik hakların

kullanılması gibi asgari yaşam koşullarının herkesçe paylaşılıyor olması gerekir. Yerel yönetimlerin sürdürülebilir kentsel gelişme için, herkesin katılımını hedeflediği esnek, kucaklayıcı ve çözüm odaklı stratejiler geliştirmesi, mevcut sorunların aşılıp fırsatlara dönüşmesinde etkin rol üstlenmesi gerekir. Ayrıca, doğal kaynakların verimli kullanılması, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının yaygınlaştırılması, kentsel altyapı hizmetlerinin iyileştirilmesi ile mevcut yeşil alanların korunarak geliştirilmesi ile yeni konut alanlarının sosyal donatılarla birlikte değerlendirilip hizmetlerin dengeli dağılımı sağlanmalıdır.

Kentsel ulaşım planlarının kent planları ile uyumu ve bütünlüğünün sağlanması için, uygun program ve planların kapsamlı olarak ele alınması gerekir. Sürdürülebilir kentsel ulaşımın sağlanması için, herkes için erişilebilir yaya ve taşıt ulaşımı standartlarının belirlenmesi, engellilere yönelik standartların geliştirilmesi, toplu taşıma sistemlerinin çevreye duyarlı hale getirmesi ve hizmet kalitesinin iyileştirilebilmesi için teknolojik altyapısının geliştirilmesi gerekmektedir.

Rosvelt 1933 yılında ‘‘Korkmamız gereken tek şey, korkunun kendisidir’’ (Rosenthal, 2016) dediğinde biraz abartmış olsa da, ümitsizliğe, karamsarlığa, tükenmişliğe ya da biz yapamayız yargısına başvurmadan, korkularımızı bir tarafa bırakıp, canla başla çalıştığımızda sürdürülebilir çevre, sürdürülebilir ekonomi ve sürdürülebilir kentsel gelişmeyi sağlayacağımızı ümit ediyorum.

Sarıyer’de birçok üniversite bulunmaktadır. Bu akademik kurumların ve çok sayıdaki sivil toplum kuruluşlarının etkinlik alanı bulması durumunda, kent sorunlarına çözüm bulacak yaklaşımlar sergileyeceğini, sürdürülebilir kentsel yaşam kalitesinin oluşturulması için katalizör olacaklarını umuyorum.

Aydemir(2008)’in, oluşturduğu kentsel yaşam kalitesi göstergeleri tablosunu Sarıyer bölgesi için değerlendirdiğimizde aşağıdaki şekil ortaya çıkmaktadır: Sarıyer yaşam kalitesi göstergeleri tablosunun memnuniyet bölümünün doldurulmasında yerel halka kamusal hizmetlerin ulaştırılmasından, yaşanmışlıklardan ve yerel yönetimin faaliyet raporlarından yararlanılmıştır.

SARIYER YAŞAM KALİTESİ GÖSTERGELERİ				
A. FİZİKSEL	B. EKONOMİK	C. TOPLUMSAL	D. KURUMSAL	E. MEMNUNİYET
Kişi başına düşen aktif yeşil alan	Ekonomik özgürlüğü olanlar	Kendini güvende hissedenlerin sayısı	Altyapının iyileştirilmesi	Sürekli bölgede yaşama isteği,
Yaşanılan konutun kaç odalı olduğu	En az bir konuta sahip olanların oranı	Sosyal güvenliğinin olması (SGK)	Kentsel alanlarının iyileştirilmesi	Bölgenin hava ve su kalitesinden,
Konutta mutfak, banyo olup olmadığı	Bilişim teknolojilerine sahip olanlar	Sosyal çevresine sevgi ve saygısı	Ulaşım imkanlarının iyileştirilmesi	İlkokullara olan yüreme mesafesinden,
Bölgedeki ruhsatsız bina sayısı	Yaptığı işinde uzman olanlar	Yaşadığı toplumla sıkı bağı	Yaya yollarının iyileştirilmesi	Üniversitelerin eğitim kalitesinden,
Bölgede ortalama bina yaşı	Gelir durumu görece iyi olanlar	Bölgede cinsiyet dağılımı	Kamu güvenliğinin sağlanması	Sağlık ocağı ve hastane hizmetlerinden,
Boş parsellerin toplam alana oranı	Ekonomik göstergelerin iyiliği	Etnik köken farklılıkları	Kültürel etkinliklerin yaygınlaştırılması	Çevredeki kültürel aktivitelerden,
Yeni binaların ortalama kat sayısı	Kobilerin ekonomik durumları	Kendini toplumda değerli hissetmesi	Kimsesizlerin tespit edilip bakılması	Rekreasyon alanlarına erişilebilirlikten,
SiT alanının bölgenin toplam alanına oranı	Kendi mesleğini yapanlar	Ailelerin genellikle kaç çocuklu oldukları	STK faaliyetlerine katkı sağlanması	Rekreasyon alanlarının kalitesinden,
Tescilli yapıların oranı	Hane halkından kaç kişinin çalıştığı	Evinde yaşlı büyükleriyle yaşayanlar	Yoksullara yakacak yardımı yapılması	Çocuk oyun alanlarının temizliğinden,
Sağlık ocağı başına düşen kişi sayısı	Bölgede ortalama konut kiralari	Yöresel kıyafetlerini giyenlerin oranı	Düzenli olarak çöplerin alınması	Belediyenin çöp toplama hizmetlerinden,
Kişi başına düşen kapalı spor alanı	Hane halkının sağlık harcamaları	Kendini yalnız hissedenlerin sayısı	Sağlık taramalarının yapılması	Bölgedeki camilere erişimden,
Kişi başına düşen açık spor alanı	Hane halkının eğitim harcamaları	STK'larda görev alanların sayısı	Belediyenin sünnet şölenleri	Tarihi mekanların korunuyor olmasından,
Aktif yeşil alana kolay erişilebilirlik	Hane halkının ulaşım harcamaları	Kendine özgüveni olanların sayısı	Kamunun yaşlı bakım evleri	Deprem ve doğal afet risklerinden
AVM'lere rahat erişilebilirlik	Bölgede sistemlerde oturanların oranı	Kadına şiddet oranı	Rekreasyon alanlarının bakımı	İlköğretim çevresinin güvenliğinden,
Market, pastane ve fırına erişilebilirlik	Çalışan nüfusun çalışmayanlara oranı	Toplumda genel suç oranı	Cadde ve sokakların temizlenmesi	Konut çevresinin güvenliğinden,
Kuaför ve terzi dükkanlarına erişim	Geçimini sağlayamayan bağımlı oranı	Ortalama evli kalma süresi	Belediyenin cenaze hizmetleri	Belediyenin ücretsiz kurslarından,
Bölgenin gürültü kalitesi	Baba mesleğini yapanların oranı	Yıllık doğum sayısı	Yoksulları evlendirme	Toplu taşıma ücretlerinden,
Bölgenin hava ve su kalitesi	Bölgedeki emeklilerin oranının	Yıllık ölüm sayısı	Verieln yapı kullanma ruhsatları	Bilişim teknolojileri sahipliğinden,
Bölgenin sahil ve kumsal kalitesi	Bölgenin genel işsizlik oranı	Bakıma muhtaçların sayısı	Kanal ve asfaltlama çalışmaları	Bölgedeki internet erişiminden,
Konutların enerji verimliliği	Çalıştırılan çocuk sayısı	Bölgedeki engelli sayısı	Belediyenin halkla buluşması	Bölgedeki otopark yerlerinden,
Bölgenin depresyon riski	Gündeliğe giden kadınların sayısı	Kimsesiz çocukların sayısı	Hizmet kalitesi için anket yapılması	Toplumda saygı görüyor olmaktan,
Konutta elektirik, su bulunması	Bölgede yılda açılan iş yeri sayısı	Askere giden gençlerin sayısı	Çevre düzenlemesi yapılması	Demokratik hakların kullanılmasından,
Engelli yollarının kalitesi	Bölgede yılda kapanan iş yerii sayısı	Üniversitede okuyan gençlerin sayısı	Binaların dış cephe izinleri	Yaşlılara ilgi ve hürmetten,
Okul alanlarının öğrenci sayısına oranı	Bölgede ortalama arsa fiyatları	Bir önceki yıla göre araba sahipliği	Hizmet kalitesinin iyileştirilmesi	Doğal çevrenin korunmasından,
Derslik sayısının öğrenci sayısına oranı	Bölgede üniversiteli işsizlerin sayısı	Örf ve adete göre yapılan etkinlikler	Mahalle pazarlarının kurulması	Tarihi yapıların korunmasından,
Kamu alanlarına engelli erişim oranı			Pazar ve sokakların denetlenmesi	Yönetişsel faaliyetlere katılmadan.

Şekil 5.1: Sarıyer Yaşam Kalitesi Göstergeleri

Sarıyer'i ilgilendiren konuları yine Sarıyer'de yaşayan yerel halk, siyasetçiler, aktivistler, kiracılar, ev sahipleri, yerel yönetim ve STK'lar çözebilecektir. İnsanlar yaşadığı kentte kendisini rahat ve güvende hissetmesi için kentle ilgili kararlarda yer almalıdır. Kentin alt yapısı iyileştirilmeli, çevresi boş zamanlarını değerlendirebileceği şekilde donatılmalıdır. Ulaşımında toplu taşıma etkinleştirilmeli, konfor ve güvenliği artırılmalıdır. Kıyı kenti olan Sarıyer'in deniz taşımacılığı da iyileştirilmeli, karayolu taşımacılığıyla entegre olmalıdır.

Sarıyer'de uzun yıllardır aynı mahallede oturan, konut sahipliği bulunan aileler, İstanbul'un diğer birçok İlçesinden daha fazladır. Mahalledekilerin komşuculuk kültürü de oldukça zengindir. Akşam oturmaları, ikindi çayları, birbirlerinin düğünlerine ve cenazelerine katılımları, sürekli bir etkileşimde bulunmaları ile mahalle sakinleri birbirini seven, sayan, özleyen ve kollayan kocaman bir aile gibidirler.

Sarıyer'de her evin önünde, sokak arasında, aracını park edebileceği uygun bir yer mutlaka bulunur. İstanbul'un geline göre, hafta içi çok az trafiği olan Sarıyer'in, hafta sonları rekreasyon alanlarına yoğun ilgiden dolayı trafik sıkışıklığı görülmektedir.

İstanbul'da İlköğretime giden çocukların okullarına yürüyerek gidebildiği, ailelerin çocuklarının güvenliğinden kaygı duymak zorunda kalmadığı birkaç ilçeden biridir Sarıyer.

Rahatlık hissini yoğun olduğu Sarıyer'de, halkın mezhepsel ya da siyasal ayrılığı söz konusu değildir. Her isteyen kendini daha iyi ifade edeceğine inandığı bir siyasi partide bulunma, manevi ihtiyaçlarını da istediği biçimde karşılayacağı ortam ve imkânı bulabilmektedir. Sokakları temiz, suç oranı az, yeşil alanı bol, kadın, erkek, yaşlı, çocuk nüfusunun bağdaşık olması gibi etkiler bir arada düşünüldüğünde rahatlık hissini Sarıyerlilerin genelinde hâkim olduğu söylenebilir.

Sarıyer'de daima iyiye yönelen kentsel gelişmenin ve kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesi için, değişime inanmak, sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel risklerin tespit edilip iyileştirilmesine çalışmak ve kendileri hakkındaki karar süreçlerinde Sarıyerlilerin aktif rol almasıyla mümkün olabilir. Üniversiteler, STK'lar, mimarlar, mühendisler, doktorlar, avukatlar ve öğretmenler gibi bilgi ve deneyimlerinden yararlanan ve böylece disiplinler arası işbirliğinin sağlandığı, yerel yönetimler ve merkezi hükümetleri harekete geçirici eylem ve faaliyetlere öncülük edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Jacoby, W. G. (1994). Public attitudes toward government spending. *American Journal of Political Science*, 336-361.
- (1993). R. keleş, & C. Hamamcı içinde, *çb* (s. 112). Ankara: İmge Kitabevi.
- AFAD. (2018). *Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü*. www.afad.gov.tr:
<https://www.afad.gov.tr/tr/23792/Aciklamali-Afet-Yonetimi-Terimleri-Sozlugu?kelime=sivil+toplum+kurulu%C5%9Fu> adresinden alındı
- Aristoteles. (tarih yok). *Nikomakhos'a Etik* (1 b.). (Z. Özcan, Çev.) Ankara: Sentez Yayıncılık. 2014 tarihinde alındı
- (2018). *Atatürk Arboretumu*. <http://orman.istanbul.edu.tr/tr/content/arastirma/ataturk-arboretumu>, İstanbul.
- Aytaç, S. E., Çakıroğlu, A., & Ertan, G. (2017). Türkiye’de kişilerarası sosyal güven ve bireysel belirleyicileri. *ODTÜ Gelişme Dergisi*, 1.25.
- Çevre Kanunu . (1983). *Hekimler ve Tabip Odası Yöneticileri için Mevzuat*.
<http://www.ttb.org.tr>:
https://www.ttb.org.tr/mevzuat/index.php?option=com_content&view=article&id=49:vre-kanunu&catid=1:yasa&Itemid=28 adresinden alındı
- Daft, R. L. (2011). *Management*. Cengage Learning.
- Dinçer, İ. (2009). *Kent Ölçeğinde Koruma ve Yenileme Kavramları*. Mayıs 2018 tarihinde <http://www.yildiz.edu.tr>:
http://www.yildiz.edu.tr/~diclal/2009_ANLATI/090309_KENTSEL_KORUMA_KAVRAM.pdf adresinden alındı
- (tarih yok).Emirgan Korusu. *Emirgan Korusu Lale Fotoğrafları–2017*. İBB Park Bahçe ve Yeşil Alanlar Daire Başkanlığı Avrupa Yakası Park ve Bahçeler Müdürlüğü, İstanbul.
- Eskier, U. (2017, Kasım 4). *Rekreasyon nedir?* Mayıs 13, 2018 tarihinde <https://www.makaleler.com>: <https://www.makaleler.com/rekreasyon-nedir-tanimi-ozellikleri-faydalari> adresinden alındı

- Fay, B. (2012). *Çağdaş Sosyal Bilimler Felsefesi* (3 b.). (İ. Türkmen, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları. doi:978-975-539-327-7
- Gökal Aydemir, O. (2008). İstanbul: YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü. Nisan 2018 tarihinde <http://ulusaltezmerkezi.com/>:
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden alındı
- Gökbulut, Ö. (1996). Kentsel Yenilemenin Değişen Anlam ve Boyutları. *Planlama Dergisi*(14), 34-38.
- Gürer, N., & Uğurlar, A. (2017). *Kent Parklarında Kullanıcı Memnuniyeti: Ankara Kuşulu Park Örneği*. Megaron :
<http://www.megaronjournal.com/tr/jvi.aspx?pdire=megaron&plng=tur&un=MEGARON-76094> adresinden alındı
- Güzey, Ö. (2009). *Sulukule'de Kentsel Dönüşüm: Devlet Eliyle Soylulaştırma*.
<http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=360&RecID=2022> adresinden alındı
- <http://atamanmuseum.com/>. (tarih yok). <http://atamanmuseum.com/>. Mayıs 2018 tarihinde <http://atamanmuseum.com/> adresinden alındı
- <http://huzurevleri.net>. (2018, Mayıs). *İzzet baysal Huzur Evi*. <http://huzurevleri.net/huzurevi/istanbul/istanbul-izzet-baysal-huzurevi-yasli-bakim-ve-rehabilitasyon-merkezi> adresinden alındı
- <http://istanbul.yerelnet.org.tr>. (2018). *İSTANBUL İLÇELERİ NÜFUS LİSTESİ*.
<https://www.yerelnet.org.tr/ilceler/ilce.php?ilceid=198647> adresinden alındı
- <http://sariyer.bel.tr>. (2018, Mayıs 19). *Sarıyer Tarihçesi*.
<http://sariyer.bel.tr/modul/sub.aspx?id=738>:
<http://sariyer.bel.tr/modul/sub.aspx?id=738> adresinden alındı
- <http://www.idarehukuku.net>. (tarih yok). <http://www.idarehukuku.net>. Mayıs 2018 tarihinde İdare Hukuku: <http://www.idarehukuku.net/sozluk/terim/Oren-yeri.html> adresinden alındı
- <http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr>. (2018, Mayıs 19). *Sarıyer*.
<http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr>:
<http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/TR,165114/sariyer.html> adresinden alındı

<http://www.isyaka.org/>. (tarih yok). *Herkes İçin Kaliteli Bir Yaşam*. Mayıs 13, 2018 tarihinde <http://www.isyaka.org: http://www.isyaka.org/?s370/362/Sosyal-Donatilar.html> adresinden alındı

<http://www.sakipsabancimuzesi.org/>. (tarih yok).
<http://www.sakipsabancimuzesi.org/>. Mayıs 2018 tarihinde <http://www.sakipsabancimuzesi.org/> adresinden alındı

<http://www.sariyer.bel.tr>. (2018, Nisan). *Sarıyer Tarihçesi*.
<http://www.sariyer.bel.tr/sayfalar/738/sariyer-tarihcesi.aspx> adresinden alındı

<http://www.sariyer.bel.tr>. (tarih yok).
<http://www.sariyer.bel.tr/sayfalar/344/muzeler.aspx>. Mayıs 2018 tarihinde <http://www.sariyer.bel.tr: http://www.sariyer.bel.tr/sayfalar/344/muzeler.aspx> adresinden alındı

<http://www.sariyer.bel.tr>. (tarih yok). *Tarihi Yerler*. Mayıs 2018 tarihinde <http://www.sariyer.bel.tr: http://www.sariyer.bel.tr/sayfalar/90/tarihi-yerler.aspx> adresinden alındı

<http://www.sariyer.gov.tr>. (2018, Nisan). *İlçemiz*. <http://www.sariyer.gov.tr/ilcemiz> adresinden alındı

<http://www.sariyer.gov.tr>. (2018, Mayıs 19). *Tarihi ve Turistik Yerler*.
[http://www.sariyer.gov.tr/tarihi-ve-turistik-yerler:](http://www.sariyer.gov.tr/tarihi-ve-turistik-yerler: http://www.sariyer.gov.tr/tarihi-ve-turistik-yerler)
<http://www.sariyer.gov.tr/tarihi-ve-turistik-yerler> adresinden alındı

<http://www.sariyerrehberi.net>. (2018, Nisan). *sariyer Tanıtımı*.
<http://www.sariyerrehberi.net/pages/sariyer-tanitim.html> adresinden alındı

<https://www.istanbul.net.tr>. (2018). *Sarıyer*. <https://www.istanbul.net.tr/istanbul-rehberi/dosyalar/bolumler/sariyer/7/87> adresinden alındı

(tarih yok). <https://www.ysskoprusuveotoyolu.com.tr/TR/galeri/fotograf-galerisi-4>.
Foğraf Galerisi. Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve Kuzey Otoyolu İşletmesi, istanbul.

İBB Park Bahçe ve Yeşil Alanlar Daire Başkanlığı. (tarih yok). *Emirgan Korusu*.
Mayıs 2018 tarihinde <http://www.avrupaparkbahceler.com: http://www.avrupaparkbahceler.com/korularimiz.php?koru=Emirgan%20Korusu&no=62> adresinden alındı

- İnceoğlu, M., & Aytuğ, A. (2018). *Kentsel Mekânda Kalite Kavramı*.
<https://www.journalagent.com>:
https://www.journalagent.com/megaron/pdfs/MEGARON_4_3_131_146.pdf
adresinden alındı
- İstanbul Üniversitesi. (2018, Mayıs). *Atatürk Arboretumu*. Nisan 2018 tarihinde
<http://orman.istanbul.edu.tr>:
<http://orman.istanbul.edu.tr/tr/content/arastirma/aturk-arboretumu>
adresinden alındı
- Johannesburg. (2002, Eylül 4). *Dünya Sürdürülebilir Kalkınma
Zirvesi(Johannesburg, 26 Ağustos - 4 Eylül 2002)*. <http://www.mfa.gov.tr>:
[http://www.mfa.gov.tr/dunya-surdurulebilir-kalkinma-zirvesi_johannesburg_-
26-agustos---4-eylul-2002_.tr.mfa](http://www.mfa.gov.tr/dunya-surdurulebilir-kalkinma-zirvesi_johannesburg_-26-agustos---4-eylul-2002_.tr.mfa) adresinden alındı
- Kaya, E., Şentürk, H., Daniş, O., & Şimşek, s. (2007). *Modern Kent Yönetimi*.
Ankara: Okutan Yayınları.
- Kazancıoğlu, H. (2016, Aralık). Mihrişah Valide Sultan Su Bendi. *Sakarya
Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(34), 94,117. Mayıs 30, 2018
tarihinde alındı
- Keleş, R. (1980). *kb*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Keleş, R. (2002). *Kentleşme Politikası*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Keleş, R. (2005). Kent ve Kültür Üzerine. *Mülkiye Dergisi*(246), 11.
- Kiper, P. (2016, Haziran 2). *Kent Kimliğinin Korunmasında Planlamanın Rolü*.
Mayıs 29, 2018 tarihinde <http://21inciyuzyilicinplanlama.org>:
[http://21inciyuzyilicinplanlama.org/wp-content/uploads/2016/08/Perihan-
Kiper-02.06.2016.pdf](http://21inciyuzyilicinplanlama.org/wp-content/uploads/2016/08/Perihan-Kiper-02.06.2016.pdf) adresinden alındı
- Lynch, K. (1984). *Good City Form*. MIT Press.
- Mankiw, G. (2011). Market Welfare. G. Mankiw içinde, *Principles of Economics* (s.
135). Cengage Learning .
- Marans, R. (2007, Mayıs). *Kentsel Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi*. www.mo.org.tr:
[http://www.mo.org.tr/mimarlikdergisi/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi
=53&RecID=1326](http://www.mo.org.tr/mimarlikdergisi/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=53&RecID=1326) adresinden alındı

Mazumdar, Ş. (2007, Mayıs). *Kentsel Yaşam Kalitesi ve Yer Duygusu*. Mayıs 13, 2018 tarihinde <http://www.mimarlikdergisi.com>:
[http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=53
&RecID=1330](http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=53&RecID=1330) adresinden alındı

Metro İstanbul. (2018, Mayıs 30). *Yenikapı-Haciosman Metro Hattı* .
<https://www.metro.istanbul>:
<https://www.metro.istanbul/Hatlarimiz/HatDetay?hat=M2> adresinden alındı

mimdap. (2007, Kasım 3). *Kent planlama ve psikoloji*. Mayıs 12, 2018 tarihinde
<http://www.mimdap.org>: <http://www.mimdap.org/?p=2544&print=1>
adresinden alındı

Mumcu, S., Yılmaz, S., & Özbilen, A. (2013). Ekolojik yaklaşımlar doğrultusunda çevresel tercih modeli. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 146.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı. (tarih yok). *Falif Rifki Atay Tabiat Parkı*. Mayıs 13, 2018 tarihinde <http://www.istanbultabiatparklari.gov.tr>:
<http://www.istanbultabiatparklari.gov.tr/tabiat-parklarimiz/tum-parklar/falih-rifki-atay-tabiat-parki> adresinden alındı

Orman ve Su İşleri Bakanlığı. (tarih yok). *Irmak Tabiat Parkı*. Mayıs 13, 2018 tarihinde <http://www.istanbultabiatparklari.gov.tr>:
<http://www.istanbultabiatparklari.gov.tr/tabiat-parklarimiz/tum-parklar/irmak-tabiat-parki> adresinden alındı

Orman ve Su İşleri Bakanlığı. (tarih yok). *Kirazlibent Tabiat Parkı*. Mayıs 12, 2018 tarihinde <http://www.istanbultabiatparklari.gov.tr>:
<http://www.istanbultabiatparklari.gov.tr/tabiat-parklarimiz/tum-parklar/kirazlibent-tabiat-parki>:
<http://www.istanbultabiatparklari.gov.tr/tabiat-parklarimiz/tum-parklar/kirazlibent-tabiat-parki> adresinden alındı

Orman ve Su İşleri Bakanlığı. (tarih yok). *Marmaracık Tabiat Parkı*. Mayıs 12, 2018 tarihinde <http://www.istanbultabiatparklari.gov.tr/>:
<http://www.istanbultabiatparklari.gov.tr/tabiat-parklarimiz/tum-parklar/marmaracik-tabiat-parki> adresinden alındı

Orman ve Su İşleri Bakanlığı. (tarih yok). *Mehmet Akif ersoy Tabiat parkı*. Mayıs 12, 2018 tarihinde <http://www.istanbultabiatparklari.gov.tr>:

<http://www.istanbultabiattarklari.gov.tr/tabiatt-parklarimiz/tum-parklar/mehmet-akif-ersoy-tabiatt-parki> adresinden alındı

Orman ve Su İşleri Bakanlığı. (tarih yok). *Neşet Suyu Tabiat Parkı*. Mayıs 13, 2018 tarihinde <http://www.istanbultabiattarklari.gov.tr>:

<http://www.istanbultabiattarklari.gov.tr/tabiatt-parklarimiz/tum-parklar/neset-suyu-tabiatt-parki> adresinden alındı

Orman ve Su İşleri Bakanlığı. (tarih yok). *Park Orman Tabiat Parkı*. Mayıs 12, 2018 tarihinde <http://www.istanbultabiattarklari.gov.tr>:

<http://www.istanbultabiattarklari.gov.tr/tabiatt-parklarimiz/tum-parklar/park-orman-tabiatt-parki> adresinden alındı

Özdemir, M. (2017, Ağustos 22). *Rekreatif Faliyetlere Katılımı Etkileyen Faktörler*. Mayıs 13, 2018 tarihinde <http://rekreasyon.org>:

<http://rekreasyon.org/rekreatif-faliyetlere-katilimi-etkileyen-faktorler/> adresinden alındı

Özden, p. P. (2008). *Kentsel Yenileme*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

R.A. (2014, May 19). *www.economist.com*. March 27, 2014 tarihinde

<http://www.economist.com/blogs/freeexchange/2014/03/monetary-policy-2> adresinden alındı

Rosenthal, J. S. (2016). *Başıma Yıldırım Düştü* (1. Basım b.). (K. Keskiner, Çev.)

Ankara: TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları. Mayıs 12, 2018 tarihinde alındı

Sanat Sözlüğü. (2012). *maksem*. <http://sanatsozlugum.blogspot.com>:

<http://sanatsozlugum.blogspot.com/2012/01/maksem.html> adresinden alındı

Sarıyer Belediyesi. (2015). *SARIYER BELEDİYESİ 2015-2019 Dönemi Stratejik Planı*. İstanbul.

Sarıyer Belediyesi İmar Haritası. (2018, Mayıs 19). *Sarıyer Kent Rehberi*.

<http://kentrehberi.sariyer.bel.tr/>: <http://kentrehberi.sariyer.bel.tr/> adresinden alındı

Sarıyer Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü. (2012). <https://kusif.ku.edu.tr>:

<https://kusif.ku.edu.tr/sites/kusif.ku.edu.tr/files/dokumanlar/Sar%C4%B1yer%20C4%B01%C3%A7e%20Tar%C4%B1m%20M%C3%BCd%C3%BCrl%C3%BC%C4%9F%C3%BC%202012%20Y%C4%B11%C4%B1%20Rapor>

u.pdf adresinden alındı

SB. (2018, Mayıs). *Balıkçılık ve Su Ürünleri Birim*. <http://www.sariyer.bel.tr:>
<http://www.sariyer.bel.tr/Mudurluk/18/s/117/balikcilik-ve-su-urunleri-birimi.aspx> adresinden alındı

Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi. (2006). *KAMU HİZMETİ SUNUMUNDA GÖNÜLLÜ KURULUŞLAR*. <http://dergipark.gov.tr:>
<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/289549> adresinden alındı

Şahin, O. A. (2006). *Hemşirelik Bakımının Değerlendirilmesi İle ilgili Bir Çalışma*. Doktora Tezi, TC Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İSTANBUL.

Şişman, A., & Kibaroglu, D. (2009, Mayıs). *Dünyada ve Türkiye'de Kentsel Dönüşüm Uygulamaları*. (T. Kadastro Mühendisleri Odası , Dü.) Nisan 18, 2018 tarihinde <http://www.hkmo.org.tr:>
http://www.hkmo.org.tr/resimler/ekler/0e6be4ce76ccfa7_ek.pdf adresinden alındı

T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2018, Nisan). Geleceği Şekillendirecek Günümüz Teknolojileri. *Anahtar*, s. 26-28.

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (tarih yok). <http://www.csb.gov.tr/anit-agaclar-makale>. Mayıs 2018 tarihinde Anıt Ağaçlar: <http://www.csb.gov.tr/anit-agaclar-makale> adresinden alındı

T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2018, Mart Cumartesi). *ONUNCU KALKINMA PLANI (2014-2018)*. [kalkinma.gov.tr:](http://www.kalkinma.gov.tr)
http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalkinma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu_Kalk%20C4%B1nma_Plan%20C4%B1.pdf adresinden alındı

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2018, Mayıs).
<http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/TR,165114/sariyer.html> adresinden alındı

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (tarih yok).
<https://www.muze.gov.tr/tr/muzeler/hisarlar-muzesi-rumeli-hisari>. Mayıs 2018 tarihinde <https://www.muze.gov.tr:>
<https://www.muze.gov.tr/tr/muzeler/hisarlar-muzesi-rumeli-hisari> adresinden

alındı

T.C. Sarıyer Kaymakamlığı. (tarih yok). *İlçemiz Ulaşım Durumu*. Mayıs 2018 tarihinde <http://www.sariyer.gov.tr>: <http://www.sariyer.gov.tr/ulasim-durumu> adresinden alındı

TBMM. (2018, Nisan Cumartesi). *TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI*. tbmm.gov.tr: <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm> adresinden alındı

TBMM Milli Saraylar. (tarih yok).

<http://www.millisaraylar.gov.tr/portalmain/Palaces.aspx?SarayId=8>. Mayıs 2018 tarihinde <http://www.millisaraylar.gov.tr>: <http://www.millisaraylar.gov.tr/portalmain/Palaces.aspx?SarayId=8> adresinden alındı

TDK. (1972). *Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü*.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&gu
[id=TDK.GTS.5af70fe38f02c3.91198400](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&gu) adresinden alındı

TDK. (1975). *Toplumbilim Terimleri Sözlüğü*. Nisan 12, 2018 tarihinde

<http://www.tdk.gov.tr>:
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&gu
[id=TDK.GTS.5aeda0708f9df3.92275717](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&gu) adresinden alındı

Tekeli, İ. (2003). Kentleri Dönüşüm Mekanı Olarak Düşünmek. *Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Kitabı*. içinde İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.

TEMA. (2018). *5 Haziran Dünya Çevre Günü*. www.tema.web.tr:

http://www.tema.web.tr/web_14966-2_1/entitalfocus.aspx?primary_id=534&type=2&target=categorial1&detail=single&sp_table=&sp_primary=&sp_table_extra=&openfrom=sortial adresinden alındı

TOKİ. (1996). *İstanbul Deklerasyonu ve Habitat Gündemi*. <https://www.toki.gov.tr>:
<https://www.toki.gov.tr/habitat/dokumanlar/habitatgundemi.doc> adresinden alındı

TOKİ Kentsel Yenileme. (tarih yok). *Kentsel Yenileme*. <https://www.toki.gov.tr>:
<https://www.toki.gov.tr/kentsel-yenileme> adresinden alındı

- TÜİK. (2017). *T.C. Vatandaşlarının İkamet Ettikleri İlçelere Göre Doğum Yerleri*.
Mayıs 13, 2017 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr>:
<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> adresinden alındı
- TÜBA Raporları. (2006). *Yerleşme Bilimleri / Çalışmaları için Öngörüler*. Ankara:
Türkiye Bilimler Akademisi.
- TÜİK. (2017, 8 18). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2017*.
<http://www.tuik.gov.tr>: <http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=24862>
adresinden alındı
- TÜİK. (2018, Mayıs 30). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları*.
<https://biruni.tuik.gov.tr/>: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>
adresinden alındı
- TÜİK. (2018, Nisan 3). *Belediyelere Göre Yapı İzin İstatistikleri*.
<https://biruni.tuik.gov.tr/>: <https://biruni.tuik.gov.tr/yapiizin/giris.zul>
adresinden alındı
- TÜİK. (2018, Mayıs 10). *Konut satış istatistikleri*. <https://biruni.tuik.gov.tr/>:
<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=73&locale=tr> adresinden alındı
- TÜİK. (2018, Mayıs 30). *Tanımlar ve Kavramlar*. <http://www.tuik.gov.tr>:
http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/YMA_2012/metaveri/tanim/index.html
adresinden alındı
- TÜİK, Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri . (2018, Nisan). *Motorlu Kara Taşıtları
İstatistikleri*. <http://www.tuik.gov.tr>:
<http://www.tuik.gov.tr/PreTabloArama.do> adresinden alındı
- TÜİK, Yapı Sahipliği. (tarih yok). *KISA DÖNEMLİ İŞ İSTATİSTİKLERİ İNŞAAT
GÖSTERGELERİ*. Mayıs 11, 2018 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/>:
<https://biruni.tuik.gov.tr/yapiizin/Rapor> adresinden alındı
- TÜKÇEV. (2018, Mayıs 31). *tabiat Parkları*. <http://www.tukcev.org.tr>:
<http://www.tukcev.org.tr/tabiat-parklari> adresinden alındı
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2017). *Adrese dayalı Nüfus kayıt Sistemi Sonuçları*.
Mayıs 5, 2018 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/>:
<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> adresinden alındı

TÜSEV. (2011). *İzleme Raporu 2011*. Mayıs 13, 2018 tarihinde <http://tusev.org.tr:>
http://tusev.org.tr/usrfiles/files/Izleme_Raporu_2011.pdf adresinden alındı

TÜSEV. (2013). *İzleme Raporu 2013-2014*. Mayıs 14, 2018 tarihinde
<http://www.tusev.org.tr:>
http://www.tusev.org.tr/usrfiles/files/Izleme_Raporu_2013_2014.pdf
adresinden alındı

(2018).Uyuyan Ağaç , Ahtapot Çınar. *Türkiyenin en iyi 10 anıt ağacı*.
<http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/turkiyenin-en-iyi-10-anit-agaci-40046796>, İstanbul.

www.deu.edu.tr. (tarih yok). *Toplam Kalite Yönetimi*. Mayıs 12, 2018 tarihinde
<http://deu.edu.tr:> <http://webb.deu.edu.tr/inoviz/index.php/kalite> adresinden
alındı

www.haberturk.com. (2018). *İstanbul kurtarılabilir*. <http://www.haberturk.com:>
<http://www.haberturk.com/dunyaca-unlu-mimar-jan-gehl-istanbul-kurtarilabilir-1952502> adresinden alındı

www.resmiistatistik.gov.tr. (2018, Mayıs 30). *Kır/Kent Tanımının Revizyonu*.
<http://www.resmiistatistik.gov.tr:>
<http://www.resmiistatistik.gov.tr/?q=tr/content/18-k%C4%B1rkent-tan%C4%B1m%C4%B1n%C4%B1n-revizyonu> adresinden alındı

www.sadberkhanimmuzesi.org.tr. (tarih yok). Mayıs 2018 tarihinde
www.sadberkhanimmuzesi.org.tr: www.sadberkhanimmuzesi.org.tr
adresinden alındı

www.saglikkitabi.org. (2018). *uyum nedir*. <http://www.saglikkitabi.org:>
<http://www.saglikkitabi.org/uyum-nedir> adresinden alındı

www.sariyer.bel.tr. (2016). *sarıyer Mahalle Sınırları Çalışması*. www.sariyer.bel.tr:
<http://www.sariyer.bel.tr/userfiles/mudurlukler/BasinYayin/files/Faaliyet%20Raporu%202016%20DUSUK%20PDF.pdf> adresinden alındı

www.sariyer.bel.tr. (2017). *T.C. Sarıyer Belediyesi 2017 yılı Faaliyet raporu*. Mayıs 9, 2018 tarihinde www.sariyer.bel.tr:
<http://sariyer.bel.tr/userfiles/mudurlukler/BasinYayin/files/2017.pdf>
adresinden alındı

www.sariyer.bel.tr. (2018). *EÇADEM*. Mayıs 19, 2018 tarihinde www.sariyer.bel.tr:
<http://www.sariyer.bel.tr/sayfalar/872/ecadem-engelli-cocuk-ve-ailelere-destek-merkezi.aspx> adresinden alındı

www.sariyer.bel.tr. (2018). *Semt Evi*. Mayıs 19, 2018 tarihinde
<http://www.sariyer.bel.tr>: <http://www.sariyer.bel.tr/sayfalar/876/semtevleri.aspx> adresinden alındı

www.sariyer.bel.tr. (2018). *Yaşam Evi*. Mayıs 19, 2018 tarihinde
<http://www.sariyer.bel.tr>: <http://www.sariyer.bel.tr/sayfalar/877/yasam-evi.aspx> adresinden alındı

www.turkpedia.com.tr. (2018, Mayıs). *Sarıyer*.
<https://www.turkpedia.com.tr/?p=6953>:
<https://www.turkpedia.com.tr/?p=6953> adresinden alındı

Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve Kuzey Çevre Otoyolu İşletmesi. (tarih yok). *Yavuz Sultan Selim İstanbul'u hızlandırdı*. Mayıs 2018 tarihinde
<https://www.ysskoprusuveotoyolu.com.t>:
<https://www.ysskoprusuveotoyolu.com.tr/TR/detay/yavuz-sultan-selim-istanbul-u-hizlandirdi-90> adresinden alındı

Yazıcıoğlu Halu, Z. (2010, Mayıs). Kentsel Mekan olarak Caddelerin Mekansal Karakterinin Yürünebilirlik Bağlamında İrdelenmesiBağdat Caddesi Örneği Doktora Tezi. KENTSEL MEKÂN OLARAK CADDELERİN MEKÂNSAL, İstanbul. Yazıcıoğlu Halu, Z., & Yürekli, F. (2011). Yürünebilirlik kavramı ve kentsel mekânlarda yürüme. ITU Journal Series A: Architecture, Planning, Design, 10(2). adresinden alındı

Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü. (2018, Nisan). *İklim Değişikliği Nedir?*
<http://www.yegm.gov.tr>:
http://www.yegm.gov.tr/iklim_deg/i_deg_nedir.aspx adresinden alındı

Yücel, F. (2003). Sürdürülebilir Kalkınmanın Sağlanmasında Çevre Korumanın ve Ekonomik Kalkınmanın Karşılıklı ve Birlikteliği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(11), 107.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Bülent İLGAZİ

Doğum Yeri : Antakya

Doğum Tarihi : 04.03.1972

Eğitim Bilgileri

İlkokul : Karataş İlkokulu 1979 – 1983

Ortaokul : Kırıkhan Gazi Lisesi Ortaokulu 1983 - 1986

Lise : Kırıkhan Lisesi 1986 - 1989

Lisans : İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ)

Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği 1989 – 1998

Yüksek Lisans : İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü 2015 -

İş Deneyimi : Eksen Bilgisayar AŞ. 1998 – 2005

İnfo Tekno Bilgi Tek. Ltd.Şti. 2005-2009

Mira Teknik Harita İnşaat Danış. Ltd. Şti. 2009 – 2016

TÜBİTAK BİLGEM 2016 –